

The Shadow

Of Heavenly Things

TIYO MAR GIMO MAN POLO,
<Zepa> Ndiko Randolph Dunn
HEMA MOKUONG' KODA MAR ARIYO.
Josef Pitman

Tipo mar Gik Motudore e Polo

Yangruok

'Aadaam (wach mar dho Hibrania manyiso dhano) ne ochwe e tipo kata kido mar Nyasaye kendo nodak e ngima makare kuom kinde ma ok oket. E kindeno tho mar dhano mar ringruok kod mar roho ne ok nitie. Bang' chuech Adam Nyasaye nokete e Eden ka omiye chike ma dirom 3.

1. Bed gi nyithindo kendo ubed gi nyithindo mang'eny.
2. Ting'o kendo rito puoth [tich].
3. Okidwar chamo olembe mar yien mar ng'eyo maber kod marach [winj].

Onge gima nyiso ni Adam gi Hawa ne ok oyie nyuolo kata rito puothno. Kata kamano, ka Satan ne temogi ne giyiero yie gi gombogi mar bedo gi rieko kaka Nyasaye kendo ne ok giwinj wach kuom chamo olembe yien ma ne ogeng'ogi. Ne ok gin kendo e winjruok makare gi Nyasaye. Kuom mano, tho mar ringruok kod mar roho ne odonjo e ngimagi kod piny ma ne ochwe. Nyasaye ne ok oweyogi to ne ochako chenro mare mar warruok kendo loso winjruok e kind dhano. Gik ma ne gichiwo e piny, nyasi kod timbegi ne gin ranyisi kod tipo ma ne nyiso chiwo malong'o kendo ma nyaka chieng' kata chiwo mar richo ma ne dhi fwenyire e Yesu ma ja Nazaret, Nyasaye ma ne ni e kido mar Dhano.

"Omiyo, kik ng'ato ong'adnu bura kuom weche mag chiemo kod madho kata kuom weche mag nyasi, kata dwe manyien, kata odiechienge mag Sabato. Magi gin tipo mar gik mabiro, to adier en mar Mesia" (Jo-Kolosai 2:16).

Wach

machon

Oboke en yo ma wach achiel kata mathoth ma ioro ne jaote, bang'e ioro ne jomoko. Oboke ma kamago thoro ga oriwo roho mar Nyasaye, loso, kata fwenyruok mar gik ma biro timore ma nigi gik ma nyalo timore (cf. rieko mar Nyasaye). Okang' mar lendo ahinya-ahinya oriwo tudruok ma jaote timo gi ng'at (ma Nyasaye) ma ne omiye wehego. Listi mar weche ma ne okor e kinde Jodongo mag Jodongo kod Musa ma ne tudore gi Kristo kod chopogi, ondiki e giko mar somo.

Kido

a. Kido en ranyisi ma Nyasaye ogolo mar nyiso adier moko. Onyalo bedo: (1) ng'ato; (2) gima otimore; (3) gimoro; (4) riwruok moro; kata (5) nyasi moro. Kido mag wehego yudore ahinya e buge mag Pentateuk [Chakruok, Wuok, Jo-Lawi, Kwan kod Chik] to yudore, matin ahinya, kuonde mamoko. Ranyisi, kata chopo mar ranyisi, yudore ahinya e Singruok Manyien"

b. "A 'Kido' en tim kata gima timore ma nyiso gimoro ma timore, ng'ato kata gik matimore ochan mondo ochung' ne machielo, ma chal kode e yore moko, to en kinde mabiro kendo mabor. 'Antitype' en gima onyis motelo. Kido mar Singruok Machon bende iluongo ni tipo kendo en ranyisi mar Singruok Manyien en adier, gik ma ng'ato timo kata adier.

"Mondo ng'ato ogol weche ma ng'ato nyalo ng'eyo e yo makare, nyaka oket wach mar roho. Kido moro ne en wach ma ne okor mar ranyisi."

"Nikech gik moko ariyo chalo e kido moko, achiel nyalo keto nying machielo. E kinde moko, dhok ma ne olero tipo itiyogo ka gima onyiso." ... "Onego wang'e ni kit gimoro kod kit gimoro ma ok chalre. Nitie mana gik moko ma chalre. Kendo, tipo ni piny moloyo gimoro. Kidono ne en mar kinde matin. Ok nyal bedo gi nyalo mar dok e tipo bang' biro mar gimoro."

"Taipoloji[puonjruok kod ng'eyo tiend kido kod ranyisi]

1. Kido - (tupo mag dho Grik). Jo-Rumi 5:14 kama Paulo lando ni Adam "en ranyisi, ranyisi, ranyisi, ranyisi, ranyisi (tupos) mar ng'at ma ne dhi biro"; tiende ni, Kristo.

2. Tipo (Skia mar dho Grik). Jo-Kolosai 2:17, moko kuom gik ma ne ni e chenro mar Musa iwacho ni gin "tipo mar gik mabiro;" "Ma in jadolo ma Jo-Lawi, tiyo ne gik ma ni polo kaka ranyisi kod tipo (Jo-Hibrania 8:5); chik nigi tipo mar gik mabeyo mabiro, ok en tipo mar gik moko owuon (Jo-Hibrania 10:1).

3. Kopi, ranyisi, ranyisi (Grik Hupodeigma) kendo itiyogo kanyakla gi "tipo" e Jo-Hibrania 8:5 (nen Jo-Hibrania 9:23).

4. Ranyisi, ranyisi, ranyisi, ranyisi, kit (ranyisi mar dho Grik). Jo-Hibrania 9:9, kama gik moko ma ne ni e Hema mar Romo gin "ranyisi mar kinde ma kawuono." "Ne oparo ni Nyasaye nyalo kata chiere kuom joma otho, ma, kuom ranyisi, ne orwake kendo (Jo-Hibrania 11:19).

5. Ranyisi ma chal gi adier, nyiso, owinjore, ranyisi, kopi, ranyisi (Grik antitupon, oloke ni "ranyisi" kata "ranyisi" e Jo-Hibrania 9:24, kod "ranyisi machalo" kata "chalo mar adier" e 1 Petro 3:21.

"Kido gin gik ma ochung'ne historia mar adier; ji, kuonde, gik matimore, apis, timbe, riwruoge, kod mamoko ne oyier gi Nyasaye gi ng'iyoy mondo oikre ne biro mar chenro mar Jokristo. Kido ne olosi gi Nyasaye mondo onen kaka ne dhi chopo e Singruok Manyien."

Higni mag Jodongo

Oboke maluwo ma wuoyo kuom Kido kod Tipo e kinde Jodongo mag Jodongo, owuok e websait mar Intanet ma iluongo ni kido kod tipo mag Kristo. Gin paro kod ler mag ng'ato owuon mag Nicholas T. Batzig mar Kanisa Manyien Presbyterian e Singruok Manyien e Richmond Hill, Ga. Mana kaka paro kod ler mamoko duto, ok gin gi roho kendo ginyalo bedo ni ok gin adier kata ok gin adier. En kuom joma somo mondo oket parogi giwegi kendo odagi kata oyiegi. <2Zepa> 10:10, 11.

Adam owach maler ni ne en ranyisi mar Kristo nikech ne en jachung' ne dhano (Rumi 5:12). Paulo nyiso achiel kuom yore madongo ma ne en ranyisi mar Kristo e Jo-Rumi 5:12-21. Otelo mar Adam mar piny owacho-kaachiel gi ketho, ketho kod tho ma ne ok winjo wachne okelo kuom dhano duto-opogore gi otelo mar loch mar piny owacho mar Kristo, kod ng'ado bura ma bang'e ne joyie

kokalo kuom winjo mare kod tho ma ne omiye loch. Adam bende nenore kaka ranyisi mar Kristo e 1 Jokorintho 15 kama ringrene ma pinyni opogore gi ringre chier mar Kristo ma ne omiye duong' kod ogandane. E kuonde ariyogi nitie gik ma chalre kod gik ma opogore e kitgi.

Abelonyiso ni en ranyisi mar Kristo nikech en e ma ne okwongo yudo masira nikech tim makare (Mat. 23:34-35). Osigu ma Kain ne nyiso owadgi, bang'e ne ochung' ne Nyasaye. Charles Spurgeon nowacho ni, Ka Kain ne nyalo yudo e dhok mar Nyasaye dine otimo kamano. Mano e gima dhano notimo gadier e ng'ado Kristo e musalaba. Abel notho nikech ne olamo Nyasaye e yo makare. Yesu notho nikech kinde duto ne otimo dwaro mar Wuon mare ma ni polo. Abel ne en ng'at mokwongo ma ne otho nikech yie mare. Yesu e ng'at ma ne otho nikech yie mare. Jandik buk mar Jo-Hibrania nyisowa ni "remb Yesu wacho weche mabeyo moloyo remb Abel" (Hibrania 11:4; 12:24). Mana kaka ne en adier kuom Adam, e kaka Abel ne en ranyisi mar Kristo kokalo kuom pimo kod pogruok. Ne opim gi Kristo kuom ni ne onege nikech tim makare; ne opogore gi Kristo nikech rembe ne ywak mondo ochulne ng'wono to rembe ne ywak mondo ochulne ng'uono.

Setne en ranyisi mar Kristo kuom ni ne en "koth" mar dhako ma-kaka nyinge nyiso-ne "oket/oket/oket" e kar Abel. Ruoth Yesu Kristo en "Koth mar dhako" e puonj mar chopo giko mar sing'o ma ni e Chakruok 3:15. Seth ne en mana ng'at ma ng'ado bura e chopo singo mar Singruok mar oro "Jawar-Koth." Kae en gima duong' mondo wang'e chik moro ma tayowa mar ng'eyo tiend weche sama wapuonjore Singruok Machon. Nikech fwenyruok mar Nyasaye nigi tudruok ma ng'ato nyalo bedogo gi singruok mokwongo mar jawar (Chakruok 3:15), kendo nikech singruok mokwongono ne dhi chopo kuom "dhako" ma ne onyuolo nyathi ma wuoyi, anyuola ka anyuola ma ne luwo bang'e chakre Adam gi Hawa nyaka nyime ne onego opar gi geno mar chopo sing'o mar warruok mar higa mar. Waneno ka Hawa nomiyo Kain nying'. Ne onyisowa e Chakruok 4:1 ni, "Koro Adam nong'eyo chiege Hawa, kendo ne omiye ich kendo onyuolo Kain, kendo nowacho ni, 'Aseyudo wuoyi kuom Ruoth Nyasaye.'" E yie, Hawa ne nigi geno ni Nyasaye osechopo sing'o mare mar miye Jawar, kata obedo ni onge gima ne nyalo bedo mabor gi adier. Geno mar Jawar bende ochung'ne keto anyuola mar singruok ma Kristo ne dhi wuokie. Seth ochung' e wi rang'iny mar singruokno.

Enokne en ranyisi mar Kristo kuom ni "ne owuotho gi Nyasaye to ne ok en." Enok ne en ranyisi mar tim makare makende. E tero mare e polo gi ringruok, ne onyiso ng'ado mar Kristo ma "ne owuotho gi Nyasaye to ne ok en." Chier mar Enok e polo nyiso chier kod dhi polo mar Yesu-kaachiel gi chier mar ringruok mar jogo duto ma oriwre gi Kristo kuom yie.

Noane en ranyisi mar Kristo kuom ni ne otiyo kaka kit "Adam mar ariyo;" ne ok en "Ng'at mar ariyo," kata "Adam Mogik," to ne en ranyisi mar Ng'at ma ne dhi biro. Mana kaka Nyasaye ne omiyo Adam chik mar chuech mondo onyuol kendo omedore, e kaka ne omiyo Noa chik mar chuech kendo. Ruoth ne osemiyo Adam chike e wi gik ma ne nyalo chamo. Omiyo, Noa bende ne yudo chike ma ne ochung'ne chiemo. Noa ne dhi bedo jatelo mar piny owacho mar dhano manyien. Yesu e wich maduong' mar dhano manyien. Nying Noa ne tiende en "yueyo." Wuon-gi nomiye nying mar "Yueyo," kowacho ni, "Mano biro miyowa yueyo kuom piny ma Ruoth Nyasaye osekuong'o." Noa ne okelo mana yueyo e yo ma pile ka pile ka owuok e Yie gi joode mondo odhi odak e gimoro manyien ma pile ka pile. To Kristo, Noa maduong', adier miyo chuny chwo kod

mon yueyo (Mat. 11:25-30). Kristo kende ema oserito chuech manyien kokalo kuom thone kod chier mare. Ruoth norito dhano bang' pi mang'eny mondo ochop sing'o mare (Chakruok 3:15) mar oro "koth" mar dhako mondo otur wich mar Thuol. Bende ne orito Noa e yie nikech Jawar ne ni e kor ng'ute-ka wawacho kamano (Luka 3:23, 35-37). Nikech Mesia ne pok obiro, Nyasaye ne dhi bedo ma ok otimo sing'o mare ka dine oketho piny chuth. Ne oweyo jogo ma ne odong' mondo dhano omedore, kendo mondo Kristo obi kendo ores oganda mang'eny ahinya. Kata obedo ni pi ma ne oumo piny ne obedo bura kuom timbe ma ok beyo mag piny ma ne osepodho, ne ok nyal golo timbe ma ok beyogo e chuny dhano, mana tich mar warruok mar Kristo ema ne nyalo timo kamano. Nyasaye nosingo ni ok obi ketho piny e yo ma ne otimogo nikech gimomiyo ne oketho piny e chakruok (Chakruok 6:5-7; 8:20-22). E yo machiek, dhano mar Kristo ne ni e Yie e ng'ut Noa, kendo gik moko duto ma ne ni e Yie gi Noa ne dhi tiyogo e chenro mar warruok ma ne dhi nyime.

Tichne en ranyisi mar Kristo nikech ne en ng'at makare ma ne oyudo masira. Yubu noyudo wich kuot kod duong' ma yudore kaka ranyisi mar thagruok kod duong' mar Jawar. Yubu ne otem gi Nyasaye ka jachien ne temo. Yesu ne otem gi Nyasaye ka ne otem gi jachien. Mana kaka Nyasaye ne dwaro ber ne Yubu kokalo kuom masira mage (Yub 42:12), e kaka ne odwaro ber ne Kristo kokalo kuom masira mage. Yesu en ng'at makare ma ne oyudo masira ma nyiso tim makare mar Nyasaye .

Melkisedekne en ranyisi mar Kristo nikech ne en Ruoth/Jadolo ma ne ogwedho Ibrahim. Onge ng'ato e Singruok Machon ma tiyo e ofis ariyogo. Yesu en Jaote, Jadolo kendo Ruoth mar kanisa mare. Melkisedek ne en ranyisi mare e tije ariyo kuom tije adek (Zek. 6:12-13). Ne en "Ruoth mar tim makare" kendo "Ruoth mar jadolo." Yesu e Ruoth ma "kare kod kuwe ng'iyo" e wi yath (Zab. 85:10). Mana kaka Melkisedek ma ne obiro kapok obiro, Yesu ne onge "chakruok mar ndalo kata giko mar ngimane." En Jadolo ma nyaka chieng' ma Melkisedek nonyiso. Ne ok oket kendo ok obi bedo, ma oket kar Jadolo Maduong' mar Kanisa.

Ibrahimne en ranyisi mar Kristo nikech ne en ng'at ma ne ok ong'eyo kendo ma ne ok ong'eyo. Mana kaka Jawar, En bende "ne onge kama onyalo ketoe wiye." Kaka jatend pinyruoth ma ne ochung' ne Singruokno, ne en bende wuon pinje mang'eny. Yesu e "Wuoro ma nyaka chieng'" (Isaya 8:18, 9:6; Zaburi 45:16; Jo-Hibrania 2:13) mar joyie ma ne ochung' ne ogandane e yor riwruok ka owuok e dhok duto, dhoot moro amora, oganda moro amora kod dhok moro amora. Singo ma ni e Ndiko wacho ni ne otim ne "Ibrahim kod Koth mare...ma en Kristo." Singo duto ma ne osingo ne Ibrahim ne osingo ne en kaka ranyisi mar singruok mar ng'uono. Gikone, ne olosi mondo, kendo ne gichopo e Yesu Kristo.

Isaakne en ranyisi mar Kristo nikech ne en "wuod Ibrahim" ma ne osingo. Singo mag Nyasaye ne omiye achiel kachiel ne Ibrahim kuom luor wuode (nyithinde). Kuonde duto e NT ipuonjowa ni Yesu e wuod Ibrahim ma ne osingo gadier. Kata kamano, e chiwo mokwongo mar singruok, Isaka ne en wuoyi ma ne osingo ma ne ipare. Nyolo kod ngima mar Isaka bende nyiso Jawar. Mana kaka nyuol mar Isaka ne en duoko mar teko ma malo moloyo mar Nyasaye, e kaka bende ne en adier kuom Yesu. Isaka ne en ranyisi mar Jawar kuom ni en kende ema chiwruok machielo mar dhano ma ne Nyasaye ogolo chik, kendo-kata obedo ni Nyasaye ne ogeng'o Ibrahim mondo kik

okalo gi chiwruok mar Isak-wacho ni ne otho kendo ochier "e yo mar ranyisi" (Jo-Hibrania 11:19). Yesu, wuod Ibrahim mar adier kendo maduong' molojo, ne omiye misango, ne ochier kendo nodwoke ir Wuon mare.

Jakobone en ranyisi mar Kristo kuom ni En e ma ne oyier ma Nyasaye ne omiye nying ni 'Israel'. Kapok Israel obedo oganda, Ne en ng'ato. Mano en gima duong' nikech Yesu inyiso ni en Ja-Israel madier e Injili. Kaka nying "Israel" omiye ng'ato mokwongo, mano nyiso ni Israel ma ne dhi bedo ng'at ma ne dhi bedo ng'at ma ng'iyo gik moko. Jakobo ne onyuolo kanisa mar oganda; Yesu ne onyuolo kanisa mare. Yesu en "ng'at ma Nyasaye oyiero" (Is. 42:1). En "ng'at mogik mar Israel" kendo en jachung' ne Israel mar adier.

Josefne en ranyisi mar Kristo kuom ni ne oneno masira ma ok owinjore kendo bang'e ne oting'e malo mondo ores owete. Ka okalo kuom tho kod chier mathoth, Josef ne ochung' ne "masira mag Kristo kod duong' mabiro bang'e" (1 Petro 1:10-11). Owetene ne omiye ich wang' kendo ne osin go, ne oneno masira e lwetgi kendo ne oting'e malo nyaka e kar loch e wi oganda ma ne nigi teko molojo piny mangima. Yesu, Josef maduong', ne ng'ur kendo ne osin gi jopinye kod owete, ne onege kendo bang'e ne oting'e malo nyaka e kambi mamalo mar teko kod luor mondo ores piny kuom chiemogi gi mtoka ma nigi mwandu mang'eny mag polo. Chiamo-kristo.com/singruok-machon-kido-ng'ato-kod-tipo-mar-kristo

Kinde mag Musaik

Bang' higni mang'eny bang' tho mar Josef, Nyasaye nochiero Musa mondo ogol ogandane kuom tuech mag piny Misri. Bang' ng'ado Nam Makwar, ne gin thuolo mar bedo misumbni. Bang'e, Nyasaye kokalo kuom Musa notimo singruok gi jogo ma ne en misumbni chon. Chik ma kamano kinde mang'eny iluongo ni "Chik mar Musa." Nyasaye bende nomiyo Musa chenro makende mar gero hema mar lamo kod gik ma ne ni e iye. Bang' ka osetieko loso, Nyasaye odonjo e Kamaler Mogik. Nikech ne onge yie, jogo ma wang'eyo ni Nyithind Israel ne wuotho kuom higni 40 kapok oyienegi donjo e piny ma ne Nyasaye osingo ne Ibrahim, Isak kod Jakobo.

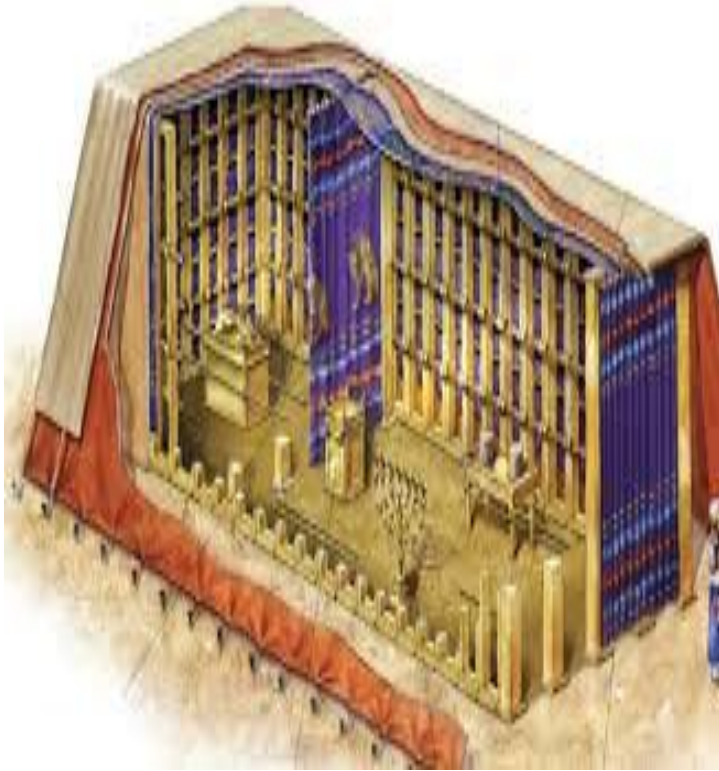
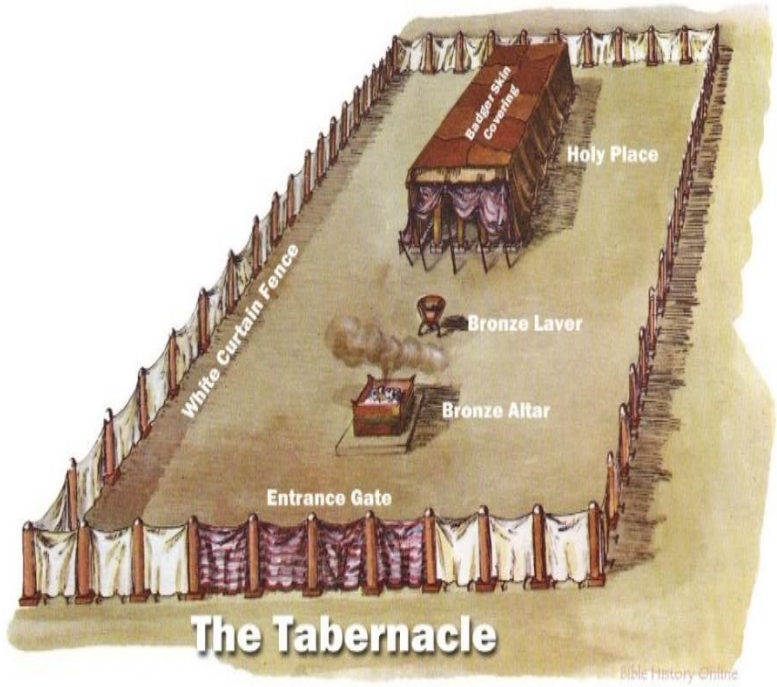
Kuom roho, Musa kod jondiko mamoko nondiko wechegi ma waluongo ni Singruok Machon. Oting'o kinde chakre e chuech nyaka "e kinde mowinjore" ma Nyasaye biro nyiso kendo chiwo weche mag richo (warruok) kuom chiwruok mar ng'uono mar Yesu ma ja Nazaret.

Nitie geno ni piche maluwogi biro konyi ng'eyo kaka Joseph Pitman owuon ne olero weche mag kido kod tipo. Oboke mar BibleWay ok nyis paro moro amora kuom adier mar paro ma ne ogolo.

1. Mokwongo nyiso kaka Jo-Israel ne ochung' kaluwore gi dho utgi machiegni gi Hema mar Romo.
2. Mar ariyo nyiso chiwo ma wang'o e wi adhura kod bedo ni Nyasaye ne dhi piny e Kama Maler Mogik kama Arc mar Singruok kod Kombe mag Ng'uono ne nitie.
3. Gima mar adek en picha ma ng'ato oting'o ma nyiso kaka ogere kod gik ma ni e iye e Kamaler kendo Maler Mogik, Kamaler Mogik.

4. Mar ang'wen en paro ma jagoro ne ogolo kuom gik ma ni e hema mar romo

**TIYO MAR GIMO MAR POLO, Kata TABERNAKLO MOKUONG' KODA MAR ARIYO.
GI JOSEF PITMAN.**

1893. Pittman, Joseph.

Tipo mar Gik Motudore e Polo, kata Hema Mokwongo kod mar Ariyo. 1893. Ndiko mar elektronik momiyu gi Colvil Smith. HTML ma ne oloso gi Ernie Stefanik. 15 dwe mar aboro higa mar 1999"

Sura

Wach Motelo kod Wach Motelo

Sura mar I: Tipo kod Gima

Sura mar ariyo: Musa-Kristo

Sura mar III: Jotich ma Ochiw Roho

Sura mar IV: Gik ma itiyogo

Sura mar V: Kot

Sura mar VI: Kido mar loso

Sura mar VII: Gima Oum

Sura mar VIII: Otari mar Mula

Sura mar IX: Jalno

Sura mar X: Tich mar Jodolo

Sura mar XI: Kamaler

Sura mar XII: Mesa mar Mkatu ma Inyiso

Sura mar XIII: Otari mar Miyach

Sura mar XIV: Kamaler mogik

Sura mar XV: Jadolo Maduong'

Sura mar XVI: Giko

WECHE MOKUONG'

GIMO ma ne ondiki e buk matinni ne ondik higni aboro mosekalo. Ka ne abiro e piny ma ne otelo ne piny Victoria, ne en gombo mara e kindeno ni mondo agole gasetno; to yudo Bro. Maston ne ondiko gik matin ma ne ondiko e wi wach achielno ma ne osebedo e puoth, ne aketo ndiko ma ne ondik gi lwedo oko. To ka aparu yore mag konyo Ot marwa mar Resruok, ne obiro e pacha ni, ka an gi paru ma kamano, sani nyalo bedo ni aweyona ng'uono kuom kelo gik ma ne atimo ma ok owinjore e wang' ji. E penjo Bro. Maston, gi ng'wono mare kaka pile, mapiyo bang'e, ne oketo pacha mayom kuom luoro moro amora mar ng'anjo; kendo ne ojiwa mondo adhi e tich mar loso gaset, nikech ne pok otim nonro chuth e puothno. Kendo sani an mana gi wach ma nyaka awach ni ka temo ma kamano onyiso ni okonyo e yo moro amora ne jasomana ma nigi chuny duto, abiro yudo duoko mang'eny moloyo, ka kuom goyo erokamano mare ne jomoko, uso mare medore, kendo e yo ma kamano, Ot mar Resruok biro yudo ber. -- JP

WECHE MOCHUNO.GOLO oko gik ma ng'ato oting'o e kinde mabiro en gima Nyasaye timo. Kuom gik mathoth ma nyiso ni ng'at ma polo nondiko Muma, nyalo bedo ni achiel kuom gik ma nyiso adier ahinya en kaka onyiso gik ma biro timore e kinde mabiro e yo ma ng'eny ahinya. Ne otiyo

gi yore ariyo. Mokwongo, kuom “wach ma adier mar jonabi,” ma Nyasaye nomiyo “kokalo kuom dho jonabi mage maler chakre chakruok mar piny;” kendo mar ariyo, kuom kido kod tipo. Onyalo bedo ni ng’ato nyalo penjo ka be, kaka pile, “gik mabiro timore keto tipogi motelo,” to mano en adier maonge kiawa kuom Muma. Ok en gima duong’ ahinya wacho ni chenro duto mar Jokristo ne oket chon e Ndiko mag Singruok Machon kokalo kuom ranyisi kod weche ma ne okor. Sigana Manyien nigi weche madirom 500 ma wuoyo kuom Sigana Machon. Chiegni ni weche duto ma ondikigi ondiki mondo onyis adier mar din mar Yesu Kristo. Omiyo nitie tudruok machiegni e kind pogruok ariyo madongo mag Muma--Sigana Machon kod Singruok Manyien; kendo nyaka gipujre kanyachiel mondo ging’e “paro duto mag Nyasaye.” Puonj mar bugni matinni ogeng’owa mana kuom ng’et achiel kuom somo ma morni. Walemo ler kod puonj, mondo duong’ mar Nyasaye obed marwa, kendo mondo wane ler e ler mare.

Odhiambo mag Jo-Israel, chakre e tuechgi e piny Misri nyaka e donjogi e piny Kanaan, en achiel kuom ranyisi kod ranyisi ma dhi nyime mag dhi nyime marwa kowuok e tuech mar richo nyaka e donjo marwa mar loch e duong’. Musa bende, kaka jatelo mar Israel, kinde duto ochung’ motegno kaka ranyisi mar Yesu Kristo. Mano onyisre ahinya gi Ndiko mag Singruok Manyien maluwogi: "Owete, ok adwar ni ubed gi ng'eyo ni wuonwa duto ne ni e bwo polo, kendo duto ne gikalo e nam; kendo duto ne gibatiso ne Musa e polo kendo e nam; ne madho kidi mar roho ma ne luwogi, kendo kidino ne en Kristo, ranyisi magwa) . "Musa nowacho ni, Ruoth Nyasaye biro kelonu jaote kowuok e kind oweteu kaka an, mondo uwinje e gik moko duto ma obiro wachonu. "Ng'ano mane ok mor kodgi kuom higni piero ang'wen? Be ok gin jogo mane otimo richo, ma ringregi ne olwar e gwenge mag thim? To ng'ano mane osingo ni ok gibi donjo e yueyo mare, to gin ng'a gini ma ne ok winj wachne? Kendo waneno ni ne ok ginyal donjo nikech ne ok giyie. ka udonjo e yueyo mare, ng'ato ang'ata kuomu onego onen kaka ng'at ma osechopo e yueyo mare" (Hibrania 3:17; 4:1). Kata kamano, kata ka ne ok wanyal wuoyo kuom ndiko ma kamago kaka magi, ranyisino ng'eny ahinya ma ok nyalre ni wabed gi paro ma ok kare. Omiyo, we wane ane wachno e yo machiek. Jo-Israel ne ni e bwo ng'anjo marach e piny Misri, ma ne oketho nying'gi chuth. Mae e chal mar dhano, ma otwe, ma okethore, kendo ma okethore nikech richo. Musa ne ooro gi Nyasaye mondo otel nyithind Israel oko mar tuechgi kendo odhi e thuolo. Yesu nooro mondo oreswa kuom richo kod ketho. Kido kod weche mag ngima Musa owuon chalo ahinya gi Yesu. Ka ong'eyo ni ne ochan mondo obed jawar mar Israel (Tich Joote 7:25) ne "okwedo mondo iluonge ni wuod nyar Farao, ne oyiero mondo otimne marach gi oganda Nyasaye moloyo bedo gi mor mar richo kuom kinde matin, kendo ne okawo ng'uono ma ne omiye gi Misri kaka mwandu maduong' moloyo Kristo. dwoko mar duoko" (Hibrania 11:24-26). Omiyo Yesu, "kata obedo ni ne en jalony, to ne odoko jadhier nikech wan, mondo wan bende wabed jodhier kuom jadhier mare" (2 Kor. 8:9). "To nikech mor ma ne okete e nyime, noyie gi yath mar yath, ma ok oketo wich kuot e wang'e" (Hibrania 12:2). Gima chalre en adier, kata obedo ni en adier ni en mana tipo mar gima en-go. Gima chal gi wachno pod dhi nyime. Musa nonyiso tich mare mar Nyasaye kuom hono mang'eny ma kelo mijing'o. Omiyo kuom Yesu, Petro nowacho kama: "Un Jo-Israel, .winjo wechegi: Yesu ma ja Nazaret, ng'at ma Nyasaye nonyisou kuom tije madongo kod hono kod ranyisi, ma Nyasaye notimo e kindwu, kaka un uwuon ung'eyo" (Tich Joote 2:22). Paska—nyarombo ma ne onego kendo ma ne ochamo gi mkate ma onge yien kod yien mager, ji ma ne oting'o ng'utgi, ma ne oting'o ng'utgi e tiendegi kendo ne oting'o ng'utgi e lwetgi ma ne opong' gi rembe mar nyarombo ma ng'we ng'ar: ne ochiw misango nikech wan," kendo kuom yie ne

warwake, gi mor mar loko chunywa, to gi mor mar geno, ka ne wachung' kowuok e nyorruok magwa kod wich kuot, ne wadwaro dak e ngima manyien kendo maler. e bwo Nyasaye. Wasomo kama: "To bang' ka Farao oseyeyo ji odhi, Nyasaye ne ok oterogi e yo ma dhi e piny Jo-Filistia, kata obedo ni yono ne ni machiegni: nikech Nyasaye nowacho niya, Kapo ni ji kik olok chunyi ka gineno lweny, kendo gidwog Misri: to Nyasaye notero ji e yo ma dhi e gwenge makwar mar Sea:31). Koro, kata obedo ni ok nyalre yudo e map yo ma ne nyithind Israel luwo, en adier ni Ruoth ne otelo negi e yo ma ok ong'ere, ma e rieko margi mar piny ne ok ginyal yiero ne gin giwegi Kaka inyalo ng'e gi adier ma nyalo yie, nenore ni yo ma ne "ne dhi bedo matin kendo ma ne dhi bedo machiegni." Nam. To kar kawo yo ma kamano, "Nyasaye ne otelo ne ji" kokalo kuom gode ma ne opong' gi lum, nyaka e dho nam Makwar. ne oneno giko chakre chakruok. Ne ok gineno, kendo mano ne omiyo gik moko duto obedo mopogore." Wach ne Jo-Israel ni gidhi nyime. To iting' ng'wech mari malo, kendo iting' lweti e wi nam, kendo ipok nam." (Wuok. 14:15, 16). To Musa notimo kamano; kendo oganda, ma Musa otelo ne, nokalo e piny ma otuo; pak. Mae nyiso adier maduong' kendo maduong' yore mag Nyasaye ok gin yore magwa. ma chike kod yore mag Nyasaye nenore, kuom ng'eyo ma onge giko, ma ok winjore, ma okethore e oboke mag wach Nyasaye. Owinjore awach mana kuom goyo mbui e alwora mar Jeriko; Jolweny mag Gideon ne odok piny nyaka gin jolweny 300, mondo gidhi ng'anjo gi jolweny mag Jo-Midian; lwoko Naaman ma ne nigi tuwo mar lepra e Yordan; ng'at ma muofu ma ne oumo wang'e gi lowo, ne owachnegi mondo olosgi e pi mar Siloam. Paro mar dhano ng'ur e nyim chike ma kamago. Kendo ka dine ok en nikech gik ma ne otimore bang'e e gik ma kamago duto, kar chung' gi luoro kod lamo ma nigi luor e nyim rieko kod teko ma onge giko ma kamano, dine wabedo gi ich wang' nikech gik ma ne gineno ni ok gin gik ma ng'ato nyalo ng'eyo. To adier mar Nyasaye ma ne otelo ji e yo ma ok ong'ere e Nam Makwar parowa ang'o, kata en tim mane e dhi nyime kowuok e richo kod kum nyaka e thuolo mar injili ma ochung'ne nyiso? Dwoko en batiso. Paulo wacho kama: "Wuonwa duto ne ni e bwo polo, kendo duto ne gikalo e nam, kendo ne gibatisogi duto e Musa e polo kod e nam;" kendo omedo ni, "Koro gik ma kamago ne gin ranyisi magwa" (piche magwa, mar.). Kae nenore ni batiso mar Jo-Israel kuom Musa kaka jawargi, e polo kod e nam, ne en ranyisi mar batiso kuom Kristo. Kuoma, ranyisino, nenore ni opong' ahinya ma ok aneno kaka ng'ato nyalo bedo gi kiawa kuom wachno. Ne waneno ni nyasi mar paska ne en ranyisi mar warruok kokalo kuom remb Kristo ma nigi nengo maduong', kendo kaka oganda ne nyiso yie marwa kuom Kristo kod loko chunywa ma adier ne Nyasaye, kendo ni oganda ne oyie mondo otergi e yo ma ok ng'iyore e Nam Makwar. Koro, ka wakawo Singruok Manyien marwa kendo wanono yo mar warruok kaka ne oket gi Kristo kod Joote mage ma ne ondiki gi roho, wabiro yudo ni ng'ado Nam Makwar nyaka bed ranyisi mar batiso to ok gimoro machielo. Ruoth marwa ma nigi gueth e miyo Joote Tichgi Maduong' wacho niya: "Omiyo, dhiuru, utim jopuonjre mag pinje duto, ka ubatisogi (jopuonjre) e nying Wuoro, kod Wuowi, kod Roho Maler," (Mat. 28:19.) Koro mana kaka jo-Israel ne luwo jopuonjrene giwegi kaka jopuonjrene kata . ne gibatiso e iye kuom luwo bang'e e Nam Makwar, kendo ne gineno kaka jotendgi machon ne otur kendo okethore chuth; omiyo jayie ma ng'ado bura kuom Yesu ochiwore ne Kristo, kaka japuonjre mare mowinjore, kendo oluwo bang'e kokalo kuom batiso, kae to odhi nyime gi wuodhe gi mor, kaka Jatend-Oganda (Tich Joote 8), nikech richo kod ng'uono mage otur kendo oiki, mondo kik opare kendo kuome nyaka chieng'. Mae en yo ma Nyasaye tiyogo ma ng'ato ok ng'eyo. Ji mang'eny paro ni onge tiende, ok en gima winjore, kendo ok owinjore. O we mondo wabed gi ritruok mondo kik wabed gi ng'iyoy mar wuoro ma ne Jo-Israel timo e ng'urugi, kata ma ne otim gi Naaman e paro mare ma ne ok oneno maber.

Omor ng'at ma oyie yo mar Nyasaye ni en yo maber kendo makare, mana nikech en yo mare; nikech kuom luwo mana yo mar tich, .kama rieko ok nyal tayo, onyiso mana yie mare e rieko mar Nyasaye ma ok nyal kethore, kar nyiso yie mare owuon ma fuwo kendo ma ok neno mabor.

Omiyo, we mondo waluw ranyisi ma kamano matin. Wach mar ng'anjo mar Jo-Israel kod kaka Nyasaye ne otimo kodgi, iluongogi nyadi mang'eny e Singruok Manyien kaka ranyisi kata ranyisi mag ngima mar Jokristo.

1. Ne onge kama ne ginyalo dak. Ne gin e wuoth kinde ka kinde, ka giwuotho kinde duto, seche moko ne gichopo machiegni ahinya gi piny ma ne osingo kendo ne giwuok oko kendo, to ne gin gi geno mar yueyo e piny ma ne "pong' gi chak kod njugu." Kinde mang'eny, wachni itiyogo e Singruok Manyien mondo onyis ngima mar Jokristo. "Nimar ok wan gi taon ma nyaka chieng', to wadwaro taon mabiro" (Hibrania 13:14)--Wan "jodak kendo jowuoth" kendo wagombo "yueyo ma pod odong"; sama wabiro bedo "gi Ruoth nyaka chieng'."

2. gwenge mag thim ne onge yien. Gik ma ne gitiyogo pile ka pile ne wuok e polo. Kidi ma ne ogoyo kelo pi mang'eny ma luwogi e wuodhgi duto. Musa wacho niya, "Ruoth ne oteri e gwenge madongo kendo ma kelo luoro, ma ne nitie thuol mawang' kod ng'wech, kod piny ma ne nigri riyo kaachiel ma ne ongee pi; ma ne ogolo pi kowuok e kidi mapek; ma ne otelou e gwenge mag gwenge gi teko mar manna, ma wuon-gi ne ok ong'eyo; giko mar giko" (Chik 8:15-16). "Kendo ibiro paro yo duto ma Ruoth Nyasaye Nyasaye mari oseterigo kuom higni piero ang'wen gi e gwenge mag thim, mondo omiyi obed mayom, mondo otem, mondo ong'e gik ma ne ni e chunyi, ka be ibiro luwo chikene kata ok. wuone ong'eyo; mondo omiyi ing'e ni dhano ok dak gi chiemo kende, to gi gimoro amora ma wuok e dhok mar Ruoth Nyasaye, lewni ok ng'ich kuomi, kendo tiendi ok ng'ich kuom higni piero ang'wen gi." En mor ne Jakristo ka Jakristo madier bedo gi nyalo mar tiyo kod gik ma nigri nengo ma ni e Singruok Manyien ma inyiso kae. "Kidino ne en Kristo," Paulo wacho (1 Kor. 10:4). Kendo Yesu wacho ni, "An e makate mangima ma ne owuok e polo, mondo ng'ato ochame kendo kik otho" (Johana 6:51). Pinyini ne Jakristo en gwenge ma onge gimoro, kaka ngimane mar roho ochung'ne, to ong'eyo gi mor mare ni "ng'ato ok dak gi chiemo kende."

3. Ng'ur, ng'anjo, kod kum ma ne omiye Jo-Israel e gwenge mag bungu, kinde mang'eny jondiko mag Singruok Manyien tiyogo kaka siem kod ranyisi mondo wayudi ber. "Thuol ma ne ni e gwenge mag thim" en ranyisi mar Kristo ma "oting'o malo" e wi yath. Oganda ne ng'ur, kendo Nyasaye nooro thuol mawang' ma ne okethogi, kendo ka ne giywak ne Nyasaye mondo onyisgi ng'uono, nomiyo Musa chik mondo olos thuol mar mula, ma chal gi thuol mawang' kaka nyalore, kendo oting'e e wi yien, mondo ng'ato ang'ata ma ne oneno thuolno oyud thieth. Yesu tiyo kod wachno kaka ranyisi mar en owuon. Adier, ranyisino en ranyisi ma ng'ato nyalo ng'iyo ahinya, to mano kaka gima lich ne Yesu pimore gi thuol! To ok kamano, ne ok en thuol, to ne en ng'at ma chal gi thuol. To kaka ranyisi en adier, Yesu ne olosi "e chal mar ringruok ma nigri richo," mondo "kaka chiwo mar richo, ogol bura kuom richo e ringruok." Jaote Paulo wacho kama: "Gik ma kamago ne gin ranyisi magwa mondo kik wabed gi gombo mag gik maricho kaka gin bende ne gigombo. Bende kik ubed joma lamo tipo ma ok ler kaka moko kuomgi ne otimo . . . kendo kik watem Kristo kaka moko kuomgi bende ne otemo kendo ne okethi gi jaketho. Omiyo ng'at ma paro ni ochung'

motegno mondo kik olwar” (1 Kor: 10). Kendo e Hibr. 3:12-19: "Ng'ano ma ne omiye mirima kuom higni piero ang'wen? Be ok gin jogo mane otimo richo, ma ringregi ne olwar e gwenge ma onge ng'ato? To ng'ano ma ne osing'o ni ok gibi donjo e yueyo mare, mak mana jogo ma ne ok winj wachne, kendo waneno ni ne ok ginyal donjo nikech ne ok oyie." Bende 4:1, 2: "Omiyo, we mondo wabed gi luoro, mondo kik ng'ato kuomu onen kaka sing'ano mar donjo e yueyo mare pod odong'."

Kuom gik ma osewach malo ok bi bedo gi kiawa ni historia mar Nyithind Israel ne ochan mondo obed kaka ranyisi mar "gik ma ni e polo," tiende ni, adier mag roho mag Singruok Manyien. Kapok watieko sula ni, wanyalo nono kuom wach achiel kata ariyo ma wasepuonjore ma konyowa. mar 1. Waneno ni Jakristo nyalo rwako chik, mana kaka Jo-Yahudi ne timo. Pogruok en ni kata obedo ni chik mar Musa "nenego," chik mar Roho miyo ngima. Mano e gimomiyo onego oluw wach mar ariyo gi mor kendo gi ritruok. Kristo e Ruoth kendo Jatelo marwa, kaka Musa ne en ne Israel, kendo en marwa mondo waluw Jatelo marwa ma Nyasaye kaka Israel ne onego oluw margi. Kuom jogo ma winjo wachno e yo ma kamano, tijne en thuolo malong'o chuth. Mar 2. Tich ma wan-go ipimo gi ber ma wan-go. Ka ng'ato omiye gik mang'eny, gik mang'eny bende dwarore. Omiyo, ka e bwo loch mar Musa, oganda ne omiye kum nikech ne ok giwinj wach, "wabiro bedo gi kum mapek moloyo ka waweyo ng'at ma wuoyo kowuok e polo." mar adek. Gik ma ne miyo ji luwo Musa ne gin madongo ahinya, to ere kaka gik ma ne miyo ji luwo Yesu gin madongo moloyo. Musa ne en adier ranyisi maber mar chiwruok ne ogandane—jatelo mariek, osiep ma ja adier; to kaka hera mar Kristo ng'eny moloyo; gima osiepe nyalo pimo gi En! Musa ne ok nyal reso oganda kuom richogi--ne ok nyal tayogi nyaka e ngima mosiko. To Yesu e "yo, adier kod ngima," kendo dhano duto nyalo chopo ir Wuoro kokalo kuome.

TIYO GI GIMO MOTIMORE

E chakruok ma osewach malo kanyo, waseneno ni weche ma ne otimore e piny Israel chakre e piny Misri nyaka e piny Kanaan ne olosi mondo obed kaka ranyisi mar ngima mar Jokristo chakre e kinde ma ne wagony e od ang'ech mar richo kod Satan nyaka e kinde ma ne wadonjoe e yweyo ma pod odong' ne oganda Nyasaye. Waseloso mana ranyisi; to gik mathoth nyalo wacho kuom temgi, temgi, lwenjegi, lochgi, &c., to wan ok wan gi thuolo, kendo moloyo mano, ber mondo wabed gi paro moloyo bedo gi paro ma opong'o, mondo jasomo ma jahera obed gi thuolo mar timo nonro mathoth kendo pimo.

Koro abiro dhi nyime nyiso ni hema ma ne ni e gwenge mag bungu ne olosi mondo obed ranyisi mar chenro mar Jokristo. Wabedo gi gowi chiegni duto kuom oboke ma ne ondik ne Jo-Hibrania kuom siro adierani. Jo-Hibrania. 10; Chikno ne nigi "tipo mar gik mabeyo mabiro." "Gik mabeyo" gi gin gueth mag injili mar Kristo, kaka sula onyiso e yo matut ahinya. Tipo oler ni "ok en tipo mar gik (mabeyo)." Tipo ok nyal bedo tipo ma adier mar gima en-go, to kinde mang'eny en gima oromo nyiso ni en. Seche moko ng'eyo tipo kod gik ma ni e iye tek--nyalo bedo ni ok nyalre--nyaka gik ma ni e iye oneno. Kata kamano, bang'e, winjruok ma gin-go gi jowetegi bedo mayot. Ka waneno tipo mar yien ma chieng' kata dwe ogolo, kata obedo ni yienno ok nenre, wawacho gi adier chuth ni tipono en mar yien; to ok wanyal bedo gi adier kamano kinde duto nyaka chop kama gimorono opim gi tipo mare. Koro mae e chik mar ng'eyo tiend wach ma nyaka waluw.

Gima ni e Singruok Manyien nyaka ler tipo ma ni e Singruok Machon. Fancy osebedo gi tugo ma onge giko, kendo ng'anjo osemyo ng'ato otimo gik moko e wi wachni kokalo kuom weyo chikni. Ka waluwo chikno, wageno ni wabiro nyalo lero puonj mar ranyisi mar hema mar lamo kod kaka gitudore kode e yo ma luwore kendo mabeyo. Ok wabi kawo adier mar wach maduong' ma wan-go, to wabiro nyiso adier. Kaka hema mar romo gi tijene ne ochan mondo obed kaka ranyisi, ndiko maluwogi biro bedo moromo mar nyiso ni: "Ka gik moko (hema mar romo kod gik ma ne ni e iye) oseikogi kamano, jodolo donjo kinde ka kinde e hema mokwongo ka gitimo tije; kendo kuom richo mag oganda; ROHO MALER MAN NYIS ni yo ma donjo e kama maler pok oyangore, ka hema mokwongo pod ochung', ma en ranyisi mar kinde ma sani . lwete," kod mamoko (Hibrania 9:6-11). "Omiyo ne dwarore ni ranyisi mag gik ma ni e polo oler gi gik ma kamago (rembe mag dhiang', kod mamoko), to gik ma ni e polo giwegi gi misango mabeyo moloyo ma kamago. Nikech Kristo ne ok odonjo e kama maler ma ne olosi gi lwedo, kaka ranyisi mar gik ma ni e polo," kod mamoko, to ne odonjo e kama maler owuon (ma adier, to en owuon. 9:23-25). "Omiyo, owete, wan gi .chir mar donjo e kama maler kokalo kuom remb Yesu, kokalo kuom yo ma ne ochung'nwa, YO MANYIEN TO MA NGIMA, kokalo kuom lewni, ma en ringre; kendo ka wan gi jadolo maduong' ma loyo ot mar Nyasaye, we mondo wadhi machiegni gi chuny mar adier gi yie ma opong', ka chunywa oler kuom chuny marach, kendo ka ringrewa oloso gi pi maler" (Hibrania 10:19, 20). hema mar piny ne en ranyisi mar hema mar polo ma ne olosi gi lwedo ne en ranyisi mar hema ma ne olosi "maonge lwedo," "ma Ruoth ne oloso to ok dhano, ni tipo ne onego oket kar 'adier' (kata adier) kaka Roho Maler nonyisowa kuom kinde malach. ranyisi malachni e paro, kendo ka pod watiyo kuome kaka fundament marwa, ok wanyal dhi mabor e yo marach.

Kuom ndiko ma osewach malo kanyo, giko achiel ok nyal geng'ore, kendo abiro nyisou wachno kae. Obiro bedo fundament kod tich mar piny mar ot ma malo ma wabiro gero. Obiro bedo maber—ok dwarore, omiyo, mondo oket wachno e paro. En wachni: HEMA NE NE EN PINY NE EN RANYICH MAR KANISA MAR YESU KRISTO. Ka awacho ni Kanisa mar Kristo, adwaro wacho ni Kristo kod ogandane, gi gik moko duto ma riwogi kanyachiel. Ageno ni okang' ka okang' ma wakawo e pimo maeni biro nenore ni en wuotho e yo achiel, kendo dhi e giko achiel ma mor en giko ma biro weyo paro mar jasomo ma jachien e yueyo mamit kendo ma niggi gueth sama oketo tich matinni piny.

Chik ma Musa ne timo ne en mar Nyasaye chakre e chakruok nyaka giko. Omiyo, ne en gima oromo chuth kaka chenro mar timo timbe mag lamo. To ne en "Tipo mar gik ma ni e polo." "Gik mag polo" nyaka, omiyo, olos SISTEMU. Gima, mondo obed mayot, waluongo ni Jokristo en chenrono. Koro Jokristo ok en ng'at mar Kristo kende, kata obedo ni wamor ng'eyo ni En e diere, kidi maduong', fundament. Sistem mar Jokristo oriwo Nyasaye ma en gik madongo mokwongo; Yesu Kristo Wuod Nyasaye mangima; Roho Maler; musalaba, liel, kod chier; yie, loko chuny, batiso, kod ngima ma ochiw; kanisa kod chike mage. Gik moko duto ne gin ranyisi e chenro mar Musa. Ok wan gadier ni ng'ato kuom Jo-Israel, kata Musa, ne winjo tiend wachno; kata obedo ni onge kiawa ni ne jogo ma ne niggi chir kendo ma ne ohero Nyasaye e kindgi, chik ne en e yo moro "japuonjgi mar skul" mondo okelgi ir Kristo. To kata ne giwinjo tiend wechegi chon kata ok, ka ne oneno, kido mar kwedo ne en gima nenore maler ahinya, ma onge ng'ato ma ne en "ng'at mar roho" ma ne nyalo timo richo. Kristo kod adier ma ne oyango, ne obedo, kaka nyalo bedo, funguo ma ne inyalo tiyogo mar loko weche ma ne ondik e chik mayot. Kuom mano, singruok e ringruok

nenore kaka tipo mar singruok e roho, ng'ado lier e ringruok bedo lier mar chuny. Seche moko gik ma ipimogo bedo gik ma opogore opogore. "Ok nyithind ringruok," to Israel, kaluwore gi yie, gin koth Ibrahim, kendo gin jodongo kaluwore gi singruok. Ok wabiro e Sinai gi luoro mage ma kelo luoro, to wabiro e Sayon, taon mar Nyasaye mangima. Ok Yerusalem e piny Palestina e ot marwa ma nigi duong', to Yerusalem ma malo mar "minwa duto."

Kaka imedo tiyo kod pimo ma kamano, e kaka nenore maler ni ndiko achielno mar Nyasaye ema ondiki e Singruok Machon kod Manyien; kendo kaka wamedo bedo gi gombo kuom rieko ma ng'eny mar Nyasaye kuom tiyo kod gik mayot ahinya mar keto tipo mar gik ma ng'eny mag Warruok. Biblia nenore ni en gimoro achiel. Mana kaka hema mar lamo, en bende en gi kama maler kendo maler moloyo---Sigana Machon kod Singruok Manyien; kendo dwarore mana ni ng'ato otur lewni mondo one ni gin ariyogi gin achiel. Giduto gin tich mar Roho Maler achiel. Giduto gin gik ma ji maler mag Nyasaye nolosu, ma ne ondiko kaka Roho Maler nomiyogi. Onge ng'anjo, to en dongruok mos e adier mar Nyasaye nyaka chop e bedo malong'o chuth. Gik ma ochue kod fwenyuok winjore. Chike machalre mag dhi nyime kod dongruok ema tayo gik moko ariyogo. Bulb mar tulip nigi maua mabeyo ma ni e kind ng'injo mage ma ok ong'ere. To kuom gik ma ne aneno, ne ok nyalre ng'eyo ni bulbno ne dhi bedo ang'o kuom pidho e piny; to ka osedongo maber chuth waneno maler ni osetim chenro maber kendo maber, gikone en lum mamit ma ng'ado ng'ut yien. Omiyo, en bende e bug Fwenyo. Paulo keto wachno e yo ma kamano: "An, ma an ng'at matin moloyo jomaler duto, ne omiya ng'uono ni mondo aland ne Jo-Yahudi mwandu ma ok nyal ng'ere mag Kristo, kendo mondo ji duto one kaka kinde mar wach ma ling'ling', ma osebedo ka opondo e Nyasaye kuom kinde duto, ma nochueyo gik moko duto, mondo sani obed gi teko maduong' kendo ma ng'ato nyalo bedogo. ng'eyo KOkalo kuom KANISA rieko mathoth mag Nyasaye, kaluwore gi chenro ma nyaka chieng' (gombo mar ndalo), ma ne oseng'ado kuom Kristo Yesu Ruoth marwa " (Ep. 3:8-11). "O ng'eyo matut mar mwandu, rieko kod ng'eyo mar Nyasaye! kaka burane kod yore mage ok nyal ng'ere! Nimar ng'ano ong'eyo paro mar Ruoth Nyasaye? kata ng'ano mosebedo japuonjne? kata ng'ano mokuongo omiye gik moko, kendo gik moko duto biro chule kuome, kendo kuome, kendo kuome, kendo kuome? ma obed gi duong' nyaka chieng'.

Sura mar II

MUSA-KRISTO

WASENENO e yo maler ni Musa ne en ranyisi mar Kristo. Omiyo, we wane ane adierani matut. Onge yo moro amora ma Musa ok nenrego kaka ranyisi mar Kristo e yo ma ng'ato nyalo ng'iyogo moloyo kaka ng'at ma ne chiwo chik ne Israel. Ka ne olor kowuok e got maler, wang'e ne rieny gi duong' mar polo, kendo nikech oganda ne ok nyal ng'ado lerno, ne oketo lewni e wang'e. Mano parowa kuom Ng'at ma "ne owuok kuom Nyasaye" kendo "ne owuok e polo" mondo onyis dhano dwaro mar Nyasaye. Ka otimo kamano, noweyo duong' ma ne en-go gi Wuonwa kapok piny ochako, kendo noum kido mare mar Nyasaye e ringruok mar dhano. Jaote nyiso gima ne otimore mamitni kokalo kuom gik ma opogore opogore. Ok nyalre tiyo kod dhok ma nyiso gik moko kendo

ma ng'ato nyalo ng'eyo maber. "Ok uchopo e got ma ne nyalo mulo kendo ma ne wang' gi mach, kendo e mudho, kod mudho, kod yamo mapek, kod dwol mar mbui, kod dwol mar weche; duol ma jogo ma ne owinjo ne okwayo mondo kik wach moro owachnegi kendo, nikech ne ok ginyal ng'ado wach ma ne owachnegi, kendo ne dhi mulo. Ne omiye luoro kuom neno ma Musa nowacho ni, "An gi luoro ahinya kendo ayiengni." kendo ir Yesu ma en jaloch mar singruok manyien, kendo ir remo ma ng'ato nyalo ng'iewo, ma wacho weche mabeyo moloyo mar Abel" (Hibrania 12:18-24).

Pogruok ma maloni yudo giko mare e weche ma ne otimore bang' chiwo chik mar singruok machon kod singruok manyien. E kinde ma Musa ne onge e got, oganda ne ochiwore ne lamo tipo ma ok ler. Nikech richono, jolweny gana gi gana adek ma ne odagi ne otho gi ligangla mag owetegi giwegi. To ka chik mar wach maber ne olandre mokuongo kowuok e got Sayon, ji gana gi gana adek ne owar (Tich Joote 2). Mae en ranyisi maduong' mar adier. "Oboke (chik mar Musa) nego, to roho (kuom wach maber) miyo ngima" (2 Kor. 3:6).

To Musa ne ok yudo chik mar chike apar kende ka en e got maler. Ne osechiwo ne yie mare bende ranyisi malong'o, kata "ranyisi" mar hema mar lamo. Koro en gima duong' mana kae mondo waket ler kuom adier ni Musa ne ochung' ka oriwre gi hema mar lamo mana kaka Yesu Kristo oriwre gi Kanisa mare. E dho Jo-Hibrania. 3:1-6 wasomo kama: "Omiyo, owete maler, jogo ma niggi luong mar polo, pare kuom Jaote kendo Jadolo Maduong' ma wayie, ma en Yesu, ma ne en ja adier ne Jal mane oyiere, mana kaka Musa bende ne en ja adier e ot mare duto. ot niggi luor moloyo ot, nikech ot ka ot gero gi ng'ato, to Jalno mane ogero gik moko duto en Nyasaye. E ndiko ni, TICH JAOTHO mar Kristo en gima ochung'ne. Musa ne en ranyisi mar Kristo kaka Jaote, kata ng'at ma ne ooro e tij Nyasaye. Aron ne en ranyisi mar jadolo mare (Kristo), ma ikelo e paro bang'e e oboke. Tich ma ne Musa omiye ne en gero ot mar Nyasaye. Gik moko duto ma ne ondiki e tijno ne ondik e yo matut, kendo Musa ne ok niggi thuolo mar wuok e weche ma ne onyise e yo matin ahinya. "Ne, owacho, mondo ilos gik moko duto kaluwore gi ranyisi ma ne onyisi e got maler." Musa "ne en ng'at ma niggi yie." Ne otimo dwaro mar Nyasaye e gik moko duto. Nyasaye ne niggi gino maduong' ma ne odwaro timo e gero hema mar lamo, kendo ka ng'ato oweyo gimoro matin, mano ne dhi ketho gino ma ne odwaro timo. Ok wang'eyo ni Musa ne winjo tiend gino ma ne odwaro timo, to wang'eyo ni ne en gi kihondko ma ne ochung' motegno e neno ni otno ne luwo "ranyisi." "Kaka gik moko duto ma Ruoth Nyasaye nochiko Musa, e kaka nyithind Israel notimo tich duto. Musa nene oneno tich duto, kendo ne oneno ni ne gitimo marach kaka Ruoth Nyasaye nochiko, kendo Musa nomiyogi gueth."

Koro e tich maduong'ni MUSA EN RANYICH MAR YESU. Kaka "Jaote" mar Nyasaye Ruoth Yesu "ne obiro piny kowuok e polo ok mondo otim dwaro mara," owacho ni, "to dwaro mar Jal mane oora." Kendo kendo: "Fwenyo mara ok en mara, to en mar ng'at ma noora . . . ng'at ma wuoyo kowuok kuome owuon dwaro duong' mare owuon; to ng'at ma dwaro duong' mar ng'at ma oore, en adier kendo onge tim ma ok kare e iye. Be Musa ne ok omiyi chik mar Musa . . . ok onego oket chik" (8:16-23). Bende, owacho ni: "Ka uting'o Wuod Dhano malo, to ubiro ng'eyo ni an e ma an, kendo ni ok atim gimoro gi chunya, to kaka Wuoro nopuonja, awacho wehegi. Kendo Jalno mane oora ni koda, ok oweya kenda, nikech kinde duto atimo gik ma ohero" (Joh 8-2). Tich mar Yesu ne en "manyo kendo reso jogo ma oselal"--gonyo dhano kuom teko mar mudho, kendo duokogi e maler

kendo ir Nyasaye. Tich maduon'no ne otimre e yore ariyo: mokwongo e keto fundament mar ot mar Nyasaye mar roho; kendo mar ariyo, e gero otno. Kidieny mokwongo mar tich maduon'ni ne otimre e tij Kristo e piny, kendo ne otieko e chier mare kendo dhi e polo. Kidieny mar ariyo ne ochako e odiechieng' Pentekost, kendo joote ne otieko. To tich duto mar gero "hema mar adier" ne oket ne Yesu. En e jandik kendo jalony mar yie." "Loch duto e polo kod piny" en mare. Luka wuoyo kuom gik moko duto ma Yesu notimo e piny kaka mana chakruok mar tichne maduon' (Tich Joote 1:1).

Omiyo, ranyisi maduon' mar Musa kaka jachiw chik kendo jagedo maduon' mar Nyasaye ni e nyimwa. Ng'at ma noloso piny, kendo "kokalo kuom ng'ano .

gik moko duto ne ochwe," bende en jager mar ot maduon' moloyo--ot mar Nyasaye. E gero piny mangima ma nigi teko moloyo, chakre e piny ma nigi teko moloyo nyaka e wi gik matin moloyo, loso malong'o yudore. tho." Nyasaye "ranyisi" mar hema mar romo e gwenge mag bungu ne en chuth. Onge ng'at ma nyalo medo kata kawo kuome, kuom lit mar tho. Bende Nyasaye ok ng'ur ahinya gi dwaro mare kuom hema mar romo "mar adier", ma mokwongo ne en mana tipo? mar Yesu Kristo. Gisetimore mana ka gima ng'ato ka ng'ato en "chik ne en owuon," kendo mana kaka Nyasaye oselando ni ng'ato ka ng'ato nyalo timo gima kare e wang'e owuon. piny, kendo chike mage ok onego oketgi e nyimwa e Singruok Manyien, kendo ginyiso riekko kod duong' mar Nyasaye.

Suralll

JOTIJE MAN GI ROHO

KORO we mondo wadhi nyime kendo wane wach machielo maduon' ma chalre e kind hema mar Musa kod "hema mar adier ma Ruoth Nyasaye nogero to ok dhano." E gero udi ariyogo, ne otioyo gi jotich ma ne omiye roho. Nyasaye nowacho ne Musa kama: "Ne, aseluongo Beselel wuod Uri, wuod Hur, ma en dhoot mar Juda, kendo asepong'e gi roho mar Nyasaye, e riekko kod ng'eyo, kendo e riekko, kendo e yore duto mag loso gikmoko, mondo opar gik moko duto ma ng'ato nyalo timo gi riekko, mondo olos gi dhahabu, gi mula, gi fedha. ng'at ma loso gi yien, mondo otim tich moro amora mar loso gikmoko. To an, aseketo Oholiab wuod Ahisamak ma wuok e dhoot mar Dan, kendo aseketo riekko e chuny jogo duto ma nigi riekko, mondo giloso gik moko duto ma asechikogi" (Wuk. 31:1). Kae waneno ni kwan mar chwo ne oyier gi Nyasaye kendo ne opong' gi Roho Maler mare, ma kuom tekone ne gin gi nyalo makende kendo ne gin gi nyalo chuth mar tiyo kuom paro mar Nyasaye mar hema mar lamo e yo moro amora. Mich ma ne gimioyo ne opogore opogore kendo ne opogore opogore kaluwore gi dwaro mopogore opogore mag tichgi. Ok nenre ni ne giyudo puonj moro amora motelo e weche mopogore opogore mag loso gik moko, kata ni ne gin joma nigi nyalo kuom dhano, to gik ma ng'ato nyalo ng'ado en yo mopogore. Ne gisebedo misumbni e piny Misri. Kido margi ne ok obedo kata matin kaka ne dhi jiwo ng'ato mondo opuonjre gik ma giloso. Omiyo, en gima nyalo bedo ni Nyasaye noyiero chwogi, ma ne ok owinjore gi tichno kaka ne gin, mondo onen kaka ne giyudo roho, kendo ni duong'no onego omi Nyasaye. Parono ne en mar Nyasaye; ranyisino ne en mar Nyasaye; kendo riekko kod teko mar timo kamano bende ne gin mag Nyasaye, omiyo ne onge thuolo mar paro kod yore mag dhano kende. Nyasaye

ne en jalony mar gedo, Musa ne en jalony mar gero ot, to Beselel kod jowetene ne gin jotich. Ok en achiel kuom ting' mar jatich, sama otiyo e wi ot, loko kaka jalo ma ne oloso ot nolosu, kata wuok e gik ma ondiki e yo matin ahinya; to ting'gi en tiyo gi adier kuom chike ma omigi ma luwore gi dipatmengi makende. Ka watimo kamano, fuoni ka fuoni miyo gik moko duto bedo malong'o kendo ma winjore. Ne en kamano gi jotich ma ne tiyo e hema mar lamo. Ng'ato ka ng'ato ne otimo gik moko kaka ne opuonje, kendo e gikone, ne oloso hema mar lamo gi gik moko duto ma ne ni e iye, mana kaka ne onyis Musa e got.

Nitie piny ma nigi tiende e nyinge ma ni e Ndiko. Kinde mang'eny gin weche ma ng'ato nyalo ng'eyo. E yo ma ng'ato ok nyal ng'eyo, ginyiso kido kod tich owuon, kendo kata giko mar jogo ma oting'ogi. Nying' jotich ariyo madongo ma ne ni e hema mar lamo miyowa paro ma ng'ato nyalo ng'eyo maber ahinya. Bezelel tiende en "e tipo (kata rito) mar Nyasaye." Oholiab tiende en "Hema mar Wuoro;" kendo adier nyaka bed ni ne giwinjo ka gin gi arita chuth e bwo "tipo mar Jachien" e seche ma ne gitiyo gi yie mabor e "hema mar Wuon-gi." Kendo wan bende mondo watim kamano, ka wan jolup gik mabeoyo, kendo ka wabedo gi mor kuom winjo dwaro mar Wuonwa e gik moko duto.

Koro jotich ma ne omiye roho ne oting'o kar tich maromre ahinya e tudruok gi "hema mokwongo" kaka joote mag Yesu Kristo ne nigi kar tudruok gi "hema mar ariyo." Gin, joote, ne ok gin joma owinjore kuom dhano. Ne ok giyudo somo moro amora motelo kuom tich maduong' ma ne gitimo kaka jaote. Ne gin, e wang' chwo ma nigi kit oganda, kendo ne gin kuom adier, "chwo ma ok osomo kendo ma onge ng'eyo." Kendo kata obedo ni ne giluwu Yesu kendo winjo puonjne ma ng'eny, kata kamano, ka ne owuok kuomgi, ne oweyogi ka gin gi ng'iyo chuth kuom kido mar adier mar tich ma ne ni e nyimigi. Omiyo, Yesu nowachonegi ni "gibed e Yerusalem nyaka giyud teko ma wuok malo." Kinde matin kapok oyudo masira, Yesu ne osesingo kuom ng'uono nyadiriyo mich mar Roho Maler. Ne ong'eyo ni mondo gitim tichne maduong', ma ne omiyogi bang' chier mare (Mat. 28:18-20), ne en gima duong' mondo gibed gi puonj ma nigi teko moloyo mar dhano kendo ma ok nyal kethore. Omiyo weche ma ne owacho kinde ka kinde e wi wier mar Roho Maler. "Abiro lamo Wuoro, kendo obiro miyou jarieko machielo, mondo obed kodu nyaka chieng', ma en Roho mar adier, ma piny ok nyal rwake, nikech ok onene, kendo ok ong'eye." "Jariebu, ma en Roho Maler, ma Wuoro biro oro e nyinga, en ema biro puonju gik moko duto, kendo obiro paronu gik moko duto mane awachonu" (Johana 14:16,17, 25, 26). "Ka Jarieko obiro, ma abiro oronu kowuok kuom Wuoro, ma en Roho mar adier ma wuok kuom Wuoro, obiro bedo neno mowuok kuoma, kendo un bende ubiro timo neno mowinjore kuoma, nikech ne un koda chakre chakruok," (ch. 15:26, 27). "En gima ber kuomu ni adhi: nikech ka ok adhi, Jarieko ok bi biro iri; to ka adhi, abiro oore iri. Kendo En, ka obiro, obiro nyiso piny kuom richo, kuom tim makare, kod kuom bura . . . pod an gi gik mang'eny ma anyalo nyisou. Roho mar adier, obiro, obiro tayou e ADIER DUTO; nikech ok obi wuoyo kowuok kuome owuon, to gik moko duto ma obiro winjo, gin gik ma obiro nyisou gik ma biro, nikech obiro nyisou gik ma biro. "Ka ne gichokore kodgi, nomiyogi chik ni kik giwuok e Yerusalem, to mondo girit singruok mar Wuoro, ma ne uwinjo kuoma. Nikech Johana ne batiso gi pi; to un ubiro batiso gi Roho Maler bang' ndalo mang'eny" (Tich Joote 1:4).

Kuom Ndiko gi waneno ni joote ma oyier mag Kristo ne ok onego ochak tichgi maduong' mar lendo wach maber kendo gero hema mar adier nyaka Roho Maler obi kuomgi, mondo Roho

opong' kuomgi e kwan mang'eny ma nyalo miyo gibed gi "batiso" e iye; ni Roho achielno piny, kaka kamano, ne ok nyal yudo; ni onego obi kaka "jajiw," onego opar puonj duto motelo mag Kristo e parogi, kendo otelgi e adiera duto, kendo ofweny kinde mabiro e ng'eyogi; ni ne onego owuo kokalo kuomgi adiera duto mar Kristo.

Omiyo, joote mag Yesu ma ne ondiki gi roho ne gin joma owinjore gi Nyasaye mondo gitim tich maduong' ma ne gitimo. Kendo mondo gibed gi gik lweny ma oromo, Nyasaye notiyo kodgi, "ne omiyogi neno kuom ranyisi kod gik ma kelo miwuoro, kod teko mathoth, kod mich mag Roho Maler, kaluwore gi tekone owuon" (Hibrania 2:4). Bende ne ginyalo, kuom teko mar Nyasaye, nego (Tich Joote 5) kendo miyo ji ngima (Tich Joote 9:36-43); ne ginyalo "rito" richo kendo ne ginyalo "weyo"gi; ne gichung' e kabedono kendo ne gin dhok mar Kristo kod Nyasaye. "Ng'at ma winjou winjo wachna, to ng'at ma kwedou, kweda, to ng'at ma kweda, kwedo Jal mane oora." Kae nitie ng'injo mar gik adek—Nyasaye, Kristo, joote; Nyasaye ma ni e polo, Kristo ma en jaloch, kod joote ma ni e piny. Ng'at ma omako tudruok mar jaote omako Kristo, kod Nyasaye Maduong' Mogik. Omiyo kik ng'ato ong'e marach. Joapostol nigi tich maduong'ie moloyo nikech puonjgi ma ok nyal kethore. En gima ber ni Nyasaye omiyo dhano teko ma kamano; to en chenro mare, kendo nyaka wabed gi mor.

Kanisa mokwongo ne oyie gi teko ma kamano chuth. "Ne gidhi nyime gi puonj mar Jaote" (Tich 2). Ne ging'eyo ni gin joote mag Kristo; kendo ni wachgi ne en, kuom mano, wach mogik e weche duto ma ne ochung'ne yie mar Kristo, kendo sani teko ma kamano mar jaote bende tiyo. Joapostol onge jogo ma biro kawo bang'gi; onge moro amora ma dwarore. Yie, e pong' mare duto, ne otimore kokalo kuomgi, "ne omiye jomaler dichiel nyaka chieng';" kendo nitie e kind gik ma ondiki e Singruok Manyien. Tem duto mag medo kata kawo teko mar joote, bed ni kokalo kuom kom loch, piny, bura, sinod, chokruok, Papa, kata rieko, gin timbe mag kwedo dwaro mar Nyasaye. Yesu ne ong'eyo ni piny ne dhi lokore mana "kokalo kuom wachgi" (Johana 17:20). Kendo Petro wacho ni Nyasaye ne oketogi "gik moko duto ma mulo ngima kod tim makare." Omiyo, watieko ka wadwoko adier ni jotich ma ne ondiki gi roho ma ne ni e hema mokwongo ne gin ranyisi mag jotich ma ne ondiki gi roho ma ne ni e hema mar ariyo, kendo ni mana kaka jogo ma ne ochung' motelo ne otiyo, e yo makare kendo ma opongo, hema mokwongo kaluwore gi "ranyisi" mar Nyasaye; omiyo joote mag Yesu Kristo, e bwo roho mar Roho Maler, ne giloso kendo gitieko chenro mar Jokristo; kendo tim maduong' ma nyaka wapuonjre kuom wachni en yie adier chuth kendo maonge ng'wech kaka wayudo e Singruok Manyien. Kapo ni jogo duto ma wacho ni oyie kuom Yesu ne oyie chikni, kendo ne dhi mana "temo matek kanyachiel kuom yie mar wach maber," duoko ne dhi bedo ACHIEL--"Ringruok achiel, roho achiel, geno achiel, Ruoth achiel, yie achiel, batiso achiel, kendo Nyasaye achiel kendo Wuon ji duto.

"Nying' kod kanisa kod riwruoge biro lwar, Kendo Yesu Kristo obed duto e ji duto."

Sura mar IV

GIGE TIYO

HEMA mar romo kod gik ma ne ni e iye ne olosi gi gik ma nigi nengo mopogore opogore: dhahabu, mula, kite ma nengogi tek, yien mar akasia, linen mayom, ng'injo ma nengogi tek, rangi, gik ma nengogi tek, &c. Gima mokwongo ma wanyalo ng'eyo maber en ni, gik moko duto ne gin chiwo mag oganda Nyasaye gi chunyi giwegi. "To Ruoth Nyasaye nowuoyo gi Musa, kowacho ni, Wach ne Jo-Israel mondo gikaw chiwo ma an-go; kuom ng'ato ka ng'ato ma chunye dwaro, ubiro kawo chiwo ma an-go," &c. (Wuok 25:1-9). "To ne gibiro ng'ato ka ng'ato ma chunye ne omiye gombo, kod ng'ato ka ng'ato ma ne Roho mare omiye gombo, kendo ne gikelo chiwo mar Ruoth Nyasaye, mar tich mar hema mar romo, kendo mar tiyo kode, kod mar lewni maler. (Ch. 35:20-24. "Kendo gin (jotich) ne giyudo kuom Musa chiwo duto ma nyithind Israel ne okelo mar timo tich mar kar tich maler mondo otimgo: kendo ne gidhi kelone chiwo mag gombo ma ok ochuno odhiambo ka odiechieng' . . . ji ne kelo chiwo mang'eny moloyo ma Ruoth ne omiwa mondo otimgo tijno " ne omiyo chik, kendo ne gimiyi olandre e kambi duto, ka giwacho ni, "Kik ng'ato kata dhako otim tich moro amora mar chiwo chiwo mag kar lamo, omiyo ji ne ogeng'ogi mondo kik gimii" (Wuok. 36:3-6.) Omiyo, kuom luong mar Nyasaye, ji nodwoko gi ng'uono ma opong'o ahinya! ranyisi maber mar chiwruok!

Wabedo e gima otimoreni ranyisi mar chik mar ng'ato owuon ma opong'o chenro duto mar warruok mar dhano chakre e gino maduong' mokwongo ma ne omiye nyaka e gikone. "Nyasaye nohero piny ahinya mane omiye Wuode ma Janyuol," kendo Yesu "ne oherowa kendo nochiwore owuon nikech wan." "Kuom ng'uono, wawar, kuom yie; kendo mano ok en kuomwa wawegi, en mich mar Nyasaye." "O ng'ato ka ng'ato ma riyo kaachiel, biro e pi; to ng'at ma onge pesa, biro unyiew kendo ucham maonge pesa kata maonge nengo." Nyasaye mor gi chiwo. Omiyo gik moko duto—ngima kod gik ma dwarore e ngima; warruok; kendo nengo mare duto maduong' ahinya. Kendo omor gi chiwo mag chunyi ma gik ma nochueyo chiwo gi chunyi. Ok ochun ng'ato ang'ata. Chik ma wacho ni "teko ma ok nyal geng' mar Roho Maler" opogore gi rieke kod chuny mar Muma. Ka Kristo ochung' e dhoot mar chuny dhano ka oluongo kendo goyo dhoot, nyaka wan wawegi wayawe kendo waweye odonjo; ka Nyasaye owacho ni, "O ng'ato ka ng'ato ma nigi riyo kaachiel, ubi e pi," NYALO BI WAN WAN WANE kendo wadhi madho. Ok obi dicho ni watim kamano. Ka dhano OK BI, mondo gibed gi ngima, nyaka githo. Nyasaye ok bi dhirogi gi teko. Owacho ni "Ogandana biro bedo oganda ma nigi gombo e odiechieng' mar tekona." Mano adier ni wachni tudore gi din mar Jokristo! E odiechieng' Pentekost, oganda "ne ochako chiwore ne Ruoth" e bwo ywak matek mar Jaote Petro, kae to ne oluwo gima ne otimore ma ne oromo e yoo mawuoro gi gima ne otimore ma osewach malo kanyo. Mana kaka oganda ne okelo mwandugi ma nono bang' luong mar Musa, e kaka, ka oganda "ne oyie gi mor wach mar Jaote, kendo ne gibatisi," inyisowa ni "ongge ng'ato kuomgi ma ne owacho ni gimoro amora kuom gik ma ne en-go ne en mare owuon . . . ne oketogi e tiende Jaote, kendo ne opogo ne ng'ato ka ng'ato kaluwore gi dwaro mar ng'ato ka ng'ato" (Tich Joote 4:32-34). Nyaka bed ni adier ma ne ni e Kristo ne omako chunyi ahinya! O ka joyie ne ong'eyo warruok mar Nyasaye sani kaka ne ong'eyo to ne ok bi bedo gi dwaro mar kwayo kendo lamo pesa matin mar dhi nyime gi tich mar Ruoth. Onge chik e winjruok manyien ma wacho ni "Ibiri chiwo." Nyasaye oseyewoya gi gombo mar timo kaka chunyiwa dwaro. "Ka nitie paro mokuongo, oyiene kaluwore gi gima ng'ato nigo, to ok kaluwore gi gima onge." "To wach ma awacho ni ng'at ma pidho matin biro ng'iewo matin bende, to ng'at ma pidho mathoth biro ng'iewo ahinya. Ng'ato ka ng'ato mondo omi kaka oparo e

chunye, ok onego omi gi ng'ur kata gi ng'uono, nikech Nyasaye ohero ng'at ma chiwo gi mor" (2 Kor. 2; 8).

To ka pod wadong' thuolo kamano, ng'at ma nigi paro matin ahinya mar nengo mar Nyasaye mar "mich ma ok nyal wach" ne wan ok bi bedo gi gombo mar wacho ni "Ka piny duto mar piny ne en mara Ma ne en chiwo matin ahinya, Hera ma ng'eny ahinya, ma en mar Nyasaye, Odwaro chunya, ngimana, gik moko duto ma an-go."

Wanyalo neno ni, e okang' mar ariyo, mondo ochop dwaro mag hema mar romo, ne iluongo oganda Nyasaye kende. Inyalo wacho ni ne ok ginyal timo gimoro machielo; to mano nyalo bedo paro gik mang'eny ahinya. Ni ne ok gikwayo piny ma oko en adier ma luwore gi tim ma ne Jokristo mokwongo timo. Ne ok gikawo gimoro amora kuom joma ok oyie Nyasaye mondo okonygi e lendo wach maber, kata gero kanisa.

Kae, e okang' mar adek, nengo mar gik ma ne otigodo e hema mar romo nyiso "mwandu ma ok nyal pim mag Kristo." Kuom gik ma DHANO ng'ado ne luor maduong' ahinya, mwandu ma ok nyal pim mar injili inyiso. Gik moko duto ma ni kae gin gik ma nigi nengo. Yesu en ng'at ma nigi nengo, ne Nyasaye kod wan bende; kuwe kod ng'uono gin gik ma nigi nengo; bedo ni Kristo nitie, kod kwe mar Roho Maler gin gik ma nigi nengo maduong'; kendo geno ma nigi duong' mar ngima mosiko en gima nigi nengo maduong'. Gik moko duto gin gik ma nigi nengo maduong' ne wan joma oyie.

SURA V

KOT

KIDO ma ne iluongo ni lela mar hema mar romo, ne borne romo mita 100 to lachne ne romo mita 50. Fomno ne en mar ng'injo ma bor. Kubit achiel ne en fut 1.824. Omiyo borne ne en fut madirom 185 to lachne ne en fut madirom 88. Hema mar lamo ne ochung' e iye mar ng'et otno ka odhi e giko ma yo podho chieng', kendo ne oneno yo wuok chieng'. Oboke ne olosi gi ng'injo ma olosi gi lewni mabeyo ma ne ochung' motegno gi mtoka piero auchiel mag mula, ma gin piero ariyo e bath nyandwat kendo piero ariyo e bath piny, kendo apar e giko ka giko. Ne iketo pilago e soket mag mula kendo ne iketogi gi ng'injo mag fedha kata "gik madongo." E giko mar yo wuokchieng' ne nitie "rangach mar od bura," ma borne romo fut 35. Ne olose gi ng'injo mabeyo ma olosi gi nanga ma bulu, mapopo, kod makwar, kod nanga mayom ma olosi. Ne ochung'ne ng'injono gi mtoka ang'wen, ma ne chalre gi gik mamoko ma ne oting'o ng'injono. Omiyo, ng'et otno ne bor ahinya ma ne ok nyal miyo ji duto one hema mar lamo mak mana joma ne obiro e dhoot ma ne oket kendo ma ne dwaro donjo gi misangogi. Ok wasome ni ng'ato ka ng'ato ne nyalo donjo e ot ma ne oumgo, kata obedo ni ne ohero lamo kata ok ohero lamo; to mana (nenore ni) ne jogo ma ne obiro chiwo misango. Sकिन mabeyo mar "rangach" ne oketi machiegni, to kinde duto ne iketo mayot mondo oyiene ng'ato ang'ata ma ne dwaro chopo machiegni gi Nyasaye.

Koro wanyalo yudo gik moko adek mabeyo ahinya kuom gik ma ne otimore.

1. Gik madongo mag Nyasaye e Kristo, "gik mag Roho mar Nyasaye," ok oketre e wang' ji duto ma ok ng'iyoy kata ma ng'ado bura. Kapok ng'ato winjo tiendgi kendo ng'eyogi, nyaka obi e kind ng'at ma nyalo winjo tiendgi. Nyasaye oumo gik moko ne joma riek kendo ma nigi riek (ma piny) kendo osefwenyogi ne nyithindo matindo. Nyaka bed ni nitie chuny mamuol, manyalo puonjore, kod chuny ma oyie, "Ka ng'ato dwaro timo dwaro mare, obiro ng'eyo puonj, ka en mar Nyasaye kata ka en mar dhano." "Chuny ma adier kendo maber" e ma ne en lowo kende ma ne kodhi mar Pinyruoth odongoe kendo ne okelo olemo. Ruoth marwa ma nigi gueth nowacho ne Jo-Yahudi niya, "Ok uyie nikech ok un rombe maga." Mano nyiso ni ne ok gin gi kido mar winjo wach kendo ma ng'ato nyalo luwo bang'e, kaka rombe ma jaritgi, kendo kuom mano ne ok ginyal yie. Mano e kaka ng'at ma nigi kiawa nyalo yudo gik mang'eny ahinya e Muma ma nyalo ng'ado burane, to Jakristo neno ber e oboke ka oboke, e ndiko ka ndiko. Ne jogo ma lal nikech onge yie, gik mag Nyasaye gin gik ma fuwo; to kuom jogo ma oyie, Kristo en teko mar Nyasaye kod riek mar Nyasaye. Gik moko duto nenore ni ne ochung'ne gik ma ne oumo lela mar hema mar romo. Omiyo, we mondo wabed jorieko; we mondo wabi e rangach; we mondo wadonj gi misango kod chiwo. "Gimor jodhier e chunyi, nikech pinyruoth mar polo en margi. Gimor jogo ma chunyi ler nikech gibiro neno Nyasaye."

2. Rangach ne lach. Jogo duto ma ne dwaro biro e nyim Nyasaye ka giloko chunyi kendo gichiwo misango ne gin thuolo mar timo kamano. Omiyo, dhoot mar ng'uono ochung' ma oyabere maler, kendo "ng'ato ang'ata ma dwaro" nyalo donjo. Blue nyiso ni polo; rangi ma papo wuoyo kuom ruoth; rangi makwar (ma owuok kuom ng'injo) nyiso bedo gi mwolo kod thagruok; linen marachar maler nyiso ni en ng'at maler. Giduto oting'ore e Yesu Kristo. Ne owuok e polo, Wuod ruoth mar Nyasaye mangima, mondo odong' piny kendo obed ng'at ma winjo wach nyaka e tho mondo ogolnwa gi rembe ma nigi nengo maduong'ie moloyo, kendo ne omiye Nyasaye maonge ng'ol. Kaka kamano En "yo, adier kod ngima, kendo onge ng'at ma biro ir Wuoro mak mana kokalo kuome."

3. "Oboke" kata oboke madongo ma ne ochung'ne ohinga mag mula ne olosi gi pesa mar ng'uono ma ne okaw kuom Jo-Israel e kinde ma ne gikwanogi. Jomachuwo duto ma ne nigi higni piero ariyo nyaka malo ne nyaka chiw nus mar shekel mar silva kaka warruok mare (Wuok. 30:11-16), ma nengone en 1/2. Jomanigi mwandu ne ok oyienegi chiwo mathoth, kendo jodhier ne ok oyienegi chiwo matin. Omiyo, kata obedo ni Nyasaye ne paro yore ma ji duto nyalo tiyogo, Nyasaye bende nopuonjogi ni dwarore ni ji duto oyud warruok maromre. Jaote nenore ni owuoyo kuom riwruokni ka owacho ni, "Ne ok ugony gi gik ma nyalo kethore, kaka fedha kod mula . . . to gi remo ma nigi nengo maduong', kaka mar nyarombo maongee ng'ukni kendo maongee ng'ukni, kata remb Kristo," kendo e warruokni, kaka e ranyisi mare, "Nyasaye en ng'at ma ng'won." "Onge pogruok, nikech ji duto osetimo richo kendo ok giyudo duong' mar Nyasaye."

Omiyo, sula ma kamago ne dhi paro ne Ja-Israel kinde ka kinde nengo mar warruok mare. Koro asenyiso ni hema mar lamo ne opondo ne ng'at ma ne neno ma ok ng'iyoy kendo ma ok par. To ng'injo mag fedhago ne dhi bedo e wang' ji kinde duto, ka gin e wi mtoka mag mula kendo ka giting'ore malo moloyo ng'injo. Mano nyiso wach moro maduong'; ma en, dwaro mar rito musalaba mar Kristo, kata mondo awach ni Kristo ma ne ogoye e musalaba, e nyim piny. En ting' kendo thuolo mar Kanisa mar lendo wach maber ne chuech moro amora, mar nyisogi nengo mar

warruok mar dhano. Lando mar Kristo e gino ma ywayo jaketho ir Nyasaye. "An, ka ating'a malo kowuok e piny, abiro ywayo ji duto ira." "Ok awinjo wich kuot kuom wach maber, nikech en teko mar Nyasaye mar warruok ne ng'ato ang'ata ma oyie." Chiwruok onego obed gima duong' ahinya e lendo wach maber. Oganda mang'eny ma lendo lal---ongech tich, nikech jolendo ok keto pachgi kuom adier ma dwarore kendo ma reso. Kae kendo, neno moling' mar ngima mar Jakristo ma owar bende onyis gi osimbo mag silva gi. Mae en yo--nyalo bedo ni en yo ma nyiso ahinya--ma ji duto nyalo kendo onego lendo Kristo. "We leru orieny e nyim ji mondo gine tijeu mabeyo kendo gimi Wuoru ma ni polo duong'." "Usenyiew gi NENGO, omiyo, miel Nyasaye duong' e ringreu kod e chunyu ma en mare."

"Kaw ngimana kendo iwe obed maler, Ruoth, ne In."

SURA VI

GEDO

PLEN mar piny mar hema mar romo ne chal gi ma ne ochung'ne kendo ne chal gi ma ne ochung'ne otno. Ohinga mage ne olosi gi yien 48 mag akasia, kendo ne oumo gi mula maler. Bodigo ne borgi romo fut 171/2 kendo lachgi romo fut 21/2.

Ne iketogi e yo ma ochung' tir e soket mag silva. Ne nitie soket 96, ma moro ka moro ne nigi talanta achiel mar silva, ma nengone ne dhi bedo £34,200 e pesa magwa. Ne nitie yien 20 e bathe ka bathe kendo 8 e giko ma yo podho chieng'. Ne giketogi kanyachiel motegno kokalo kuom ng'injo mag mula kod ng'injo mag yien ma ne oumo gi mula. E giko ma yo wuok chieng', kata e dhoot ma donjoe, ne nitie ohinga abich ma ne oting'o yien ma ne oumo gi mula mar dhoot. Ne oket mtoka ang'wen ma ne olosi gi gik machalre e iye mar ot, ma ne okalo matin diere, mondo oket ng'injo; ma ne opogo kama "maler" gi kama "maler molojo." Oboke duto ne yot e kinde achiel, to kata kamano ne nigi mwandu mang'eny ma ok nyal nyis. Ne oloso maber ahinya kaluwore gi gik ma ne timore. Ne ogere kaluwore gi chike matek mag sayans. Kata obedo ni nyalo mare mar dak kendo bedo gi teko maduong' ahinya, ne olose e yo ma ne nyalo ng'ado piny kata keto malo e kinde matin ahinya.

Hema mar lamo owuon ne en ranyisi mar Kanisa. Ne adwaro ni wachni oketi e paro kinde duto. Bende, nikech mano en kamano, ang'o ma nyaka wapuonjre kuom kaka ochung'ne gik moko duto? mar 1. Ni Kanisa mar Nyasaye en Kanisa mayot e yo ma kelo mijing'o kendo ma nigi mwandu mang'eny; kendo oloso e yo mamit mondo owinjore gi dwaro mag dhano e higni duto kod e piny mopogore opogore. En sistem ma ongee akwede. Ok nyalre mondo ng'ato otim lokruok e Kanisa mar Singruok Manyien, kata obedo ni thoth ji osetemo timo kamano. To gisetimo mana ranyisi mar wuorogi. Mar 2. Ne iketo bochego e soket madongo mag silva, ma ne olosi gi pesa mar warruok, kapok owuoyo kuomgi; chung' e iye kendo e wi nengo mar ng'uono! Kaka wan kae kendo parowa kuom fundament mar Kanisa mar Nyasaye. Ochung' kuom ng'uono mar Kristo, ma ok nyal pim. Kuom tho mare, ne oketo fundament ma Kanisa ogeree. "Onge ng'at ma nyalo keto fundament machielo mak mana fundament ma oseket, ma en Yesu Kristo."

Wagero e wi musingi mar joote kod jonabi (ma en, musingi ma ne gigeroe), Yesu Kristo owuon en kidi maduong' mar kona.

mar adek. Kuom riwruok mapek mar hema mar lamo, iketo riwruok mar chenro mar Jokristo, kod Kanisa mar Yesu Kristo. Mana kaka ne nitie yo achiel kende mar donjo, kendo hema achiel, e kaka nitie yo achiel kende mar warruok, kod Kanisa achiel kende. Ne Jo-Efeso Paulo nondiko kama: "Omiyo, an ng'at ma otwe Ruoth, agoyo mos mondo uwuoth kaka owinjore gi luong ma ne oluong'u, gi mwolo duto kod mwolo; gi horuok, ubed gi ng'uono e hera, ubed gi kinda mondo ubed gi winjuok mar roho kendo ubed gi ringruok achiel. ne iluongowa gi geno achiel mar luong'u: Ruoth achiel, yie achiel, batiso achiel, Nyasaye achiel, Wuon ji duto, ma ni e wi ji duto, kendo ma ni e wi ji duto" (Efeso 4:1-6). Ne Jo-Korinto, jaote achielno nondiko kama: "Ubed jomalong'o kanyachiel e paro achiel kod ng'ado bura achiel." Kendo, owacho kama: "Gedo duto, ka olosi maber, dongo kendo obedo hekalu maler (kamaler) e Ruoth. E iye, un bende ugero kanyachiel mondo ubed ot mar Nyasaye e roho." Ruoth marwa ma nigi gueth bende nolamo gi wechegi: "Alamo . . . mondo gin duto obed achiel, kaka In, Wuoro, in e iya, kendo an e in, mondo gin bende obed achiel e iye: mondo piny oyie ni in e ma ne oora."

Onge ng'at ma nyalo ketho puonjni. Gima Nyasaye dwaro en ni mondo obed gi "wi" achiel--- Kristo, kod "ringruok achiel"---Kanisa; mondo kik obed "pogruok e ringruok," to mondo jo Kristo duto obed achiel; ni winjuokni ok onego obed mana ng'eyo, to en adier ma nyalo miyo "piny" obed gi mor kuom chakruok mar Nyasaye mar jalo ma ne ochako piny; kendo ni en ting' mar ji duto ma wacho ni gin mag Kristo mondo gitem matek mondo gikel kendo girit winjuokno. Kendo kaka ng'ato ang'ata ma wacho ni ohero Ruoth Yesu, e wang' lamo mare mapek ma owach malo kanyo, nyalo siro kata kwayo mondo oket ng'ato e kind dinde, an gi ng'ol mar winjo tiend wachno. Ji gana gi gana ma wacho ni gin Jokristo, ka giyudore ka gin e kind ng'anjo maduong' mar ng'anjo, kar timo duto ma ginyalo mondo giwuok e ng'anjono, gitemo manyo gik ma nyalo miyo gibed gi ng'anjo, kendo kata gik ma nyalo miyo gibed gi ng'anjo. To ok nyal geng'ore kata matin gi Wach Nyasaye. Kuom adier, Ndiko kwedo kendo kwedo wachno e dhok ma ok ong'ere. "To gima adwaro wacho en ni, ng'ato ka ng'ato kuomu wacho ni, 'An mar Paulo; to an mar Apolo, to an mar Kefa, to an mar Kristo. BE KRISTO POGORE? Be Paulo ne ogoye e musalaba nikech un? Kata be ne obatisi e nying Paulo?" (I Kor. 1:10-13.) "To an, owete, ne ok anyal wuoyo kodu kaka joma nigi roho, to kaka joma nigi ringruok, kaka nyithindo matindo e Kristo. Ne amiyu chak, to ok gi chiemo ma ng'we ng'ar; nikech ne ok unyal rwako; kata sani ok unyal rwako; nikech pod un gi ich wang', nikech pod un gi ich wang'. To ok un jo dhano, to wuotho kaluwore gi yore mag dhano? E kanisa mar Korinto ne oneno ranyisi mokwongo--ne dhi bedo ni ne gin mogik--mar pogruok mag dinde kod nyinge mag dinde. Kendo ok ne gifwenyore mapiyo bang' ka dwol mar roho nochung'negi mapiyo ni gin jo ringruok, kendo ne gidhi ataro gi roho mamit mar riwruok ma ne oumo e Kanisa mokwongo. Riwruok en teko. En "gimoro ma ber, kendo mor ma nyaka chieng'," ka ler, ler kod hera gin gik ma riwogi. Jandik Zaburi nyalo wer maber kama: "Ne kaka en gima ber kendo ma mor ne owete dak kanyachiel e achiel! En kaka mo ma nigi nengo ma malo e wi ng'ato, ma ng'ato ng'ado e wi ng'ute, ma en ng'ute mar Aron, ma ne ng'ado e wi ng'ut lewni mage; Mich mare, kata ngima nyaka chieng'" (Zab. 133). Gik ariyogi, ma gin mo kod lum, nyiso ndhadhu kod ng'ich, kendo ginyiso maber mor ma yudore e riwruok mar Jokristo.

"Mare kaka neno en gima mit, kaka neno mar polo, Ka jogo ma ohero Ruoth E kuwe mar jowetegi mor, Kendo kamano gichopo wach."

Ka ng'ato ka ng'ato nyalo winjo ng'ich mar owadgi, Kendo kanyachiel gi ng'wech; Ka kuyo wuok e wang' ng'ato, Kendo mor wuok e chuny nyaka e chuny.

Ka ng'ato onge gi ich wang', ng'anjo kod nyadhi, Dwaro magwa duto ma malo, Ng'ato ka ng'ato nyalo weyo ketho mag owadgi, Kendo nyiso hera mar owadgi.

Ka hera, e aora achiel ma mor, Kokalo kuom ng'ato ka ng'ato; Ka riwruok mit, kendo luor ma ohero, E tim moro amora rieny."

Ka openje ni, "Ere kaka riwruok mar Jokristo nyalo chopo?" dwoko mar penjono yot. Mana kaka Jo-Israel ne ochiwore kendo luwo Musa kaka jatelogi kendo jachiw chik, kendo onge ng'at machielo, e kaka wan bende nyaka waluw Kristo, kendo onge ng'at machielo. Sigana Manyien en buk mar chikne, ma ochiw mondo otelnwa kende. Ka wabedo gi mor gi mano kende, ma onge yie ma dhano nigo kata telo ma dhano nigo, nyaka wabed duto achiel e yie kendo achiel e ngima.

SURA VII

GIMO MOUMO

NE NE nitie gik ang'wen ma ne oumo hema mar romo, ma ne oketi achiel kuomgi e wi machielo. Nenore ni en gima lich ni ne onego obed ni nitie ji mang'eny kamano; to nyalo bedo ni ranyisi ma gin-go e ma nyalo nyiso maber moloyo. Ne aneno ni wach mar "ng'uono" e Singruok Machon en, e dho Hibrania, wach ma tiende en gimoro ma oumo. Mano paro gi teko gima ne otimore e wi lwar mar jonyuolwa mokwongo. Wasomo ni bang' lwargi ne giyudo wich kuot nikech bedo ma onge lewni, kendo ne giloso apron mag yien mag mzabibu. To Nyasaye ne ok mor gi gik ma ne oumogi. Nenore ni kotiyu kod lwete owuon, nolosu ne Adam kod chiege lewni mag ng'ut, kendo norwakogi. Koro bende ok en gima kare paro ni le ma ne onego mondo oyud ng'utgi, ne gin le ma ne omiye misango mokuongo? Kain gi Abel ne winjo tiend wach mar misango; ne giyudo ng'eyogi kanye? En adier ni ne giwuok kuom jonyuolgi, ma gin bende ne giyudo wehegi achiel kachiel kuom Nyasaye. Ka iparo ni mano ne otimore, ere kaka gik ma ne aneno ne ber? E seche ma Nyasaye chiwo singruok mar ng'uono mar koth dhako, omiyo puonj ma ng'ato nyalo puonjorego kuom nego jogo ma ongee ketho: kendo gi ng'utgi oumo wich kuot mar ng'at ma nigi richo. Bende jonyuolwa mokwongo ne winjo tiend ranyisi maduong'no? Ok wang'eyo. To kuomwa kaka gima ne otimoreno parowa e yo ma ng'ato ok nyal ng'eyo ni en "Nyarombo mar Nyasaye ma ting'o richo mag piny," ma kuom rembe wan gi warruok kendo ma kuom tim makare mare oumo wich kuot marwa! To bang' ranyisi duto mag Kristo e Singruok Machon to ng'enyne oketo Warruok ma ni e Kristo Yesu. Tiyo gi gimoro ma ne oumo ne en mar weyo, to ok mar rucho kata rucho. To kuom Kristo richo magwa "ogolo oko"--oler oko. Okang' ma ng'ato nigo, bedo gi ketho, kod wich kuot, igolo oko. Ok ipargi kendo. Nyalo bedo ni ok wiwa wilgogi, ng'olno ng'ich ahinya kendo lit ahinya ma ok wanyal weyogi. To Nyasaye wacho ni, "Ok abi paro richogi kod timbegi kendo." Ok mana ni oumo, to ogolo oko; ok mana weyo ne ji richogi kende, to wiye wilgo.

Wabedo "joma kare," walando ni "jo makare." "Ka wasebedo jo adier kuom yie, wan gi kuwe gi Nyasaye kuom Ruoth Yesu Kristo." "Omiwa riek, tim makare, ler, kod warruok." Bende ok nyal bedo ni gik ma oumo hema mar romo wuoyo kuom ng'uono? Kata kamano, we wane ane gik ma oumogi mopogore opogore.

GIMO MOKO GI NG'AT MAR BADGER.

Gima ne oumo oko ahinya, ma ne oumo gik moko duto ma ne odong' chuth, ne olosi gi ng'injo mag badger (moko paro ni ng'injo mag seal, to jomoko paro ni ng'injo mag porpoise ema ne olosi). Gik ma ne itiyogo ne owinjore maber mondo ogeng' lokruok ma ne timore e piny. Ne oneno kaka mudho, ma ok ng'won kendo ma ok ywayo wang'. Kowuok e wer mar Sulomo, sula mar 10. 1:5, ne dhi nenore ni hema, e kindego, ne iloso gi gimoro makwar. E sula mokalo, ne wafwenyo ni hema mar lamo ne opondo mondo ji duto kik onene. To kata ka ne oneno kowuok oko ne onge gima ne ber kuome. Koro e ler ma okoni, aparo ni wan gi adier maduong'ie moloyo ma oket. mar 1. Kaluwore gi ng'at Ruoth marwa ma nigi gueth e piny. Jaote Isaya nowacho ni "Wang'e ne okethore ahinya moloyo ng'ato ang'ata, kendo wang'e ne okethore moloyo nyithind dhano" (Is. 52:14). "Obiro dongo e nyime kaka yien mayom, kendo kaka ng'injo ma wuok e piny ma otuo; onge kido kata ng'ich; kendo ka wanene, onge ber ma wanyalo gombo. En ng'at ma ng'iyo kendo kwedo gi ji, ng'at ma nigi kuyo kendo ong'eyo kuyo; kendo kaka ng'at ma ng'iyo wang'e, ne ok wanyal ng'iyo wang'e." En. 53:2,3. Gik moko duto, kaka ng'ato ka ng'ato ma somo Muma ong'eyo, ne ochopo kare nyaka giko kuom Yesu Ja-Nazaret. En gima lich ahinya ni Ja-Yahudi ma ne nigi nyadhino ne owinjo marach, kendo paro ma ne en-go mag bedo gi tim makare ne omiye luoro, ka jalo ma jadhier ma ja Nazaret nowacho ni en e Masia—geno mar Israel! Jogo ma loso piche thoro bedo gi mor mar nyiso Yesu gi bedo ma nigi huma, wang' ma Nyasaye, kod ler ma rieny e wiye. Bende, aparo ni en gima pile ka pile, to duto gin richo. Kapo ni ne en gi ber moro amora mar piny, ng'iyo mare, chandruok mare, kuyo mare kod tich matek ne gin gik ma ne oromo ahinya mar golo berno. En gima luwore ahinya gi riek kod Ndiko mar nyiso wang'e kod kido mare ma okethore moloyo kaka pile pile gi yawuowi mag dhano. Ang'o momiyo ne otimore kamano? Nikech ne ok en dwaro mare mondo "ogol wang' mar ringruok." Ok duong' mar kidone, to mar kido kod tije, ma ne onego obed gik ma ywayo gik moko. Mar 2. Mana kaka Kanisa mar Kristo bende timore. "Pinyruodh polo (ma Kanisa mar Nyasaye en achiel kuomgi madongo) ok biro gi gik ma nenore oko." Ne ok okel e piny gi ng'iyo kendo gi ng'iyo maduong'. Joapostol, mana kaka Japuonjgi, ne gin jopur, ma ne onyuol e piny ma piny kendo ma ne odak machiegni kodgi. Kanisa ma ne gigeri ne en bedo mayot owuon. Gik ma ne ywayo gik moko ne gin gik madongo kendo ma ne gin mag roho chuth. Ne onge luor mar piny ma ne onyalo chiwo; to ng'eny ng'ado msalaba, chandruok kod masira nikech Kristo. Yie mare, puonjne kod chike mage duto ne chalre "ne jogo ma ne dhi lal, ne gin fuwo." Kuonde ma ne oromoe ne gin "gode mag piny," udi ma malo kata puothe ma onge ng'ato. Kata kamano, ne odhi ka oloyo kendo mondo oloch. Ne omiyo winjore kuonde duto, chakre e ot maduong' nyaka e kom mar loch, kendo chakre e giko mar piny nyaka e giko machielo. Jokristo, kaka ne owuok e lwet Kristo kod Joote, ne nigi sigu maduong' ahinya ne gik moko duto ma onge tich mag ng'iyo gik moko, kendo chunye ok lokre. Kido mare ok oselokore.

To ang'oma nyaka owachi kuom nyadhi kod nyiso ma ongee tich ma kanisa kod profesa mag kindegi timo? Ang'oma nyiso udi madongo magwa, dirisa ma nigi rangi, gik ma nengogi tek, jotich ma yudo chudo maduong', "kanyakla ma nigi fason," to wuok kuom bedo mayot ma ni e Kristo Yesu? Gik moko nyalo miyo dhano oyie, ahinya-ahinya dhano mag piny, to gimiyoteko mar roho mar kanisa bedo matin kendo ketho teko mar roho. Gidwoko piny ng'wech mapek ma ni e kind kanisa kod piny; gikelo pogruok kod luor ne ji e kanisa kaluwore gi rang'iny ma gin-go e kind oganda; giyawo yo mar bedo jokanyo ma onge ng'at ma lokore. Jokristo ok dwaro gik ma kamago. Odhi nyime maber moloyo ka ongegi; ok kuom yudo oganda mang'eny ma herogi, to kuom reso dhano kuom richogi. Ka wabedo gi gombo mar bedo gi nyadhi kod mor mag ringruok, kendo ka wachiwo gik ma ok owinjore gi chuny mar Kristo, waloyo gino maduong' ma injili dwaro. Omiyo, wabiro ng'ado ni mana kaka ne onge gimoro amora ma ne ywayo wang' e oko mar hema mar romo, e kaka ok onego obed gi gik ma ne ywayo wang' mana mag ringruok kod mag gombo ma ne tudruok gi Kanisa mar Nyasaye.

GIMO MOKO MOTIE IK

Mondo wabed gi pogruok, sani nyalo bedo maber ka wang'iyo gik ma oumogi kaka ne gineno kowuok e iye mar hema mar romo, kata gik ma oumogi ma iye ahinya. Onge gima ne nyalo ng'eny moloyo pogruok ma ne nitie e kind oko kod iye mar hema mar romo. Gima chon, kaka waseneno, ne en mar mudho, ma ok ng'ich kendo ma ne ok ywayo wang'; to ng'at ma bang'e ne nigi mwandu mang'eny kendo mabeyo. Ne waneno ni ne en gi ohinga mag mula maler. Bende, ne en gi gik ma ne olosi maber gi mula maler. Kendo bang' gik ma kamago, ne en gi gimoro ma ne oumo dhoot, ma ne oketi machiegni, ma ne ogeng'o ler mar odiechieng': ne en gi ng'injo kod gimoro ma oumo kaka ne oneno kowuok e iye; gik moko duto ne olosi gi ng'injo kod rangi mabeyo machalre. Kambi mokwongo ne orieny gi taya abiriyo ma ne rieny ma ne ni e kar keto taya mag mula; kendo Kamaler Mogik ne rieny gi Shekinah, ler ma nigi duong' ma ne wuok e polo, ma ne rieny nyaka e kombe mag ng'uono. Omiyo, nyaka bed ni hema mar lamo ne ber ahinya ka ng'ato nenogi kowuok e iye! Gima oumo ot ma iye ne olosi gi lewni mabeyo ma olosi, ma ne nigi rangi ma bulu, ma papo, kod makwar; ne itiyogi piche mag malaike (ma nyalo bedo ni ne olosi gi ng'injo mabeyo mag mula) e wi ng'injo. Koro duong', ber, kod mwandu ma kamago duto nyiso ni ng'ato nigi paro. Owuoyo kodwa kuom bedo Nyasaye mar Kristo. Ne en "Nyasaye ma ne oneno e ringruok." Ne en gi duong', to ne en mar roho, to ok mar ringruok; Johana wacho kama: "Ne waneno duong' mare, duong' ma chal gi mar Wuode ma wuon owuon, ma opong' gi ng'uono kod adier." "Ka en ler mar duong' mare, kendo en tipo mar gik ma en-go, kendo ochung'ne gik moko duto kuom wach mar tekone, bang' golo richo, nobet piny e lwet Nyasaye ma korachwich" (Hibrania 1:3). Ka Musa nowacho ne Nyasaye ni, "Akwayi, nyisa duong' mari," Nyasaye nodwoko ni, "Abiro miyo BER mara duto okalo e nyimi." Omiyo duong' ma ne oloyo Kristo e piny ne en berne. Kendo, duong' ma iye mar hema mar lamo wuoyo gi duong' ma iye mar Kanisa. Gik mabeyo ma en-go gin mag roho, to ok gin mag ringruok.

"Nyar Ruoth nigi duong' duto e iye." "Kaka Ruoth biro gombo ahinya ber mari, kendo ibiro lamo." "In duto in ng'at makare, hera mara."

Maler, paro mar polo, mwolo mamit kod bedo piny chuth ne dwaro mar Nyasaye, ma ne omiyo Yesu obedo maber ahinya e piny, gin ng'uono owuon ma loso Kanisa mar adier mar Kristo e kinde duto. Ne wasefwenyo chon tiende ma nyalo bedo ni rangi kod piche ma ne ni e wi gik ma ne oting'o, e wi ng'ut ng'ato, kod e wi gik ma ne oumo wi ng'ato.

Giwuoyo kuom bedo mag polo, bedo gi mwolo, duong' mar ruoth kod bedo maler. Mondo wang'e gik ma kamago nyaka wadonj, kendo "wabed e" Kristo kod Kanisa mare. Ok nyal ng'ere kata winjo tiendgi mak mana ka itimogi gik moko kendo itimogi gik moko. Kata paro kata neno gik moko ok nyal miyowa gueth mag kar lamo maler. Gik moko nyaka ng'adnegi bura kapok ng'ato ong'e ni gin gik mamit. Ng'at ma nigi kiawa ng'ur gi gima, e kido mar gik moko, onge teko ma en-go mar ng'eyo. En adier ahinya weche ma wacho ni: "O, ng'iew kendo une ni Ruoth Nyasaye ber; mor ng'at ma geno kuome." Kendo bende weche mag Petro: "Ubed gi gombo mar madho chak mar roho ma onge riek, mondo udong' kokalo kuome mondo ubed gi warruok; ka usetemo ni Ruoth nigi ng'uono."

Ka onge ng'iyo ma kamano, ok nyal bedo gi gombo ma kamano mar chiemo ma nigi teko ma yudore kuom bedo gi winjruok gi Nyasaye. To ng'at ma "osetemo" gombo mare osebedo matek, kendo ogombo pong' gi pong' mar Nyasaye e Kristo.

Duong' mar Kanisa bende en ber mare. Puonj mar Yesu kod joote chiegni ni duto tudore gi kido. E Kanisa, tije mag ringruok--"tim anjao, timbe ma ok ler, lamo tipo ma ok ler, gombo ma ok ler, mirima, sigu, lweny, ich wang', mirima, ng'anjo, pogruok, weche ma ok adier, ich wang', kong'o, nyasi mag mor kod gik ma kamago"-- nyaka ng'adnegi bura matek kendo oketgi e bura; to olembe mag Roho--"hera, mor, kuwe, horuok, ng'wono, ber, adier, mwolo, ng'iyo"--ipidho kendo idongo, nyaka gibed gi mwandu mang'eny ahinya e wi ngima jomaler.

GIMO MAR GIMO MAR RAMS.

E kind gik ariyo ma ne oumogi sani, ne nitie gik moko ariyo mamoko. Gima ne ni machiegni gi gik ma oumo oko mar "lende mag badger" ne olosi gi "lende mag rombe ma ne oting'o rangi makwar." Ne iparo ni rangi makwarno ne owuok kuom winyo moro. Mano nyiso wach ma ne owacho gi Daudi, ma ne wuoyo e lo Kristo, niya, "An ng'at ma ng'iyo, kendo ok an ng'at." Ong'ado bura ne ng'ato, kendo odhi ng'ado e bwo tiende dhano. Kaka otiyogo kuom Yesu, onyiso ng'wono mare ma ng'eny ahinya mondo wayudi warruok. "Ne otamre kendo dhano nodagi." "Ne okethore, to wan ne ok wamiye luor." "Kata obedo ni ne en jalony, to ne odoko jadhier nikech wan, mondo wan bende wabed jodhier kuom jadhier mare." "Ne ochwe mondo obed piny molooyo malaike kuom thuolo matin, nikech masira mag tho . . . mondo kuom ng'uono mar Nyasaye, otem tho kuom ng'ato ka ng'ato." Ere kaka "ma piny" molooyo malaike inyalo ng'ad bura kuom gik maluwoji: "Bed gi paro ma kamano e chunyi, ma ne ni bende e Kristo Yesu, ma, kata obedo ni ne en e kido mar Nyasaye, ne ok okawo ni en mich mar bedo kaka Nyasaye, to noweyo gik moko duto, ka okawo kido mar jatich, ka obedo ng'at ma ng'won kaka dhano, kendo bedo kaka dhano; kendo gibedo jowinjo nyaka e tho, ee, tho mar yath."

Kaka wakawo hema mar lamo mondo ochung' ne Kanisa kaka ochung' motudore gi Kristo, waneno e mano ma oumo kido e Kanisa mar "paro machal ma ne ni e Kristo Yesu." Ruoth marwa ma nigi gueth notemo keto puonjni e chuny jopuonjre, kapok owuok kuomgi, kuom tim maber mar mwolo. "Ne okawo taulo kendo otwere, kendo nochako lwoko tiende jopuonjrene;" kendo mapiyo bang' lando wach maduonj' mar somo maeni: "Uluonga ni Japuonj kendo Ruoth, kendo utimo maber, nikech an kamano. Koro ka an, Ruoth kendo Japuonj, aseloso tiendeu, un bende owinjore ulos tiendeu; nikech asemiyu ranyisi mondo utim kaka asetimonu adier, ruodhe, kata ng'at ma ooro ma duong' moloyo ng'at ma oore, ka ung'eyo wehegi, un gi mor ka utimogi." Wabedo joma ng'won kendo ma piny nikech richo, to wan gi nyadhi kendo oponj' gi nyadhi, kendo wabedo mayom ng'eyo matut mar adier maduonj'ni. Kata kamano, nyaka ng'ato opuonjre. "Ka ng'ato ok odwoko piny, kendo obedo kaka nyathi matin, ok onyal donjo e pinyruodh polo." Kendo nyaka wabed gi chuny mar mwolo ma kamano. "Gimor jodhier e chuny, nikech pinyruoth mar polo en margi."

"Ng'at ma duong' moloyo e kindu, mondo obed jatich ne ji duto." Mae en somo matek mondo ng'ato ong'e maber. Kata kamano, gin mana matin kende e ma chopo tichno chuth. Nikech ng'at maduonj' moloyo bedo jatich mar ji duto—kawo kar piny moloyo—en adier tim maduonj' mar weyo ng'ato owuon. To Ruoth marwa notimo kamano; kendo ok onego wane ni en gima tek ahinya bedo kaka En---luwo tiende. O, ka puonjni ne opuonjore kendo otimre chuth, ere kaka Kanisa ne dhi nyiso pak mar Jawar mare! Eka ji duto ne ok bi dwaro duong' margi giwegi, to ne dhi dwaro duong' mar Kristo. Kae to ji duto ne ok bi ng'iyu gik maggi giwegi, to ne gidhi ng'iyu gik mag jomoko. Ng'ato ka ng'ato ne dhi temo matek mondo otiyo gi pesa kendo otigodo ne ber mar Kanisa, kendo ne duong' mar Kristo.

GIMO MOUMO WIER MAR DIE

Gima ne oumo ne biro machiegni gi gima ne oumo ma iye ma ne ber ahinya, kendo kuom mano, ne ni e bwo gima ne oumo gi ng'ut rombe. Ne imiyo dier kaka misango. E odiechieng' maduonj' mar higa duto mar Jo-Israel, ma en odiechieng' mar Chiwruok, ne ikelo dier ariyo kaka misango. Achiel ne onege kaka CHIWAN mar RICHO, kendo Aron notero rembe e Kamaler Mogik, kendo ne oumo e wi ng'ut ng'uono mondo otim ng'uono ne oganda duto. Ne oter diel machielo mangima, nyaka e dho nam mar kambi, kendo Aron noketo lwete ariyo ewi wiye kendo noyie richo duto mag Jo-Israel, kod kethogi duto, ma gin richogi duto; kendo ne oketogi ewi wich mar diel mangima, kendo noorogi kokalo kuom lwet ng'at ma ne oikre mondo gidhi e gwenge mag gwenge, kendo dielno noting'o richogi duto e wiye nyaka e piny ma onge ng'ato.

Jasomo biro paro weche ma ne owachi e chakruok, ma okelo somoni mar gik ma oumo, kuom winjruok mantie e kind gik ma oumo kod chulo. Omiyo, nenore ni ng'injoni mar yier diel parowa makende kuom ng'uono maduonj' marwa. Kendo aparo, bende, ni nitie puonj mar Nyasaye e chenro mar gik ma oumogi. Tiyo gi ranyisi margi ochung' e yo ma kamano--Ketho piny, mwolo, ng'uono, ber mar maler, kuwe kod gueth. Omiyo, Yesu ne ochwe e kit dhano, e kit ringruok ma nigi richo, ne odwoko piny, otho nikech richo magwa, kendo ne odonjo e duong'. Kendo kamano bende wabiro gi richo duto kod wich kuot, e mwolo matut mar chuny, ka wageno remb Yesu ma ng'uono, kendo yudo ng'uono, kuwe, ber mar maler, kod duong' mar Nyasaye.

SURA mar VIII

ALTAR MAR BRAZEN

BIRO bedo kaluwore ahinya gi chenro mar tich matinni mar nono bang'e gik ma ni e lela mar hema mar romo.

Mokwongo kuom gigo ne en adhura mar misango ma wang'o. Gino ne en gi rang'iny mar ng'injo, kendo ne olose gi yien mar akasia ma ne oumo gi mula. Ne en gi hoho, ma ne onge malo kata piny; to ne iketo ng'injo matek mar mula chiegni e kind ot mondo omak mach kod misango. Altarno ne borne romo fut 9 to borne romo fut abich kendo kar lamo ne ni e kor ot, ma ne ochung' achiel kachiel gi "rangach" mar kor ot kod dhoot mar hema mar romo, e kindgi. Gima mokwongo ma dwaro ni waket pachwa en .

MACH

Mach mar adhura mar misango ne owang' mokuongo nikech gima Nyasaye notimo achiel kachiel. "To duong' mar Ruoth Nyasaye nene oneno oganda, kendo mach nowuok e nyim Ruoth Nyasaye--(nyalo bedo ni owuok kuom ng'injo mar mach kod boche)--ne owang'o misango ma wang'o kod mo ma ne ni e wi adhura, ma ka oganda duto nene oneno, ne gigoyo nduru kendo gipodho gi wang'gi piny" (Lau. 9:23-24). Ne otim kamano mondo onyis ji e yo mapek ahinya ni mach ma ne ni e wi misangono ne en mach mar Nyasaye; kendo ne en gi puonj ma lich ahinya. Wafwenyo kae bende ni mach ma ne ni e wi misango ne onego odong' ka wang'o nyaka chieng'. "Kendo mach ma ni e wi misango biro wang' e wiye. Ok bi thum . . . mach biro wang' e wi misango, ok bi thum nyaka chieng'" (Law. 6:12-13).

Koro machni nyiso ang'o? Be ng'ato ma wang'o e wi misango, ochung' e yo mar chopo e hema mar romo, kendo bedo maler? Nenore ni ochung' ne gimoro achiel, kendo mano kende--- bura mar Nyasaye e kum mar richo! Onyiso ni "mach ma ok bi thum nyaka chieng'." Owacho ni "richo ok nyal bedo ma onge kum." Owacho ni "Nyasaye marwa--(ne richo kod gik moko duto ma nigi richo e wiye)--en mach ma wang'o"; kendo ni "Ok nyal golo ng'at ma nigi ketho kata matin." Jaketho ma jadhier ka ne okelo ng'at ma ne onego ma ne ongee ketho mondo onege kendo owang'e ewi adhura ma kamano, ne ong'eyo kum ma ne owinjore omiye e ng'wechno duto, kendo paro achiel ma ne ni e parone ne dhi bedo LOKO NG'AT MOKO. "Kaka nyarombo ma ongee kethoni yudo masira, an bende onego atim masira," ka Ruoth ne ok oketo ng'uono mare maduon' mar warruok. Kendo kamano Ruoth marwa ma wahero e tho nikech wan, ne "otim richo," "oting'o richo magwa e ringre owuon," "ne otim kuong'ruok kuomwa," kendo ne owang' gi mach mar Nyasaye e wi adhura mar ng'uono. "Ne oyudo hinyruok nikech richo magwa; ne otur nikech richo magwa; kum mar kuwe ne ni e wiye; kendo ne ochango kuom ret mage. Wan duto wasewuok kaka rombe; ng'ato ka ng'ato waseloko yo mare owuon; kendo Ruoth Nyasaye oseketo e wiye richo magwa duto."

GIMO MOTIMORE GI CHIWO.

Gigo ne gin mang'eny kendo mopogore opogore. Maonge kiawa ni gin duto ne ginyiso nyime, kata ne ginyiso, musalaba mar Kristo--ne En ma "e giko mar ndalo ne onenore mondo ogol richo kuom chiwore owuon." Koro wadonjo e somo ma mulo chuny kendo ma mulo chuny. Kama wachung'ie en piny maler; we mondo wadhi machiegni gi chiwruok mar chuny. We mondo waluw yorwa gi mwolo kendo gi luor, kendo mondo tich ma watiyo oyud duoko mang'eny.

Gima mokwongo ma owinjore wang'e en ni misango duto ne onego obed "maongee ng'ukni kata ng'ukni." Mano ochung' ne ler ma ongee ng'ukni mar Kristo. En kokalo kuom roho ma nyaka chieng', "ne omiyo Nyasaye maonge ng'ol." Wawar "gi remb Kristo ma nigi nengo maduong', mana kaka remb nyarombo maongee ng'ukni kendo maongee ng'ukni." Kido mar Kristo maler ma ongee ng'ol kendo ma ongee ng'ol, onyisre e Ndiko mang'eny. Ne en "maler, maonge hinyruok, kendo mopogore gi joketho"; ne "onge richo ma ne otimo, kendo wuondo ne ok oyudre e dhoge"; Nyasaye "ne omiyo obed richo kuomwa ma ne ok wang'eyo richo, mondo wabed jo adier mag Nyasaye kuome"; Ne "otemo e yore duto mana kaka wan bende pod onge richo"; Ne "otho kaka ng'at makare nikech joma ok kare mondo okelnwa ir Nyasaye"; Pilato nowacho ni, "Onge ketho moro amora kuome," kendo Yesu owuon ne nyalo ng'ado bura ne wasike duto kuom penjo ni, "ng'ano kuomu ma nyalo ng'ado bura ni an gi richo." Omiyo, Kristo ochung' e nyim piny ma nigi ketho kaka misango maler kendo maongee ng'ukni chuth, kochiwore owuon ne Nyasaye kaka Jawar marwa ma oromo gik moko duto; ranyisi maber ma wanyalo luwo; ma kido mare maongee ng'ukni tiyo kaka gik ma kelo gombo kendo ma jiwo chuny ma jadhier ma opong' gi richo. Kendo e bwo ng'iyono kod rohono ne nitie klas:--"Misaro ma wang'o," "misawo mag richo," "misawo mag ketho," "misawo mag kwe," "misawo mag ring'o," "misawo mag madho," kod misango mag "richo mag ng'eyo." Wabiwo bedo mana gi thuolo mar ng'eyo moko kuom gigo.

1. Chiwruok ma wang'o--Ma nyalo bedo dhiang', nyarombo, dier, winyo kata winyo, kaluwore gi nyalo mar ng'at ma chiwo chiwo, kaka ondik malo kanyo. Achiel ne oyiego Nyasaye mana kaka machielo, ka ne ochung' ne gik ma ng'at ma chiwo chiwo ne nigo. E weche duto nyaka obed ng'at ma dichwo ma ongee ng'ol. Seche moko chiwo mar dhiang'no e ma ne omiyo ji obedo gi gombo ahinya. Ne onego onege "e dhoot mar hema mar romo," ma nyiso ni yo achiel kende mar chopo ir Nyasaye en kokalo kuom Jawar ma ne otho e musalaba. Ng'at ma ne chiwo misangono ne onego "oket lwete e wi wich mar misango ma wang'o," e yo ma kamano, e yo ma nyiso ahinya yie mare kuom Nyasaye, ng'uono mare ma owuok e chunye kod lamo mare ma wuok e chunye mondo ng'at ma ne omiye misangono ma ongee ketho oyiene e loch mare, jaketho ma ne nigi ketho. Omiyo e "yo manyien kendo mangima" ne Nyasaye jaketho ma osetimne ketho keto lwete mar yie ewi chiwruok ma Nyasaye owuon ema oketo, kendo opong' gi ng'uono oyie ni lit kod tho mar Yesu oyiego e kar kum ma owinjore ahinya. Nenore ni ng'at ma ne chiwo misangono ne dwarore ni oneg ng'at ma ne omiye misangono gi lwete owuon. Yo ma ne itiyogo e nego le e kind Jo-Yahudi, nyaka sani, en ng'ado pala maduong' kendo mapek ahinya e ng'ut ng'ato mondo otur ler madongo mag remo e ng'wech achiel. Yorno miyo leno tho mapiyo kendo rembe ma miyo ngimane wuok chuth. Remo ma ng'ato ogolo ma onge chudo ma kamano, parowa gi teko weche ma Isaya nowacho ni, "Osebolo ngimane nyaka e tho." Ng'at ma chiwo misangono nego leno gi lwete owuon nyiso e yo ma ng'ato nyalo ng'iyogo ahinya, winjruok mantie e kind ng'at ma chiwo misangono kod tho mar ng'at ma biro kawo kar ng'atno. Adier ma ne opar en adier ni RICHOWA ne omiyo Kristo otho mana kaka ne wan jogo ma ne onege adier. En adier maduong' ahinya ni an

gi ng'iyo ahinya e masira mar yath mar yath ma omiyo abedo gi ketho mar tim marachno, kata ni an gi warruok kuom timno. Ka akwedo Kristo, akawo okang' mar jogo ma ne goyo nduru ni "Ogoye e musalaba; ogoye e musalaba"; to ka arwake, rembe ma nigi nengo maduong' lwoko chunya ma nigi ketho kuom gik moko duto ma ne okethore.

Gima ne onego otim bang'e ne en mondo yawuowi mag Aron okaw rembe mar ng'at ma ne onego kendo owiye e alwora mar misango. E wachni wan gi ranyisi mar weche ma wacho ni "Wabiro . . . e remo ma ng'ato nyalo ng'iewo, ma wacho weche mabeyo molooyo mar Abel." Bende, "Bedo gi chunywa ma oler kuom chuny marach."

Bang'e ne oluwo ng'ado ng'ut leno, kendo ng'adone ng'injo, lwoko iye kod tiende kendo keto gik moko duto e rang'iny e wi mach ma ne ni e misango. Ne owachi gadier ni, e kinde ma piny liet ahinya, neno kendo winjo muya mar remo mang'eny kamano, kod le ma ne otho ma ne oketgi e wang' chieng', nyaka bed ni ne kelo tuoche ahinya kendo ne kelo ich wang', kendo gima ne kelo ich wang' ne kido mar dhano ne ok nyal miyo Nyasaye mor moro amora. Kendo kamano bende ilando ni, "Ok amor gi misango ma wang'o," kendo " misango kod misango ok imorgo." To ang'o momiyo ne oketgi? RICHO ne omiyo gibedo gi dwaro! Richo ne dwaro ni oyud thieth moromo kendo mowinjore; nyaka ogol oko e gik maricho mage duto; kendo ng'at ma nigi ketho ne dwarore ni obed gi gombo maduong' ahinya kuom kaka richo chalo kod kum ma owinjore omiye.

Ka walokore ne ranyisi--tho mar Yesu--gino achielno ma omedore romo gi paro marwa. Nyaka bed ni neno kaka ne ogoye e musalaba ne omiye tuo marach kendo ne omiye ich wang' ahinya! Jomamoko inyalo yudo ni gin jomager ahinya--nyalo bedo ni jolweny kod jotelo mag Jo-Yahudi ne gin--manyalo yudo mor kuom neno gik ma kamago, to onge ng'at machielo. Nyasaye owuon ne ogoyo ng'injo mapek mar mudho e wi gik ma ne timore, mana kaka ne odwaro geng'o gik ma ne kelo luoro kuom malaike.

Neno Yesu ka en gi pek, ka otho, nyaka bed ni ne omiyo chuny ji mang'eny otur. Osebedo ka osepuodho ng'ute gi masira marachno; Ne owang'e wang'e kendo otur gi osimbo mar kuthe; remo ne oketho lewni mare, wang'e, ringre; kendo sani, ka an gi ng'ol kendo ka an gi ng'ol nikech lit kod remo, ka an gi ng'ich kendo ka an gi ng'ol, chakruok mar giko osechopo. Gigolo lewni mage ma ok oting'o, kendo giketo ng'utne ma oyabere kod ringrene ma opong' gi remo e wang' ji. Ne obolo piny kendo ne oketo lwete kod tiende e wi yath ma ok owinjore. Koro oting'ore malo e kind piny kod polo, kendo kuno Ochung' kuom seche auchiel, nyaka chop kama tipo mar tho ng'injo e wang' kod kido. Nyalo koro ringre ng'ato oling' ahinya e ng'uono marach mar tho! En gima ng'ato nyalo neno ahinya! Ng'ano e polo kata piny ma ne nyalo nenore ma onge luoro! Ne en gima ne kelo luoro kendo ma ne kelo ich wang'. Nyasaye ne neno ni oting'o wang'e piny kuom keto polo obed maler; mondo oling', kuom ng'ado piny kod kite. Kata kamano, ne dwarore. Ka ne ok ochuer rembe, ne ok nyal bedo gi ng'uono. Mondo omi wabed jo makare nyaka EN obed gi kuong'ruok.

2. Chiwruok mar richo mar bedo maonge ng'eyo.--Chik ne dwaro chiwruok mar richo mar bedo maonge ng'eyo. Ne opogore gi chiwo ma wang'o e yore maluwogi. Ne onego ogol mo duto ma ne ni e "iye," kendo owang' e wi misango; to ringre ng'atno duto ne onego oting'e maonge "kadhi

maler, kama ng'ato ng'adoe buru, kendo (kuno) wang'o e wi yien gi mach." Mano nenore ni ochung'ne nyiso kaka richo en gima lich ahinya ne Nyasaye--kata e yo mayom ahinya, tiende ni, ka otimre e yo ma ok ong'eyo. Jandik barua ne Jo-Hibrania (sula 13:11-13) wacho ni ng'ado Kristo e wi yath e oko mar ohinga mar taon en ranyisi mar misango ma kamano, kendo ong'eyo wich kuot ma luwore gi misangono. "Nimar ringre lego, ma jadolo maduong' okelo rembegi e kama maler kaka chiwo mar richo, wang'o oko mar kambi. Omiyo, Yesu bende, mondo oler oganda kokalo kuom rembe owuon, noyudo lit oko mar rangach. Omiyo, we mondo wadhi ire oko mar kambi." Ne "obedo richo nitech wan," ka oting'o wich kuot kod kum mare. Omiyo, we mondo wabed gi gombo mar rwako wich kuot kod ng'ur mare. Gik ma kelo wich kuot kuom yath mar ng'anjo pok orum. Joma luwo Ruothgi e gik moko duto, ji ng'urgi ahinya kaka chon. To gimor gi ng'ado bura kuom musalaba margi, ka giweyo wich kuot, kaka Japuonjgi ma jachien, kendo girito gi horuok odiechieng' maduong' mar ng'ado bura margi. Gima kelo wich kuot en adier e bath ng'at machielo. Omiyo, Petro ondiko kama: "Kik ng'ato kuomu oyud masira kaka janek, kata jakuo, kata jaketho, kata kaka ng'at ma donjo e weche mag ji mamoko; to ka ng'ato oyudo masira kaka Jakristo, kik oyud wich kuot, to mondo omi Nyasaye duong' kuom nyingno."

E chiwruokni mar richo mar bedo maonge ng'eyo nitie puonj maduong' ne joma ok ng'iyo kendo ma ok ng'iyo ma wacho ni giyie kuom Kristo. Namba maduong' ahinya mar jogo weyo chuth somo wach maler mar Nyasaye, kendo gikawo kaka gik ma ok owinjore chuthgi ma nigi arita chuth e Kristo; to ka openjgi "gimomiyo geno ma ni e igi," ne dhi bedo gi paro ma ok kare kendo ne ok ginyal yudo duoko ma oromogi. Ne giwinjo dwol, kata ne giwinjo lokruok, kata ne gikawo ndiko moro, ma nyalo bedo ni ne ok oketnegi, kata ne "gigeno Kristo." Ne ok gibedo gi kiawa kendo: ne osebedo richo bedo gi kiawa. To ne ok gikawo okang' mar TEMO chung'gi kaluwore gi Ndiko mag adier; ne ok "gipenjo kendo gineno." En gima lich ahinya ni ji mang'eny dhi nyime gi ng'eyo, ka gin gi paro ni gin gi geno, to e kindeno bende gitimo richo mar bedo maonge ng'eyo. Odiechieng' moro, jandikno noromo gi jalendo moro ma ne lando wach maber ma ne owacho ni en e ngima ma onge richo chuth; ne osechopo e rang'iny ma malo mar "ler malong'o malong'o." Ne apenje penjo moko manok ma ne tudore gi moko kuom chike mabeyo mag Yesu Kristo. Ne oyie ni ne odak e ngima mar weyogi chuth--ne ok omiye paro mang'eny kuomgi, kendo ne okawogi kaka gik ma ok owinjore! Ng'atno ne timo richo mar bedo maonge ng'eyo pile ka pile, richo ma ne lich ahinya kendo ma ne nigi ketho moloyo richo moro amora ma ne otimre e bwo chik mar Musa. Richoni dwaro ng'uono mar Kristo mana kaka tim marach moro amora; kendo mondo ogol oko dwarore ni "otim nonro e Ndiko."

3. Chiwruok mar Nyarombo Makwar. E sula mar 19. mar Namba omiye weche duto mag misangono. Nyarombono ne onego obed makwar e del duto, kendo "maonge ng'ol." Jadolo Eleazar ne onego otere oko mar kambi, kendo onege kuno. Bang'e, ne onego okaw rembe moko kendo owiye gi lith lwete e nyim dhoot mar hema mar romo nyadibiriyo. Bang'e ne onego owang' ringre duto nyaka obed buru, kendo e kind machno ne onego obolo "yien mar sidar, yien mar hisop, kod yien makwar." Ne onego oket buru mar nyarombono kama ler, kendo ka dwarore ni otigodo, ne onego oriw gi pi ma ng'we ng'ar kata pi ma ng'we ng'ar. Mae ne en "pi mar lwoko," ma ne itiyogo mar lwoko ji kuom gik moko duto ma ne nyalo ketho ringruok.

Chiwruok mar nyarombo makwarni miyowa ranyisi machielo maduong' mar chiwruok mar Kristo. Rangi mare---makwar e wi duto---nyiso pek kod pong' mar masira mare e wiwa. Ne odonjo e pi. Ne owacho kama: "An gi batiso ma nyaka abatisogo, to ere kaka abiro bedo gi pek nyaka chop otimre!" Batiso ok en ng'ado bura; en gima ng'ato nyalo ng'ado bura chuth. Kristo ne opong' gi pek chuth e masira. "Yamo mari duto kod yamo mari osekalo e wiya."

Nyarombono ne "ongee ng'ol," kendo ne onge ng'at ma ne oketo ng'wech e wiye. Ne ok en e tij dhano nyaka chieng', to ne oketi chuth ne Nyasaye. Onyalo nyiso kae kaka Yesu nochiwore duto e tij Nyasaye. Ne owacho kama: "Amor timo dwaro mari, Nyasaye;" "Riemo kod madho mara en timo dwaro mar Jal mane oora, kendo chopo giko mar tichne." Ne owang'e duto; ringre ng'ato duto ne owang' nyaka obedo buru. Kuom Yesu wasomo ni : "Onge choke moro amora ma biro kethore." Gima ne en-go ne en, kaka nyalo bedo ni, "chiwo ma wang'o chuth." Roh, chuny, ringruok, duto "ochamo" e lit kod tho. "Yien mar mida, kod hisop, kod lewni makwar" nyalo nyiso kaka okombe ma ne Wuon-gi omiye mondo ometh ne lit ahinya. Wanyalo ng'ado bura kuom pek ma ne en-go ka watiyo gi Getsemane. Kok mare mager ni, "Wuora, ka nyalore, we okombeni okalo kuoma," kod ng'ich mare ma chal gi remo, gin ranyisi mag lit mar chuny ma Jawar ma jahera noting'o. Oboke kod pi mar ler nyiso teko mar remb Yesu mar golowa kuom richo, kendo pogowa mondo watim tij Nyasaye. "Nimar ka," jandik ma ne ondiki gi roho maler wacho ni, "rembe mag dier kod dhiang', kod buru mar nyarombo ma nyako, ka iwang'o jogo ma osebedo maler, to remo mar Kristo biro bedo maler molojo, ma nochiwore owuon kokalo kuom Roho ma nyaka chieng' mondo olos Nyasaye maonge ng'ukni. Nyasaye."

Theme ma mulo chuny mar kit misango kod tipo nyalo luwo nyaka mabor ahinya; to wasedhi mabor ahinya kuom thuolo marwa kod horuok mar jasomo. Onge kiawa ni inyalo ng'eyo kaka misango ma kamago chalo, ma itimo higa ka higa kendo odiechieng' ka odiechieng'. Giduto ne ginyiso nyime kuom chiwruok achiel maduong' mar Kristo. Kendo sani, ka wang'iyi chien ka wawuok e kama ne wantie maber, kaka wer en gima mit:

Kapok ne oger hema mar lamo, ne en chik ni ng'ato nyalo chiwo misango kamoro amora, to bang'e ne nitie mana kama achiel kod adhura achiel ma ne inyalo chiw misango: ma ne ni e wi misango ma ne ni e nyim dhoot mar hema mar lamo. Omiyo nitie kama achiel---Kalvari, kod chiwo achiel---Kristo ma ne ogoye e musalaba, ma sani wanyalo biroe kendo yudo warruok. "An e yo, adier, kod ngima; onge ng'ama biro ir Wuoro mak mana kokalo kuoma." "Onge nying machielo ma ochiw e kind dhano ma nyaka wabed gi warruok."

SURA IX

LAVER

E KIND adhura mar misango ma wang'o kod dhoot mar Hema mar Romo, ne nitie Oboke mar Piko. Ne olose gi kiyo mag mula mag "mon ma ne tiyo." Onge wach ma ochiw kuom duong'ne kod kaka ne olosi. Nyaka bed ni ne en gi ng'injo maduong' ahinya, nikech ne itiyogo gi jodolo mondo gilukre e iye. Ang'o ma laverno nyiso? Ni onyiso gimoro maduong' ahinya, nenore kuom kum marach ma jadolo ma ne otamre kata ma ne ok oketo pachne kuom wachno ne yudo. E

dwoko penjoni, adwaro keto pach makende kuom ndiko moro ma ni e Ep. 6:25-27. "Dhowo, her mon u, mana kaka Kristo bende nohero kanisa, kendo nochiwo ngimane nikech kanisa, mondo oler kanisa, bang' lwoko kanisa gi pi gi wach," &c. Kae, nitie wach ma nenore maler ma wuoyo kuom loso jadlo maler e laver, ma konyowa ng'eyo maber tiende. Laver ochung' ne gik ariyo ma ok nyal pogore ma oriwre kanyachiel--"Pi ma nigi Wach."

1. "Wach" onyis gi gima ne olosogo laver--kiyo mag mon ma tiyo. Gima omiyo otiyo gi kiyo en mondo onyis kaka ng'ato chalo. Wach Nyasaye opim gi kiyo gi Jaote Jakobo. "Nimar ka ng'ato en jawinjo wach to ok en jatim, en kaka ng'at ma neno wang'e owuon e kiyo, nikech onenore owuon, to odhi, kendo mapiyo wiye wil gi kaka ne en. To ng'at ma ng'iyo chik malong'o, chik mar thuolo, kendo ma dhi nyime timo kamano, to ok bi bedo ng'at ma timo kamano, ogwedhi e gigo ma otimo" Jam. 1:23-25. Mae en ranyisi ma mulo chuny kendo mabeyo mar wach Nyasaye. Onyisowa kaka wan wawegi; ogolo oko ng'ol marwa ma onge lewni—kido mar chunywa ma okethore—e wang' Nyasaye, kendo e yo ma kamano omiyo wadwaro ler kendo losowa manyien. Wach Nyasaye nigi thuolo maduong' ahinya e reso jaketho. Wabedo "ma onyuol" kuom wach. Daudi nowacho kama: "Wach mari miyo abedo gi ngima;" "Yie biro kuom winjo wach Nyasaye;" En-- "ligangla mar roho," kendo "en gima ngima kendo matiyo, kendo mabith molooyo ligangla moro amora ma nigi bathe ariyo." Nitie jomoko ma wacho ni wach Nyasaye en "oboke ma osetho," to onge ng'at ma nyalo wacho adier kamano e ler mar ndiko ma kamago.

2. "Pi" ma ni e ndiko ma malo (Ep. 5) nyiso chenro mar batiso mar Jokristo. Jopuonjre duto oyie gi wachni; kendo adier, ok nyalre bedo gi kiawa ka ng'ato winjo tiend kama batiso timoree kod kaka ne opuonjre e Singruok Manyien. We wane ane. Batiso en mar pi. "Ne ane pi, ang'o ma geng'a mondo abatiso," "Be ng'ato nyalo geng'o pi mondo kik abatiso jogi." Batiso en lwoko (kata lwoko); "Chuer, kendo ibatisi, kendo ilos richo magi, ka iluongo nyinge." Batiso onego otim mana ne jayie ma oloko chunye. "Ng'at ma oyie kendo obatisi biro yudo warruok," "Lokruok kendo ng'ato ka ng'ato kuomu obatisi e nying Ruoth Yesu mondo owene richou." Batiso oyiene donjo e "ng'at achiel, ringruok," kanisa. "Un duto ubatiso mondo ubed ringruok achiel." Batiso en mondo oyud "warruok" kata "wechon mar richo." Neno Marko 16:15-16; Tich Joote 2:28.

Bang'e, wabiro ng'ado bura ni pi ma ne ni e kar lwok ma ne ni e nyim dhoot mar hema mar romo nyiso batiso. Watimo kamano nikech ok onyal nyiso gimoro machielo, kendo nikech ranyisino owinjore chuth. Mano biro nenore e yo matut molooyo e sula maluwo. Koro adwaro nyiso kit gik ma nigi yore ariyo--"Pi ma nigi wach." E Tit. 3:5 wasomo ni, "Kaluwore gi ng'uono mare, ne oreswa kokalo kuom lwoko (marg., laver) mar nyuol kendo manyien mar Roho Maler." Waseneno ni wach Nyasaye en "ligangla mar roho," tiende ni en yo ma Roho Maler tiyogo e loko ji. Omiyo gima wach timo, roho timo. E ndiko ma malo kae to wan gi adier ma oket ni wach kod pi ok nyal pogore e loso kendo. Adier ma kamano bende Yesu puonjo ni, "Ka ng'ato ok onyuol gi pi kod roho, ok onyal donjo e pinyruodh Nyasaye" (Johana 3:5).

JODOLO

JODOLO ma Jo-Lawi ne en ranyisi mar Jodolo ma Jokristo. "Un bende kaka kite mangima, ugero ot mar roho, mondo ube jodolo maler, mondo ugol misango mag roho ma Nyasaye oyiego kokalo kuom Yesu Kristo," I Petro 2:5. Bende ndiko mar 9 "To un un oganda moyier, jodolo mag ruoth, oganda maler, oganda ma Nyasaye owuon ema en mare." "Iwinjore kawo bugno, kendo iyawo osimbo mage, nikech ne onegi, kendo ne inyiewo ne Nyasaye gi rembe, dhano mag dhoot ka dhoot, dhok duto, dhok duto, kod dhoot duto, kendo ne iketogi bedo pinyruoth kod jodolo ne Nyasaye marwa, kendo ne gilocho e piny kuno. Owete, mondo wabed gi chir mar donjo e kama maler kuom remb Yesu, kuom yo ma ne ochung' nwa, yo manyien kendo mangima, kokalo kuom lewni, ma en ringre, kendo ka wan gi jadolo maduong' ma tayo ot mar Nyasaye, we mondo wadhi machiegni gi chunywa maler, gi yie mopong'o, ka chunywa oler gi chunywa maler. pi" Jo-Hibrania. 10:19, 20. "Wan gi adhura ma jogo ma tiyo e hema mar lamo onge gi ratiro mar chamo" Jo-Heb. 13:10. Bende ndiko mar 15:11 "Omiyo, kokalo kuome, we mondo wachiw misango mar pak ne Nyasaye kinde ka kinde, ma en olembe mag dhok ma lando nyinge."

Ndiko ma kamago puonjo ni:

1. Ni Jokristo duto gin jodolo mag Nyasaye e Kristo. Omiyo onge gima iluongo ni bedo jodolo mag klas, kaka yudore e Kanisa mar Rumi kod Kanisa mar Ingesa. Makosa ni osebedo, e higni duto chakre ne okete e wi Kanisa, gik ma kelo makosa mang'eny. Maonge kiawa ni en muot mar yien mar jasigu mar Kristo. Kendo en gima tek ahinya mondo ogol gik marichogi oko! Pogruok mantie e kind "jodolo" kod "jodolo ma ok gin jodolo," tij lendo ma ng'ato achiel timo, kendo adier, kit tich moro amora ma ng'ato nyalo timo kende, gin gik ma nyalo luwore gi tim marach maduong'ni.

2. Ni "tich mar jodolo lokore bende nitie lokruok mar chik." Gik ma wachiwo gin mag "roho," omiyo adhura marwa en mar roho. "Chiwruok mar misa" kod "altar" mar Kanisa Episkopal, lewni mag jodolo, chiwruok mar odok, duto gin gik ma ok gin mag "yo manyien kendo mangima." Ginyalo bedo jo-Yahudi ma osetho kata jo-Yahudi ma lamo tipo ma ok ler.

3. Ni keto jadolo e bwo chik ne en ranyisi mar keto jadolo ma Jakristo ne Kristo.

Ne waneno e sula mokalo ni kaka adhura mar misango ma wang'o kod mtoka ma ne ni e lela mar hema mar romo ne ni e kar ng'ato ka ng'ato ne nyiso yo mar warruok. Nikech kaka gin ariyo ne gichung' e nyim dhoot mar hema mar lamo, e kaka musalaba mar Kristo kod chik mar batiso bende ochung' e nyim kanisa kendo nyaka idhi machiegni mondo idonjie. Kendo, gima ne okwongo chopo machiegni kokalo kuom rangach mar od lamo ne en misango, kae to ne en kar pi mar lwok. Omiyo, e yo mar warruok jaketho biro mokuongo ir Kristo ma ogoye e musalaba, oyie, oloko chunye; bang'e kaka ng'at ma oyie kuom Yesu ma oloko chunye, obatiso, kendo odonjo e kanisa. Koro chikno oselokre kuom keto batiso mar nyithindo matindo. Timno keto "laver mar nyuol manyien" e nyim yath mar Kristo, kendo osekelo richo moko mager mag puonj; nikech, ka ng'ato ong'eyo maber tudruok mantie e kind batiso kod weche mag richo kod nyuol manyien, chiegni ni lamo duto mag batiso mag nyithindo matindo puonjo ni nyathino nyuol kendo e batiso. Kendo puonjni nigi teko matek ahinya kuom jotich kod ji, ma jogo machon kinde ka kinde ng'ur ahinya somo lamo margi mar liel kuom nyathi matin ma osetho ma pok obatisi; kendo jogo ma

bang'e kinde mang'eny paro ni nyathi matin ma ni e kes ma kamano OLALO. Batiso mar nyithindo matindo nyaka bed, e kido mar gik moko, ma ok kare, kaka waseneno ni wach Nyasaye ochung'ne bedoe kendo tiyo e chuny ng'at ma obatisi. Batiso ok en mana tim mar ringruok. En batiso mar dhano duto, chuny kod ringre; tiende en tho kuom richo, kod chier kuom "ngima manyien;" onyiso yie ma iye kod loko chuny kuom ranyisi ma nenore oko. Koro kaka onge kata achiel kuom gik ma kamago ma nyalo bedo adier kuom nyithindo matindo, en adier ni batiso mar nyithindo matindo opogore gi wach Nyasaye. To ang'o? Okenge mag keto jodolo obed maler en okenge mag lokore mondo obed Nyasaye. Kaka ng'at ma ne ochung' ne bedo jadolo ne obiro mokuongo gi misango mare, kendo ne oyudo ng'uono kokalo kuom remb ng'at ma ne onego ma ongee ketho, ka pod opong' gi yie kod loko chunye; bang'e ne olose e pi mar lwok; bang'e ne orwako lewni ma rachar maler; kendo bang'e ne odonjo e kama maler mondo otim tich e hema mar lamo; omiyo e lokore jaketho ma jadhier ma olalo nyaka obi mokuongo gi yie kod loko chunye ir Jawar ma ne ogoye e musalaba--e rembe mar musalaba mare--kendo ka oyie, obatisi e pi e nying Wuoro, Wuowi, kod Roho Maler, kendo kamano "ka orwako Kristo" orwako lewni mare maongee ng'ukni kendo obed gi ratiro mar Kanisa maongee ng'ukni. jokanyo mag riwruok achielno.

Kendo sani e giko mar sula ni, we jasomo mara ma jaber openj ni, "Be asebiro ir Kristo e yo ma kamano?" Akwayi mondo ifweny Singruok Manyien kendo ung'ad bura in iwuon ka en "yo mar Ruoth" kata ok en. Mokwongo biro ir Yesu--biro ir Nyarombo mar Nyasaye--biro ir remb singruok manyien, biro kendo igene, biro kendo ihere, biro kendo chiwri chuth ne en, kendo kamano, kendo kamano kende, biro ir batiso mare, bedo "iiki gi Kristo," kendo "e Kristo." Iketo ngima machon---ng'at machon, kendo ichung' kowuok e bur mar ranyisi mondo idak ne Kristo, maler kod ngima mosiko. Kae to gi mor donjo e kabedo mare maler---Kanisa, kendo iti ne Ruoth maduong' gi chuny mowinjore, kendo ibed gi mor mamit mar "riwruok mar jomaler."

SURA XI

KANYO MALER

JADOLO ma ne oket kaka owinjore, ne odonjo e Kamaler mondo otim tije kuno. Kamaler ne en kama mokwongo mar hema mar lamo, ma ne opogore gi "Kamaler Mogik," kata kama ma iye, gi lewni mapek ma ne olosi gi gik ma ne nigi mwandu mang'eny ahinya. Oboke ma kamago ne oumo chuth Kamaler Mogik mondo kik ji onene, kendo ne okadho mana dichiel e higa gi jadolo maduong'. Oboke ma ne ni e dhoot mar hema mar lamo ne olosi gi gik ma nigi nengo marom gi ma ne olosi gi lewni, kendo onge kiawa ni ne okete piny mondo kik ng'ato onene Kama Maler. Koro, kama Maler ni, gi gik ma oting'o e ot kod tij Nyasaye, en ranyisi mar Kanisa mar Yesu Kristo. Ka awacho wach mar kanisa, ok adwar wacho ni gimoro ma ng'ato ka ng'ato nyalo ng'eyo ma ng'ato ka ng'ato sani neno ni Kanisa en, to en chokruok mar oganda Kristo, ma romo kinde ka kinde e kama moro amora mondo gilam Nyasaye e roho kod adier; kata e weche mamoko, Kanisa mar Nyasaye kaka osechiw kendo oket e nyimwa e Singruok Manyien. E kanisa ni ji duto gin jodolo--kaka waseneno--ma olosi kamano kuom remo kod pi--yie kuom Kristo, kod batiso. "Wek wadhi machiegni (kaka jodolo) bang' ka chunywa osegoyo oko mar chuny marach, kendo ringrewa oselose gi pi maler." Kendo kaka onge ng'at ma nigi chir mar donjo e hema mar lamo

ma ok en jadlo ma oket kaka owinjore, e kaka onge ng'at ma onego opar ni obiro donjo e Kanisa kendo yudo thuolo ma en-go ma pok oket kaka owinjore e yo ma Nyasaye oketogo.

Kuom kanisa ka ne ochakre mokuongo (Tich Joote 2:42) owachi ni "Ne gidhi nyime gi puonj mar joote kod riwruok, e ng'ado mkate kod lamo." Oboke ni nyiso gik madongo ma ne oting'o chiwruok kod lamo mar kanisa. Kendo ka wanono hema mar lamo, kaachiel gi gik ma ne itiyogo kod gik ma ne itiyogo, wabiro yudo ni gik ma kamago ne gin gik ma ne ochung'ne ahinya.

KIDO TAYA.

Wachako gi ng'injo mar taya mar mula. Mae ne en gik mabeyo ahinya kendo ma nengogi tek. Ne ogoye gi mula achiel motegno, ma ne pekne romo talanta achiel, ma ne rom gi £5475 e pesa magwa. Ne en gi mtoka ma diere ma ne nigi taya ma ochung' tir, kendo ne en gi taya auchiel ma ne nigi ng'injo, adek e bathe koni gi kocha. Gik moko duto ne olosi e yo ma ng'ato nyalo ng'iyogo kendo ma ne olosi maber, kendo ne otiyo kode duto mondo obed kaka maua kod olembe mag yien mag pomegranate. Ne iwang'o mo ma ne owuok kuom yiend olive e taya, ma ne golo mach ma ne rieny ahinya. Ne ok oyienegi mondo otho nyaka chieng', to ne en ting' mar jodolo mondo gibed gi mo kendo gibed ka gilosogi kinde ka kinde. Ne oket gige geng'o mach ma nigi rangi mar mula mondo okonygi e ng'ado yien, to ne onge gige geng'o mach. Ne iketo gik ma ne itiyogo e keto taya e bath kama maler, kendo ne en LERO MENDE KENDE.

Koro ang'o ma, e Kanisa mar Kristo, ng'injo mar taya mabeyoni, gi mach mare ma wang'o, ne ochan mondo onyis? Dwoko en wach mar roho mar Nyasaye, kata "puonj mar joote." Puonjruokno en wach Nyasaye, to ok en wach machielo. Gik ma ipimo maluwoji biro nyiso adier mar giko ma kamano:

1. Gima ne ochung'ne taya ne nigi nengo maduong' ahinya, nikech ne olosi gi mula maler. Wach Nyasaye en wach maler kendo ma nigi nengo ma ok nyal pim. Joma ong'eyo gimoro amora ma nigi nengo mare oyie chuth gi wach ma Jandik Zaburi nowacho niya: "Paro magi bende nigi nengo maduong' ahinya e wang'a, Nyasaye!" Wach Nyasaye nigi nengo nikech ogolo Nyasaye, polo, kinde ma nyaka chieng'; nyiso yo mar warruok, mar bedo maler kod ngima mosiko. E wach achiel nikech opong' gi Kristo.

2. Dhahabu maler e gik ma nyalo dak kuom kinde malach moloyo gik moko duto. Kae bende, mtoka mar taya nyiso wach Nyasaye ma "siko nyaka chieng'."

3. Ne en gima ber ahinya. Wach Nyasaye opong' gi ber mar maler.

4. Bang'e abiriyo nyiso bedo malong'o---bedo malong'o chuth. 'Namba abiriyo ne en namba ma oromo chuth. Ne ogolo paro gi teko mang'eny kendo gi ber (neni Kristo mar Maston e Hema mar Romo), ni taya abiriyo gi nyiso Muma, gi pogruok adek madongo--chik, zaburi, kod jonabi e bath achiel; kendo migepe adek mag Singruok Manyien-Tich Joote, barupe, kod Fweny e yo machielo; gi Kristo e injili kaka ng'at maduong' ma ng'ado bura. Kata kamano, an gi gombo mar kawo ng'injo abiriyogi kaka gik ma ochung'ne nyiso wach machielo. Ne akawo ni riwruoge machon mag singruok ne gin ranyisi mag gik ma gin mag singruok manyien. Omiyo, gino ma iketoe taya ochung' ne puonj mar singruok manyien, tiende en ni, puonj mar joote. Omiyo, akawo ng'injo abiriyo-

namba malong'o-- mondo ochung' ne "riwruok mar roho" kaka ondik e yo machuok e Ef. 4:1-6: "Omiyo an, an ng'at ma otwe nikech Ruoth, agoyo mos mondo uwuoth kaka owinjore gi luong ma ne oluong'u, gi mwolo duto kod mwolo, gi horuok, gi ng'uono e hera, ka ubed gi kinda mar rito winjruok mar roho kuom tudruok mar roho achiel, kaka ne un achiel kuom ringruok achiel. geno mar luong'u, Ruoth achiel, yie achiel, batiso achiel, Nyasaye achiel, Wuon ji duto, ma ni e wi ji duto, kendo ma kokalo kuom ji duto, kendo ma ni e ji duto."

Oganda ma ne ochung' ne taya ne ok oneno mana kuom kwan malong'o ma ne oting'o ng'injone, to bende ne oneno kuom adier ni ne ogoye duto gi ng'injo achiel motegno mar mula. Mano nyiso maber winjruok mar roho kaka oler gi "puonj mar jaote." Kaka waneno e Ef. 4, nitie gik moko abiriyo e achiel mar roho, kendo duto ne owuok kuom ng'injo achiel ma nigi nengo maduong'-Ruoth Yesu Kristo, kendo duto ne oriwre kode ma ok nyal pogore. Ka dine ogolo achiel kuom ng'injo mag ng'injo mar taya, mano ne dhi ketho kitgi, kendo ketho bedo malong'o ma ne en-go. Omiyo, golo gimoro amora kuom gik ma Paulo nowuoyoe e "riwruok mar roho," ne en ketho chuthne kendo miyo obed ma ok ng'iyoye. Kapo ni watemo kaka otiyo. Wagol oko mar Jokristo (nikech mano e gima roho" tiende en) "Ruoth achiel." Ere kaka mamoko duto ne dhi bedo maongee tiende!

Ne dhi bedo gi ringruok ma nigi roho, to onge wich. Yie ne ok bi bedo gi gimoro ma ywayo gik moko, kata gimoro; batiso ne ok bi bedo gi giko kendo geno ne ok bi bedo gi gimoro ma ne dhi jiwogi.

5. Lero mar mtoka ne en mana ler ma ne rieny e hema mar lamo. Ne onge dirisa ma ne nitie. Onge ler ma ne okaw kuom piny. Kokalo kuom ler mar taya, jadolo ne tiyo, kendo gik mamoko duto ma ne ni e hema ne nenore maler. Rieny mare mayom kendo maler ne rieny piny duto gi ber maduong' ahinya. Omiyo e Kanisa mar Kristo. Puonj mar joote en chik kende mar yie kod ting'. En gima duong' ahinya ne ji duto ma dwaro moro Nyasaye mondo ong'e wachni. Gik ma kelo luoro kod ketho osebedo gik ma osewuok kuom weyo wachni e kinde duto mag Jokristo. E sula mokalo waseneno ni joote ne oketgi gi teko mar Nyasaye, kendo ne orwakgi gi teko ma ok nyal kethore kaka jogo ma ne ochako kendo loso Kanisa. Ka dine adiera maduong'ni ong'ere kinde duto, dine ok nyalre yie ma dhano oyiego, puonjgi, kod riwruoge mag din. Ne teko ma kamano, piny kod rieke nyaka luwre. Kaluwore gi kaka "puonj mar joote" locho e Kanisa, be wan kaka Jokristo wabiro ng'eyo karwa kod tich marwa, kendo neno duong' mar Kristo e chike mage duto.

6. Taya ne onego oket maber kendo owang' gi jodolo. Omiyo, e Kanisa oganda Nyasaye nigi ting' mar rito yie kaka ne omiye mokwongo, kendo rito yie mondo kik obed gi gik moko duto ma inyalo keto e kindgi kod gik ma nyalo ketho yie.

Omiyo, gik ma ne iketo e taya ne nyiso puonj ma ne joote mag Kristo ma ne ondiki gi roho maler ne puonjo. Kendo kaka ng'at ma ne ochung' ne puonjno ne en Kristo, waneno kaka gik ma ne iketo e taya ne nyiso puonjno e yo makare chuth. Gima ne omiyo oketo mtoka e hema mar lamo ne en mondo ler mare orieny. Omiyo, gimomiyo joote ne puonjo e kanisa en ni Kristo obed ler marwa, mondo wapong' gi ler mare, kendo wadhi e piny mondo wabed e rang'inny marwa "Lero mar piny."

MESA MAR MAKATE MONYIS

NE en mesa ma ne olosi gi yien mar akasia ma ne oumo gi mula, kendo ne en gi osimbo mar mula. Ne borne romo fut 31/2, lachne fut 2, kendo borne romo fut 21/2. Ne en gi divai, spun, bakul kod gik ma oumo; duto gin dhahabu maler. Tiyo gi mesa ma nengogi tek kendo mabeyo ne en mar mako "mkate ma ne inyiso." Chike duto ochiw e buk mar Lev. 24:5-9. "Mkate mar nyiso" ne nigi kek apar kod ariyo ma ne onge yien: achiel ne dhoot ka dhoot. Ne onego oketgi e mesa e laini ariyo—auchiel e laini ka laini "e nyim Ruoth." Ne onego ochamgi mana gi jodolo, e Sabato ka Sabato; kendo ne iketo makate manyien e kargi kaka ne igolo makate machon. Mesano ne ochung' e bath hema mar lamo, ma ne ochung' e nyim gik ma ne iketoe taya ma ne olosi gi mula.

Onge kiawa, aparo, ni mano ne ochan mondo onyis "ng'ado mkate," gima luwo ma ne oneno e Tich Joote 2:42 e kind gik ma Kanisa "ne ochung' motegno" noluwo. Gik ma ipimogo gin maler mana kaka tipo mar gik ma ni e iye. mar 1. Mesa ne oumo gi mula duto (waromo gi mula kuonde duto e hema mar romo), ma nyiso gik ma nengogi tek ma ne oket e chiemb midhiambo mar Ruoth. Dhahabu ng'ato ng'iyogo kendo ji dwaro moloyo gimoro amora. To ne chuny ma nigi kech, nyasi mar roho mar mesa mar Ruoth nigi nengo maduong' ahinya moloyo "dhahabu ma lal." Mar 2. Mkateno ne ochung'ne gik moko. Mkate apar gi ariyogo ne ochung' ne dho ut apar gi ariyo mag Israel. Mkate ma ni e mesa mar Ruoth bende en ranyisi. Nitie mana mkate achiel, kendo mae ochung' ne ringruok mar Kristo: "Mae en ringra." Bende, ochung' ne achiel mar "Ride Kanisa": "Wan mkate achiel, kendo ringre achiel." mar adek. Jodolo kende ema ne chamo ii; kendo e Kanisa mana jogo ma osedonjo e tij jodolo mag Jokristo ema chamo chiemb midhiambo mar Ruoth. Mar 4. Ne ichamo makatego e Sabato ka Sabato. Omiyo chiemb midhiambo mar Ruoth, gi Kanisa mar adier, ichamo odiechieng' ka odiechieng' mokwongo mar juma: odiechieng' ma sani oket ne lamo mar Jokristo. "E odiechieng' mokwongo mar juma, jopuonjre ne ochokore kanyachiel mondo gikaw mkate" (Tich Joote 20:7). Mar 5. Ne iluongo mkatego ni mkate ma inyiso; kendo e chiemb midhiambo mar Ruoth tho mar Yesu "inyiso nyaka obi." mar 6. Mkatego ne gin mag paro. Omiyo chiemb midhiambo mar Ruoth en nyasi mar paro: "Tim gi," Yesu nowacho, "mar parona." En adier ni nitie kuonde ma pimo ma kamano ne dhi kethore, to weche ma osewach malo kanyo gin gik ma oromo mondo onyis kaka mesa mar mkate ma ne onyis ne chalo gi chiemb midhiambo mar Ruoth.

Kae kende nyalo bedo maber ka wang'eyo ni kata obedo ni jadolo ne tiyo e hema mar lamo, mkate ma ne itiyogo e mesa, kod moko kuom le ma ne imiye kaka misango, ne gin (kaka wang'eyo) chiemo mare kende. Kendo en adier ma nigi gueth ahinya ni ne Jakristo KRISTO (kaka ondik e misango kod mkate) e chiemo kende mar chunye!

E kindeni kende, nyalo bedo maber mondo wang'e kaka gik moko duto ma ni e hema mar romo ondik e yo matut, nyaka e gik matin moloyo kendo ma nenore ni ok gin gik madongo ahinya. Koro ka hema mar lamo kod tije ma ne otimo ne oket mondo onyis Kanisa mar Kristo, mano kaka en tich ma nigi luoro mar loko, kata weyo, ng'ato ang'ata ma Ruoth noketo! En adier ni en ting' mar Jakristo ka Jakristo mondo ochung' motegno kuom chike mag Ruoth mondo otimre kaluwore gi

yo mar joote. Jaote Paulo ne oneno ni owinjore ondik ne kanisa mar Korinto mondo olos weche ma ne otim marach e wi wachni owuon mar chiemb midhiambo mar Ruoth. Ne gisewuok e chik kaka ne omiyegi gi en owuon, kendo ne gisedwoko piny chikno obed chiemo ma ji duto chamo, kendo e yo ma kamano ne gikwalo puonjne duto mabeyo. Mondo onyisgi ni dwarore ni giluw chikno ka ok okethore, onyisogi ni Ruoth ema nofwenyone wachno kokalo kuom fwenyruok makende. "NE Ayudo kuom Ruoth gima ne amiyou, ni Ruoth Yesu noting'o mkate e otieno ma ne omiye erokamano, kendo bang' chiemb midhiambo, ne oketho mkate, kendo owacho ni, Mae en ringra, ma en mar unu; utim kamano kaka parona. Kinde duto ma unyalo madho, mondo upare, nikech kinde duto ma uchamo mkateni kendo madho okombeni, ulando tho mar Ruoth nyaka obi." Mondo ochop e tim maber kendo ma ng'ato nyalo ng'iyogo, Jokristo mokwongo ne chokore kanyachiel odiechieng' ka odiechieng' mar Ruoth (Tich Joote:20:7), e yo ma kamano ne giketo ranyisi mag thone kanyachiel gi odiechieng' ma ne ochiergo kuom joma otho: riwruok ma owinjore kendo ma owinjore ahinya. To kaka chik mar Nyasayeni kwedo ng'anjo mar dhano, ma paro ni gin gi rieko moloyo Nyasaye e ketho chik mar Nyasayeni--moko geng'o okombe kuom ji; moko ng'ado mkateni e ng'injo mia achiel, e yo ma kamano giketho ranyisi mar "ng'ato achiel;" moko dhi e nyasino mana dichiel e dwe, kata dichiel e dwe, omiyo giketho winjruok mantie e kind tho kod chier; kendo moko timo ni en mana lamo bang' lamo, kar keto ni, kaka e chakruok, obed ni en gino maduong' kendo gino maduong' ma miyo ji chokore kanyachiel, nikech puonjne ma kelo mijing'o kuom Kristo, ma en gino maduong' kendo madongo e chokruok mar jomaler.

SURA mar XIII

ALTAR MAR CHOGO

NG'ANE ne ochung' e kind Gima Oting'o Taya kod Mesa mar Mkaté ma Inyiso, "e nyim lewni."

Mana kaka mesa, ne olose gi yien mar akasia, kendo ne oketo mula maler ma ne owang' e wiye. Ne en gi lach mar inch 21, kendo borne ne en fut 31/2; kendo ma nigiki kido mar square. Ne en gi tung' e kona ka kona ma malo, mana kaka adhura mar misango ma wang'o; kendo ne iketo yien e bathe mondo oting'e ka giwuotho. Oboke ma ne jodolo wang'o e wiye pile ka pile, odhiambo kod otieno, ne en ng'injo mar yien mamit. Kompaunno ne onego otigodo mana e adhura mar odok, kendo ne ok onego otigodo kaka ji duto ma ne winjo lit mar tho. Ka waneno ni ne en gik ma Nyasaye nolosho, wanyalo yie maber ni muya ma ne owuok e wang'e ne ng'ich ahinya. Kinde ma ne iwang'ogo odok ne gin seche, okinyi kod otieno, ma ji ne ochokore e rangach mar hema mar lamo mondo gilam. Neno Luka 1:8-10.

Omiyo, ok wadong' gi kiawa moro amora kuom tiende mar ranyisi mar odokno. Onyiso "LAMO" mag kanisa; ma jasomo biro paro ni en tim ma odong' mar lamo mar kanisa, kaka, ondik e Tich Joote 2:42, ma nyaka wang'e. E Fweny 8:3-4 wasomo ni, "To malaika machielo nobiro kendo ochung' e nyim adhura (mar odok), kendo ne omiye odok mang'eny, mondo omed lamo mag jomaler duto, ewi adhura mar mula ma ne ni e nyim kom mar loch, kendo yier mar odok ma ne ni e nyim Nyasaye, ka en gi lamo mar Nyasaye. lwedo." Daudi nolamo, ka nyiso ng'eyo mare kuom tiende adhura mar ng'ado odok, "Wek lamo mara obed kaka odok e nyimi." Ok wadwaro gik mamoko ma nyiso ni mano en adier. Oboke ne ochung' ne lamo; kendo kaka duto nyiso Kanisa

mar Nyasaye e kinde mar injili nyaka bed ni odok nyiso "lamo" ma gin gik madongo ahinya e chenro mar lamo Nyasaye e kanisa. Kaka ne olose mondo otigodo e hema mar lamo kende, nyiso ni onge lamo ma Nyasaye oyiego kuom joma ok chopo ire e yo manyien kendo mangima, kaka ne oket ranyisi chon e tijni. Ka iparo ni jaketho nyalo mana lamo yo mare mar donjo e ng'uono kod warruok, en keto oko "yo" mar Ruoth kaka waseneno ka onyis.

Ne okawe mach ma ne ni e adhura mar misango mag odok. Mach ma ne itiyogo e loso "senser" bende ne okawe e kabedo achielno. Nadab kod Abihu ne otho nikech ne giwang'o "mach ma ok ng'iy'o" e nyim Ruoth Nyasaye, tiende ni mach ma ne ok okaw e adhura mar misango ma wang'o. Kuom mano, ne giketho tudruok ma ne ni e kind misango ariyogo. Gima wachni puonjo en ni kata obedo ni lamo kod pak magwa nyalo bedo matek nade ka pok wabiro ir Kristo mokuongo kendo "wayudo ng'uono" e yo ma Nyasaye owuon ema oketo, lamo magwa biro bedo gik ma ok owinjore ne Nyasaye.

Gik ma oriw e lamo mag Kanisa gin pak kod erokamano. Lamo duto nyaka oriw gi erokamano ne Nyasaye kuom ng'uono ma ne oyudo chon. Oboke ne en suya mamit ahinya. Mano nyiso kaka Nyasaye marwa mor ahinya sama walamo e nyime, kendo waketo e nyime gik ma chunywa dwaro.

Omiyo, waneno ni ot mokwongo mar hema mar lamo gi gik ma ne ni e iye ne nyiso kaka ne dhi lamo Kanisa mar Nyasaye e kinde mar injili. Jasomo orwako mondo opuonjre oboke mokwongo ma Paulo nooro ne Jo-Korinto, ma machiegni ni obiro neno ni gik ma wasenyiso ne gin mana gik ma Paulo ne nigi, e bwo puonj mar Nyasaye, "ma ne oketo e chenro" mar lamo Kanisa ka gichokore kanyachiel. E sula mar 10. 11 ochako gi goyo erokamano negi nikech giluwu "chike," tiende ni, chike mag Kristo. Bang'e, odhi nyime gi loso gik moko ma ne ok owinjore ma ne gisebedo ka gidonjon'go, to e yo maduong' omako "timbe" kaka ne omiye. Bang'e, iwuoyo kuom "puonj" ma ni e Kanisa. Ne nenore ni mano ne en gima ji duto ne timo, kendo ji mang'eny ne okawo okang'. Kae waneno ranyisi maler ni Kanisa dhi nyime e "puonj mar joote." Kae, dwoko piny e sula mar 10. 11 waneno ni ne gidhi nyime bende e "ketho mkate;" kendo e sula mar 10. 14 bende ne owuoyo kuom "lamo" ma Kanisa ne timo kinde ka kinde.

Koro kapok wawuok e Kama Maler, wanyalo paro maber riekod kod hera mar Nyasaye e chiko kamano lamo mar Kanisa mare. E chopo kanyachiel, gima ne ywayo Kanisa maduong' ne en chiemb midhiambo mar Ruoth ma Nyasaye ne oketo kamano, ok nikech gik ma ne ni e piny, to nikech gik ma ne ginyiso. Ne giketo e yo maber ringruok kod remb Kristo: ne giwuoyo kuom warruok, kuom wecho mag ng'uono, kuom bedo gi kuwe gi Nyasaye; ne gichung' ne kama ngima mar roho wuokie kendo ma miyo ngima mar roho bedoe, kendo ne ginyiso nyime mar nenore mar Yesu Kristo ma nigi duong'. Be nitie gimoro ma nyalo bedo ma owinjore kendo ma owinjore moloyo kar tich ma chikni oting'o e Kanisa? "Fwenyo" kata fwenyo adier mar Nyasaye gi jogo ma nigi nyalo mar puonjo bende en gima dwarore ahinya e dongruok mar Kanisa. "Dwaro chak maler mar wach" Petro wacho, " mondo udong' kokalo kuome." Kendo mogik, "lamo" (ma nyaka obed gi pak achiel) ywayo chuny machiegni gi Nyasaye kendo okete kuno. Gikelo gueth mag Nyasaye piny kuomwa. Kuomgi wayudo ng'uono mar konyowa e kinde ma dwarore. Adier, e yiero mag

Nyasaye gi wan gi gik moko duto ma wanyalo paro ni dwarore mondo Kanisa oger e ngima mar Nyasaye.

SURA mar XIV

KAR MACHIER MOGIRE

KOMPANI ne en ot ma nigi ng'injo, ma ne opogore gi Kama Maler gi ng'injo mabeyo, ma wabiro bedo gi wach mar wacho kuome bang'e. En adier ni otno ne olosi gi gik ma chal gi ma ne olosigo Kama Maler. Pogruok ma ne nitie e kind kuonde ariyogo ne en gik ma ne itiyogo kod ler. Kama Maler Mogik ne nigi:--(1) Sanduku mar Singruok. Mae ne en sanduk mar yien, ma ne oumo gi mula. Ne en gi kopi mar chik, pong' mar mula ma ne nigi mana ma ne orit e yo mar misango, kod ng'injo mar Aron ma ne oting'o lum. (2) Kombe mag Ng'uono. Mano ne olosi gik ma ne oumo sanduku, kendo ne en mar mula motegno. Oboke mabeyo mar mula ne oting'o e bathe, kendo kerubim ariyo mag mula ne ochung', achiel ka achiel e tung' ka tung', ka tiendegi ochung' e wi ng'ato ka ng'ato kendo wang'gi ne ochung' e nyim sanduk. Giduto ne ogoye gi ng'injo achiel mar mula. Mana kaka Kamaler, Kamaler Mogik ne onge dirisa; kendo ne ok en gi mtoka, kendo kaka lewni mapek ne oketi machiegni, ne dhi bedo e mudho chuth kendo ma nyaka chieng', mak mana kuom ler ma nigi duong' ma ne rienyene. Be lerno ne en ang'o? Ne en ler mar Nyasaye ma ne en ler. E wi Sanduku mar Singruok, ne nitie ranyisi ma ng'eny mar bedo ni Nyasaye nitie—kidi mar polo e odiechieng' kod mach e otieno. Mach ma ne ok ong'ereno ne odonjo e gik ma ne oumo hema mar lamo kendo ne olor e wi Kombe mag Ng'uono, e kind kerubim mag duong', kendo e yo ma kamano ne orieny e Kamaler Mogik gi ler mapek ma malo molooyo mar dhano. Jasomo nyalo paro mayot kaka otno nyaka bed ni ne nigi duong' ma ng'eny ahinya, gi ohinga mage mag mula, gi gik mabeyo ma oumogi kod gik ma oumogi, sanduku mage mag mula kod kombe mag ng'uono, kendo duto ne rieny maler ahinya gi ler ma wuok e polo!

To, ang'o ma Kamaler Mogikni ochung'ne? Ok nyal bedo gi kiawa ni ochung' ne bedo maler mar Nyasaye. POLO, ok en kama ng'ato nitie, to en piny, kaka wasomo e Jo-Hibrania 9:24: "Nimar Kristo ne ok odonjo e kama maler ma olosi gi lwedo, kaka ranyisi mar kama adier, to ne odonjo e polo owuon, mondo koro oneno e nyim Nyasaye kuomwa." Mae en wach ma ng'ato nyalo ng'ado. Koro, we wane ane ranyisigo e yo matut.

mar 1. Dhahabu, gik ma ng'ato oting'o kendo ma oumo, kaka ne olere chon, nyiso mwandu, duong', luor, maler, bedo mar polo. Gik moko duto gin mag Nyasaye kod polo, kaka gik ma giwuokgo MOKUONG'.

Mar 2. Sanduku, ma nigi kombe mag ng'uono kod Shekina ka oriw, gin ranyisi mar Yehova ma obet e kom mar loch ma malo. Kinde duto ne gineno yie kaka gik ma chalre gi bedo ni Nyasaye nitie. Ni mano e ma ne en gombo mar Nyasaye kuome, nenore maler kuom gik mathoth ma ne otimore ma ne otudore kode e historia mare bang'e. Ka ne omake gi Jo-Filistia, nyar Eli ma ne dhi tho noywak kama: "Duong' osewuok kuom Israel, nikech sanduku osemak." Kendo ka ne otere e hekalu mar Dagon, nyasaye mar rech ne olwar e nyime nyadiriyo. Kamoro amora ma ne otere e tuech mare, tuoche kod masira ne ketho oganda. Uza ne otho nikech ne omulo ng'atno, kendo ji

gana gi gana piero abich ma ne odak e piny Bet-shemes ne onego nikech ne gineno ng'atno. Nyakonchiel, ot mar Obed-Edom ne yudo gueth e kinde duto ma ne oyueyoe e bwo wi ot mare. Jo-Israel ne wuoyo ahinya kuom Nyasaye ma ne odak "e kind jokerubim," kendo Jo-Filistia ne wacho ni, ka giwuoyo kuom sanduku, "Nyasaye osebiro e kambi." Kuom wehegi duto, nenore maler ni yie duto ne en ranyisi mar bedo ni Nyasaye nitie ma nigi duong' kendo ma kelo luoro. Koro, we wane ane kidienje ma en-go. (a) Sanduku ne nigi kopi mar chik. Paulo wacho kama: "Chik en gimaler, makare, kendo maber." Ne en ranyisi mar ler mar Nyasaye malong'o chuth. Ne en "chik mar singruok," kendo kuom mano, kar bedone e sanduk nyiso ni Nyasaye en "Nyasaye ma rito singruok." "Wach Ruoth ok nyal kethore," "odong' nyaka chieng'," kendo gima osesingo ni obiro timo gadier. Ka Nyasaye ne oneno e ringruok, e ringruok mar Wuode Yesu Kristo, ne ochopo kare weche ma ne owacho gi Daudi niya, "Aseumo chik mari e chunya mondo kik atim richo e nyimi," kendo Yesu "ne ochopo chik kendo nomiyo obed gi luor." (b) Bende, sandukno ne nigi "pong' mar mula ma ne nigi mana." Mana ne en chiemo ma nigi teko moloyo mar dhano ma Nyasaye ne chiemogo jogo ma ne ni e gwenge ma onge yien. Ne owuok e polo; ne en gima ng'ato ok ng'eyo—ji ne owacho ni, "En ang'o?" ne ok en cham ma ne owuok e piny, nikech gwenge ma onge yien. Ne orite e yie e yo mar misango. Koro wehegi duto wuoyo maler kuom chenro matut mar Nyasaye, ma ne opondo kuom higni mathoth, to sani osefwenyore kuom Yesu Kristo, kuom mkate mar ngima, ma ka ng'ato ochamo, obiro dak nyaka chieng'. "An e makate mar ngima," Yesu nowacho. "Wuon-gi ne ochamo mana e gwenge mag gwenge, to ne githo. Mae e chiemo ma wuok e polo, mondo ng'ato ochame kendo kik otho." Mae e "gik ma ling'ling' mar lamo Nyasaye: Nyasaye nyisore e ringruok." (c) E yie ne oketi bende "ng'wech mar Aron ma ne odongo." Historia mar rodno nyiso kaka en gi tich maduong'. Kora, Datan kod Abiram ne dwaro bedo jodolo, kendo ne gitelo ne ng'anyo ne Musa kod Aron. Mondo oket Aron kendo oket ler kuom ng'anjogi, Nyasaye nomiyo chik ni mondo oket yien ma otuo ne dhoot ka dhoot, ma ondik nying' jatend dhoot ka dhoot e wiye, onego oketgi e hema mar romo. "Kendo odiechieng' maluwo, Musa nodonjo e hema mar neno, kendo ne oneno ni ng'injo mar Aron ma ne itiyogo e ot mar Jo-Lawi ne odongo, kendo ne okelo lum kod maua kendo ne okelo lum mag almond." Omiyo, Aron kod joode ne ochung' motegno kendo gikone e tich mar jodolo; jogo ma ne odagi ne yudo tho marach kaka duoko mar bedo gi chir. Koro ang'o momiyo ne oketo ng'wechno e yie? Kaluwore gi Numb. 11:10 ne "oket kaka ranyisi mar nyithind joma ng'anjo." Mano ne en yo ma ne itiyogo mapiyo. To kata obedo ni ne otiyo gi gino ne Israel, onyiso bende gino ma ling'ling' ma Nyasaye ne nigi e wi bedo jadolo mar ruoth mar Yesu Kristo. Par ane: ne en ng'at ma otuo. Kristo ne en "kaka ng'injo ma wuok e piny ma otuo." To sani osedongo kendo osebedo gi olemo kaka Jadolo Maduong' e kom mar loch mare.

Omiyo, gik ma ne ni e yie wuoyo maber ahinya kuom gino ma ne oket gi Nyasaye ma ne opondo kuom higni mang'eny, to sani osefwenyore kuom Yesu. "Kaka ondik, wang' ok oneno, kata it ok winjo, kendo ok odonjo e chuny dhano, gik ma Nyasaye oseloso ne jogo ma ohero, to Nyasaye osefwenyogi ne wan kokalo kuom roho mare, nikech roho ng'iyo gik moko duto - ee, gik madongo mag Nyasaye."

mar adek. Kombe mag ng'uono. Nying' gik mabeyo ma ne oumo yieno miyo ji bedo gi paro mang'eny ahinya. En NG'AT GI GIMO. Onyiso kido mar Nyasaye ma ja ng'uono, ma ja ng'uono kendo ma ohero ji. Kaka gik ma ne ni e yie ne nyiso tim makare kod yie mar Nyasaye, kendo ne

nyiso biro mar Kristo kaka tim makare marwa, kendo Ruoth Maduong' kendo Jadolo marwa; ng'at ma nigi ng'uono nyisowa ni Nyasaye nigi ng'wono kendo odwaro resowa. Onyiso ni e pong' mar kinde Nyasaye ne dhi chiwo kombe mag ng'uono madier--Yesu Kristo--ma mano ne en tipo maber mar. "En ng'at ma ng'uono kuom richo magwa, kendo ok mana richo magwa kende, to richo mag piny duto." Kae, ne ane kaka adier kod tim makare, kaachiel gi hera kod ng'uono, oriwre maber; mokwongo ne ni e yie, to ma bang'e ne ni e kom mar ng'uono. Omiyo e Kristo "ng'uono kod adier oseromo kanyachiel."

Mar 4. Kerubi mag duong'. Mae ne gin tipo mag malaike ma ne ng'iyoy piny e wi kombe mag ng'uono, ka tiendegi ochung' e wi ng'ato ka ng'ato. Paro ma ne gin-go ne nyiso ni ne gin gi gombo maduong' mar ng'eyo weche ma ling'ling' mag yie kod kombe mag ng'uono. Gichung' ne malaike kod malaike madongo ma orumo kom mar Nyasaye e polo. Wasomo kuom jokerubi ma ne oketi e dhoot mar Eden, mondo orit yien mar ngima, kendo ogeng' ng'at ma nigi ketho mondo kik ocham yienno. Mae ne en geng'ruok mar ng'uono, nikech e chal mar richo ma osepodhoni onge ng'at ma ne nyalo yie "dak kinde duto." Kae bende girito kombe mag ng'uono; kendo kaka gineno piny gi wang'gi ahinya kuom kombe mag ng'uono kod yie, waparowach ma ne owach ni "ma (gik mag warruok marwa) malaike dwaro ng'iyoe." Onge kiawa kata matin ni malaike mag Nyasaye ng'iyoy ahinya gik ma biro timore e kinde mabiro ne dhano. Kuom nyithindo Kristo nowacho ni, "Malaike maggi neno wang' Wuora ma ni polo kinde duto." E Jo-Hibrania penjo penjore ni, "Be gin duto ok gin roho matiyo ma ooro mondo otim ne jogo ma onego obed jo-loch mar warruok?" Yesu nyisogi kaka joma mor e mor mar Nyasaye "kuom jaketho achiel ma loko chunye moloyo joma kare piero auchiel gi aboro ma ok dwaro loko chunyi." Gitimo tich maduong' e Singruok Machon duto e tiyo ne dhano kuom gik mag Nyasaye; kendo e kinde mabiro maduong'--kaka nenore e Fwenyo--gibiro riwre e loch ma nigi duong' mar Ruoth mar ruodhi kod Ruoth mar ruodhi.

Mar 5. Shekina mar duong'. Mano, kaka waseneno, ne en ler ma malo moloyo mar dhano ma ne riembo piny e wi kombe mag ng'uono, kendo ne en mana ler mar kar maler moloyo. Hema mar lamo ma iye kaka ne oneno chon, ne en ranyisi mar polo, kendo kae wan gi ranyisi mar Nyasaye owuon. Polo ok dwaro ler mar piny--Nyasaye e ler mare. To KANYO kod ler ma kamano ne nyiso ni Nyasaye nobiro piny mondo odak gi dhano. Mana kaka ondik ni, "Odak e kind jokerubim." Nyasaye bende nowacho ne Musa niya, "Kuno abiro wuoyo kodi kowuok e wi ng'ut ng'uono, kowuok e kind jokerubi ariyo ma ni e wi sanduku mar neno." Omiyo en ranyisi ma nigi duong' mar duong' mar Nyasaye e tudruok gi Kanisa mar Yesu. To kuom wachni bang'e. Mana mondo abed gi adier kae ni e kuonde ariyo mag hema mar lamo ne onge lowo mak mana kuoyo mar gwenge ma onge lum. E sula maluwo, wabiro neno ni wachno ne en wach ma ne nigi tich maduong' ahinya.

SURA XV

JADOLO MADUONG'

WARO kuom Jadolo Maduong' en thuolo marwa mogik to maduong'ie moloyo. Ni Jadolo Maduong' ne ochan mondo obed ranyisi mar Kristo, Singruok Manyien nyiso adier chuth kendo

mang'eny. Kata kamano, kaka wabiro neno, duong' kod duong' mar Kristo dwaro kata gik mathoth moloyo Jadolo Maduong' ma Ja-Yahudi mondo onyis wachno. Kaka thvon wachno lach, biro bedo maber moloyo ka ipogogi e migepe mopogore opogore. Omiyo, wawe mondo wakaw mokuongo LEWNI MANE.

Gigo ne gin gik ma nigi mwandu kendo mabeyo. Lewni ma ne ni e bwogi ne gin mag linen marachar maler. Waparo kuom mano kuom ler kod bedo maongee ng'ol mar kido kod ngima mar Yesu, ma ne en "maler, maongee hinyruok, kendo maongee ng'ol, kendo mopogore gi joketho." Bang'e ne obiro "lewni mag efod." Mae ne en kit lewni moro, ma ne olosi gi gik ma bulu, ma ne dhi piny nyaka piny e ng'ut ng'ato. "E wi ng'ute" ne nitie yien mag pomegranet ma nigi rangi ma bulu kod ma papo kod makwar; ne olokore gi ng'injo mag mula, ma ne winjore maber ka Jadolo Maduong' odonjo e Kamaler Mogik. En gima ber ng'eyo ni lewnigo ne olosi gi gik ma ne itiyogo kendo ne gin gi rangi machal gi ma ne itiyogo e ng'ado lewni kod gik ma ne oumo iye mag hema mar romo. Tunik mar Jadolo Maduong' nenore ni nyiso mor maler ma okelonwa e Injili mar Kristo. E wi lewnino ne nitie efod. Mae ne en lewni ma ne olosi maber kendo ma nengogi tek. Ne en lewni matin ma ne oting'o e goke, kendo ne olosi gi dhahabu, nanga ma bulu, ma papo, ma makwar, kod nanga ma ng'we ng'ar. Ne igoyo plate mag mula matin kendo ne igoyogi obed thwon, kendo ne itiyogi yo ma ng'ato nyalo ng'adogo gik moko. Ka ne alimo Nyisruok mar Jo-India kod Jo-Kolo ma ne odak e pinyo e London kinde moko mokalo, ne aneno gik moko ma ne olosi gi mula ma ne olosi e piny Wuokchieng', ma ne omiya abedo gi paro ma ok ng'iyore gi kaka ne ondik efodni. Tichno ne oloyo gik moko duto ma ne aseneno chon e mwandu kod ber. Wabedo gi efodni ranyisi mar duong' mar Nyasaye kod nyadhi mar Jadolo Maduong' marwa; ok kaka ne oneno e piny, to kaka sani oneno e nyim Nyasaye kuomwa. E nyim efod mabeyono ne iketo ng'ut ng'ato. Mano bende ne en ndiko ma ne nigi ber ma nigi duong'. Ne olose kaka ng'injo, kendo ne olose nyadi riyo, mondo obed gi ng'injo, ma oumo ng'ut ng'ato. Gik ma ne itiyogo ne gin gik ma chal gi ma ne itiyogo e efod; to ber mare maduong' ne en kite apar kod ariyo ma nigi nengo ma nigi rangi mopogore opogore ma ne oketi e iye, e rang'iny ang'wen ma nigi adek e rang'iny moro ka moro. E wi kidi ka kidi, ne ondik achiel kuom dho ut apar gi ariyo mag Israel. Omiyo dho ut apar gi ariyo duto ne ochung'ne ng'utgi; kendo ne oketo e chuny Jadolo Maduong' kaka ne oneno e nyim Nyasaye. Oboke ma nigi kite madongo apar kod ariyo, ma ochung' ne dho ut apar kod ariyo, en ranyisi maber mar Kristo Jadolo Maduong' marwa ma oting'o kanisa, ma ohero ahinya, e chunye; sama ne olemo kuome e nyim Wuon mare.

Kidi ma nigi nengo maduong' wuoyo kuom NENGO MA YESU KETO e wi kanisa mare. Kuom ogandane ma nigi yie, owacho ni "Gibiro bedo maga . . . ka abiro kwano gik ma ng'we ng'ar." Ok wiye wil kodgi ngang'. Gibedo mabeyo gi ber mar polo; girieny e lero mar Nyasaye. E goke ka goke mar Jadolo Maduong' ne nitie ng'injo mar mula, ma bende ne oketie e efod. E ng'injo ka ng'injo ne oketi kidi maduong' mar oniks, kendo ne ondik nying' auchiel mag dho ut Israel e iye. Kae bende dho ut apar gi ariyo ochung'ne, kendo kanisa ochung'ne kaka ng'at ma oting'o e goke mag Kristo. Oboke en e Ndiko ranyisi mar ting', kendo ting'o ting'. Omiyo e Isaya 9, "Loch biro bedo e wi goke (Kristo)." Rombe mane olal kendo yudore ne okete ewi goke mar jakwath maber, e seche mane otieko odhi ot kamor. Omiyo, gik ma ondiki e goke oket mondo onyis kaka Yesu, kaka Jadolo Maduong' marwa, kawo tich marwa, kendo ting'o ting' mar gik ma wadwaro. "Ka wan gi Jadolo Maduong' maduong', ma osekalo e polo, Yesu Wuod Nyasaye, we mondo wamak

matek yie marwa. Nikech ok wan gi Jadolo Maduong' ma ok nyal mulo ng'uono kuom jok ma wan-go; to ng'at ma osetemo e yore duto mana kaka wan, to onge richo. ng'uono, kendo yudo ng'uono mondo okonywa e kinde ma dwarore" (Hi. 4:14-16). "Nimar nikech en owuon oseyo masira, kendo otemo, bende onyalo konyo jogo ma otemo" (sula 2:18). GIRDEL MAR NG'EYO, ma ne otwe e kor Jadolo Maduong', ne en mar tich ma nigi mwandu kendo mabeyo mana kaka efod. Tiende mar ranyisi inyalo chokre kuom Ndiko maluwogi:--"Nyasaye, ma ne oketo teko e wiya, kendo ma ne omiyo yora bedo malong'o, omiyo tienda bedo kaka tiende ng'ombe" (Zab. 18:32-33). "Iseloko kuyo mara obedo miel, isegoyo lewni ma an-go kendo iseting'o ng'ute gi mor" (Zab. 30:11). "We mondo ubed gi ng'utgi, kendo tayau owang', kendo ubed kaka ji ma rito Ruothu . . . gi mor jotich ma ka Ruoth obiro, obiro yudore ka gineno. Adier, awachonu ni obiro ng'utgi piny; kendo obiro miyo gibed piny mondo gicham chiemo kendo gibi mondo giti negi (Le 1:3). "Yesu noting'o taulo, noketo pi e ng'ute, kendo nochako lwoko tiende jopuonjrene" (Johana 13:3-5). Omiyo, chung' motegno, ka useng'ado adier e ng'utwu (Ef. 6:14). Kuom Ndiko gi nenore ni ng'ut ng'ato en ranyisi ma ji mang'eny tiyogo ahinya e ndiko ma ne ondiki gi roho, kendo tiende en teko, ng'iyo mapiyo, mor, bedo moikore mar tiyo, adier. Koro wechegi duto gin adier kuom Yesu kaka Jadolo Maduong' marwa. En gi teko mar reso, en ng'at ma golo mapiyo, omor gi ogandane, oikore kinde duto mar tiyo negi, kendo otelogi e yore mag adier. Ni ng'injoni en gima duong' kaka otiyogo kuom Kristo, nenore kuom nenore mar Yesu e duong' kaka ne ofweny ne Johana e Patmos: "Ne aneno gik ma ng'ato nyalo ketogo taya abiriyo mag mula; 1:12-13). Jadolo Maduong' bende ne rwako MITRE kata ng'ut ng'ato e wiye. Mae ne olosi gi linen mayom kata ma nyalo bedo ni ne olosi gi silk.

Ne en gi band ma bulu, kendo e nyime, e wi wang'e, ne nitie ng'injo mar mula ma owang' ma ne ondik e wiye ni "MALER NE RUOTH." Wach mar maler tiende en bedo maler, kata keto mopogre chuth ne tij Ruoth. Yesu ok dwaro ndiko ma kamano, nikech gik moko duto ma Muma wacho kuome nigi adierani ma ondik e wiye ma ok nyal ruchi. Ngimane duto e piny ne oket maler, kendo tijne ma malo ochung' chuth ne Nyasaye kod kanisa mare. Ne iketo "URIM GI TUMIM" e iye mar ng'ut ng'ato. Ok omiwa ng'eyo ni wechego ne gin ang'o. Jomoko paro ni ne gin kite ma rieny ma ne medo kata dok piny lergi, kaluwore gi kaka Nyasaye ne ogombo ni gitelgi e bura. Nying'gi nyiso "Ier kod gik ma oromo chuth." Gik ma luwogi gin gik ma kelo mor: "Kendo kuom Ja-Lawi, nowacho ni Tumim mari kod Urim mari ni kod ng'at mari ma luwo Nyasaye" (Chik 33:8). "Kendo en (Yosua) biro chung' e nyim jadolo Eleasar, ma biro penje kuome kuom bura mar Urim e nyim Ruoth Nyasaye" (Kwan 27:21). "To ka Saul nopenjo Ruoth Nyasaye, Ruoth Nyasaye ne ok odwoke, kata kuom lek, kata kuom Urim, kata kuom jonabi" (1 Sam. 28:6).

"Ibiro keto Urim kod Tumim e ng'ut ng'ato mar bura, mondo obed e wi chuny Aron ka odonjo e nyim Ruoth Nyasaye, kendo Aron biro ting'o bura mar jo Israel e wi chunye e nyim Ruoth Nyasaye kinde duto" (Wuk. 28:30). Oboke maluwogi ma owuok e buk mar Fausset ma ng'ato nyalo somo gi mor: "Oganda ma ng'ado bura paro ni ng'ado bura ne en yo ma ne itiyogo e ng'ado bura, kaka ondik e Tich Joote 1:2-6; Ngeche 16:26. efod. Kuom ng'iyo, Jadolo Maduong', ma ne orwako efod, ne oketo pachne kuom paro ma mor mar polo kendo kuom Nyasaye, ne omiye nyalo mar lero dwaro mar Jadolo Maduong' mondo onyalo rwako ofis mare . ranyisi ariyo mag Thanei (dwoko ne Thumim) adier kod tim makare." E wi chuny mag jodolo ma ne otho bende ne nitie ranyisi mar ler (ma dwoko ne Urim). En gima nenore ni, kata bed ni Urim kod Tumim ne gin ang'o, tiyo kodgi

ne en mar nyiso dwaro mar Nyasaye malong' o kendo ma ok nyal lokre; kendo mano ne gitimo gi ranyisi moro ma ok nyal ng'ere ma ok wang'eyo. En ranyisi maber ahinya mar Kristo ma wan-go kae. En 'wach Nyasaye,' 'yo adier kod ngima,' fwenyruok malong' o mar paro kod dwaro mar Nyasaye ne dhano. To wach ma ne owacho biro ng'adonwa bura e odiechieng' mogik. "Wach mar Ruoth Nyasaye en wach malong' o chuth." Kuom en onge apil. Bende jogo duto ma wacho ni ohero Ruoth ne oyie gi wachni? Ne dhi tieko ywak duto; weyo oko paro duto ma ok beyo mag dhano kendo otelnwa duto e "ler mar Ruoth."

KETO MAR JADOLO MADUONG'

Jodolo mag Jo-Yahudi ne oyiergi kuom dhoot mar Jo-Lawi. Aron ne en mar dhootno, kendo jodolo madongo duto ma ne luwo bang'e ne gin mag dhoot mare. "Jadolo Maduong' mar yie marwa" ne en mar dhoot mar Juda kaluwore gi ringruok. Omiyo, tij jodolo mag dini mar Jokristo "olokore" chuth, mana kaka "chik" bende olokore. To mana kae, adwaro nyisou wach moro maduong' ahinya. Ruoth marwa ma ogwedhi ne ok en Jadolo maduong' marwa e ringruok. Chiwruok mare maduong' ne tich ma malono ne en kuom thone kod chier mare. Mano nenore maler kuom gik maluwogi: "Nimar jadolo maduong' ka jadolo maduong' owuok e kind dhano, oket ne dhano kuom gik mamulo Nyasaye mondo ogol mich kod misango mag richo, ma nyalo ng'ado bura gi ng'uono gi joma onge ng'eyo kendo ma richo, nikech en owuon bende oting'o ng'ol, kendo nikech richo bende, ji b onge ng'at ma kawo luorni kuome owuon, to ka Nyasaye olunge kaka Harun. Ka ipimo Zab. 2:7 kod Tich Joote 13:33, waneno ni weche ma wacho ni "odiechieng'ni asenyuoli" ne owachi kuom chier mare, kata nyuol mare kowuok e bur. Kendo en gima nenore maler ni en e kindeni ma weche ma malo ma owuok e Jo-Hibrania wuoyoe. Nyasaye nokwaye kuom joma otho kaka Wuode ma Jalno ma Jalno, kendo nochiere mondo obed Jadolo Maduong' e polo. Mano biro bedo maler owuon sama wadhi nyime gi nono kido mar jadolo mare ma pod odhi nyime. Ndiko ma malo wacho ni ne en "kaluwore gi rang'iny mar Melkisedek," kendo mondo onyis kaka adier mar jadolo mar Kristo, weche moko ma ng'eny ahinya iwacho kuom ng'at machon ma jaberno. Melkisedek, inyisowa ni, ne "ongwe wuon gi min, ne onge anyuola, ne onge chakruok mar ndalo kata giko mar ngimane, to ne otimne CHAKA WUOD NYASAYE, EN JADOLO KINDE DUTO" (Hibrania 7:3). Koro ok en dwaro mara mar ng'ado bura kuom wehegi kaka Melkisedek ochung'ne, to mondo anyis ni jandikno dwaro nyiso ni tij jadolo mar Kristo en mar nyaka chieng'--ni ne onego obed tij jadolo ma dhi nyime, ma ok okethore gi tho. Omiyo luwore ni Kristo ne ok oketi e tich mare maduong' mar Jadolo Maduong' nyaka bang' thone.

Ka wadok ne Melkisedek, nyinge nyiso "Ruoth mar tim makare," kendo kuom adier ne en "Ruoth mar Salem" (ma tiende en kuwe). Omiyo, ne en ruoth-jadolo; kendo ofis ma kamago ne omako KINDE MOKO. Koro Nyasaye wacho kuom Yesu, bang' chier mare kod dhi e polo: "To kata kamano, aseketo Ruodha ewi got Mara maler mar Saion . . . In Wuoda, sani asenyuoli. Kwaya, kendo abiro miyi pinje mondo obed pok mari, kendo abiro miyi giko mar piny mondo oturgi. chuma. Ibiro ng'adogi piny kaka ng'injo mar jalos chuma" (Zab. 2:6-9). "Daudi ne ok oidho e polo, to en owuon owacho ni, Ruoth nowacho ne Ruodha ni, Bed e lweta korachwich nyaka aket wasiki obed piny tiendi" (Tich Joote 2:34-36). Omiyo Kristo nenore ni ni e kom mar Nyasaye, ka otelo kaka Ruoth--"JADOLO E KOMB RE;" kendo ok kaka Aron ma ne ni e nyim kom mar loch. "En (EN EN owuon) e gino mar ng'uono (kombe mar ng'uono) mar richo magwa."

OFIS MAR JADOLO MADUONG'

"Jadolo Maduong' moro amora oket mondo okel mich kod misango; omiyo en gima dwarore ni Jadolo Maduong'ni (Yesu) bende obed gi gimoro ma onyalo chiwo." Kendo mano Ne en-go! To mano kaka chiwo! Ok owinjore, kaka jadolo maduong' mar chik, ogol misango kuome owuon, to "Ne otho ng'at makare nikech joma ok kare;" Ne "ochiwore owuon maongee ng'ukni ne Nyasaye;" "nimar Jadolo Maduong' ma kamano ne obedo ni wan maler, maongee hinyruok, maongee ng'ukni kendo mopogore gi joketho." Kendo "Ka Kristo obiro kaka Jadolo Maduong' mar Nyasaye gik mabiro, nodonjo kokalo kuom hema maduong' kendo malong'o molooyo, ma ok olosi gi lwedo, ma ok olosi gi lwedo, ma ok en mar pinyini, kata kokalo kuom rembe mag dier kod nyithind rombe, to kokalo kuom rembe owuon, nodonjo dichiel nyaka chieng' e kama maler, bang' yudo warruok ma nyaka chieng'."

Kaka Jadolo Maduong' marwa, Yesu opong' gi ng'uono kuom jomaler mage ma yudo masira. Nikech adier, ok omak malaiké, to omako koth Ibrahim. Omiyo, ne onego obed kaka owete e gik moko duto, mondo obed Jadolo Maduong' ma nigi ng'uono kendo ma ja adier e gik ma mulo Nyasaye, mondo ochul richo mag oganda, nikech nikech en owuon oseyudo masira, ka otemo, onyalo konyo jogo ma ok wanyal temo gi Jadolo Maduong'." kuom jok ma wan-go, to en ng'at ma osetemo e yore duto mana kaka wan, to onge richo."

"Kata obedo ni ne en Wuode, kata kamano, nopuonjore bedo gi winjo kuom gik ma ne oneno; kendo bang' ka osetimre chuth, ne odoko ne jogo duto ma winjo wachne, jaloch mar warruok ma nyaka chieng', kendo Nyasaye noluongo ni Jadolo Maduong' nyaka chieng' kaluwore gi rang'iny mar Melkisedek." Yesu ne "otimre chuth" e puonj mar donjo chuth e ofis mar Jadolo Maduong' kendo Jawar. Kuom ofis maduong'ni Ne owinjore kendo oikre kuom temo kendo temo e weche duto kaka wan bende; kendo kuom chiwore owuon maongee ng'ukni ne Nyasaye kaka misango mar richo magwa. E kelo ndiko matinni e giko, adwaro sani keto pach makende kuom.

VEIL

Jadolo maduong' kende dichiel e higa e odiechieng' maduong' mar ng'uono, ne odonjo e kama maler molooyo ma ne ni e iye mar ng'ut ng'ato, ka en gi remb ng'at ma ne onego, ma ne oumo e wi ng'uono kendo e nyim ng'uono, mondo otim ng'uono ne oganda. Koro inyisowa ni Kristo nodonjo dichiel e kama maler, kokalo kuom lewni gi rembe owuon. We wane ane maber WECHE MA YESU NE OKALOE. E Jo-Hibrania 10:19-21, wasomo ni lewni ma Kristo nokalogo nyaka e kom mar loch mare ma nigi duong' ne en ringre owuon. Kaluwore gadier gi wachni, wasomo ni e seche ma ne ringrene maler owang' kendo otur e wi yath "ng'ut hekalu ne otur e ariyo chakre LOCH nyaka PINY." Mae ne en TICH NYASAYE, kendo ogolo adier ma nigi duong'. Ka ng'ato owang' gi lewni ma ne ni e hekalu, ne oneno kendo oyabere mondo ng'ato onene kama maler molooyo. Bang'e, ne ofweny weche ma ne opondo kuom higni mang'eny. En e okang' mokwongo jadolo ma kawaida ne nyalo neno sanduku mamitno kod kombe mag ng'uono kendo neno remo ma ne oting'o anyuola mag misango. En fwenyruok ma kamano! Kaka ng'ut ng'atno ne okethore, mano bende ne omiyo obedo mana gi ng'et ot achiel mabor, ma onge ng'ut ng'ato e kindgi.

To we mondo walokre kowuok e tipo kendo wadhi e gik ma nitie. Ng'ut Kristo ma nigi nengo maduong' ne en ng'ut ng'atno; kata molojo, lewni madier, ma ne opogo kama maler gi kama maler molojo, nyaka ne otur e tho e wi yath. Mondo okwaye kuomwa, kendo odonj e loch mare ma nigi duong', nyaka ng'ut ng'ut ringrene otur--oket: mondo e chier mare, ringruok mar roho, odonj e nyim Nyasaye ma nigi duong' gi "rembe owuon" mondo owier e nyim kom mar loch. Kendo ng'ado ringre Kristo no ne oketo weche ma ling'ling' mag Nyasaye e Injili. Gima ne opondo kuom higni mang'eny bang'e ne obedo maler. Gik ma nigi duong' ma gin mag kuwe marwa e Kristo ne oyango bang'e. Ngima kod ngima ma ok tho ne okelo e lero. To ok mana kamano kende. Mana kaka ng'injo mar ng'injo mar hekalu ne omiyo obedo achiel kar bedo ariyo, e kaka kuom tho mar Yesu, pogruok gi bedo mar Nyasaye ogolo oko, kendo "wadhi machiegni gi Nyasaye." Wapar ni ne ogol lewni ma ne oumo hema mar romo. To ang'o? En adier ni, ne dhi bedo mana gi kar ng'ado taya, mesa, adhura mar odok, kod sanduku kod kombe mag ng'uono. Koro mano e mana kaka gik moko nitie e Kristo sani. OK ONG'O MOKO MOPOGO jodolo mag ruoth gi Jadolo-Ruoth margi; ONG'AT MOKO ma pogo Kanisa gi Nyasaye. E hema mar Jo-Yahudi Nyasaye ne odak gi ogandane, to ne en kama maler mogik--e oko mar lewni, kendo ne opondo mondo kik onene. To sani Yehova odak e hema kata odak kodwa. "Wabiro biro iri, kendo wabiro dak kodu," Yesu nowacho kuome owuon kod Wuon mare. Ok onego owach ni, "Ng'ano ma biro idho e polo mondo okel Kristo piny kowuok malo?" nikech En kodwa, e kindwa ahinya; kaka Ne owacho ni, "Ne, an kodu kinde duto nyaka giko mar piny." Polo okel piny e piny. Kama Maler Mogik ma ni e wi kuoyo mar gwenge ma onge lum! Kendo Kanisa "obet e kuonde mag polo e Kristo Yesu"! Omiyo, en puonj ma nigi gueth ahinya e weche ma ne ondik e ndiko mar hema mar lamo ma ne ondiki gi roho maler: "Omiyo, owete, ka wan gi chir mar donjo e kama maler mogik kokalo kuom rembe mar YESU, kokalo kuom yo ma ne ochiwo ne wan, yo manyien kendo ma manyien, . EN WACH NG'E RE; (Jo-Hibranio 10:19-22).

SURA mar XVI

KAR TIEKO

E chopo giko mar tich matinni, nyalo bedo maber ka wagolo weche ma inyalo pimo e yo machuok. Ne waneno ni chenro mar Jo-Yahudi ne en tipo mar chenro mar Jokristo. Musa ne en ne Jo-Israel kod hema mar lamo gima Kristo en ne ogandane kod Kanisa kaka riwruok. Jotich ma ne ondiki gi roho ma ne ni e hema mar lamo ne gin ranyisi mag Joote mag Yesu Kristo ma ne ondiki gi roho; gin ariyogi duto tiyo e yo malong'o ma ongee akwede, ma ok giluwu ng'eyo margi giwegi. Gik ma ne ji chiwo gi chunygi giwegi ne hema mar lamo ne wuoyo kuom chik mar chiwo gi chunygi ma ne opong'o din duto mar Kristo. Gik ma ne otigodo e gero hema mar lamo, ne wuoyo kuom ber kod nengo mar gik moko duto ma gin mag chenro mar Jokristo. Ot mar hema mar lamo ne nyiso adier ni nitie ng'at ma nyaka wakadh, ma pogo joma nigi nyadhi kendo ma nigi rieko mag pinyini gi joma nigi mwolo kendo ma nyalo puonjore, mondo wabed gi nyalo mar winjo tiend weche mag Nyasaye e yo makare. Kaka hema mar lamo ne opong' gi gik moko duto kendo ne gin gi winjruok, ne nyiso ni kanisa ne nigi winjruok kendo bedo gi winjruok. Gik ma ne oumo hema mar lamo ne parowa kaka Yesu ne en dhano kendo kaka Nyasaye, tichne mar keto wich kuot kendo mar warruok; kendo bende mar yo ma wuok e ketho kod ketho mar richo nyaka e ber mar maler. Bende ne wapuonjore kuom gik ma oumogi kaka Kanisa mar Nyasaye opogore kaka ji ma oko

nenno gi kaka oneno ne jogo ma tiyo e gik maler ma ni e iye. Altar mar mula gi mach mare, kod misangone madongo mag misango kod chiwo ne onyiso kuom kum mar richo kod ng'uono kendo mang'eny ma Nyasaye marwa osetimo mar golo chuth kum marwa kod ketho kuom remb Kristo, ma en Nyarombo mar Nyasaye ma ting'o richo mag piny. Laver, ma ne ni e kind misango kod hema mar lamo, ne nyiso kama kod gino momiyo ne otimo batiso e tudruok gi joketho ma ne biro e Kristo kod kanisa mare. Kabedo maler, gi ng'injo mare mar taya, mesa mare mar mkate ma inyiso, kod adhuka mare mar odok, ne en ranyisi mar Kanisa mar Yesu ma ne ochokore kanyachiel mar lamo—ne giluwu “puonj mar joote kod riwruok, ng'ado mkate kod lamo.” Gimaler molojo, gi sanduku mare, kombe mare mag ng'uono kod shechinah mare ma ng'iyo, ne ochung' ne bedo maler mar Nyasaye---kido mar polo, kaachiel gi kido mag Nyasaye kod gombo ma opondo, kom mar ng'uono kod “remo ma ng'ato ng'ado.” Jadolo maduong' ne en ranyisi mar Kristo kaka jaloch marwa, to ruoth-jadolo, Melkisedek okelo mondo opong' ranyisi ma nyiso chuth Jadolo Maduong' marwa ewi kom mar Nyasaye. Kendo, mogik, lewni ma ne oumo kama maler molojo mondo kik onen, kendo ma ne okalo dichiel e higa gi jadolo maduong', gi remo mar ng'uono, ne en ranyisi mar “ring'o” mar Kristo; ni ng'ado lewni ka Yesu notho ne en tim mar Nyasaye ma ne nyiso ni kokalo kuom chiwo ringre Yesu, lewni ma ne opogo dhano gi Nyasaye ne ogol oko; ni jogo ma osewar koro ok nyal neno mana kuom yie, duong' mag piny ma ni polo, .to bende onyalo sudo machiegni kendo wuoyo gi Nyasaye gi chir e nyime mare maler.

Mogik, we mondo apenj jasomana ma nigi horuok penjo maduong' niya, IN CHUNG' KANYO? Bende Jawar ma nigi gueth, gi gik moko duto ma en mare, ok en gimoro kuomi? Be ichung' mabor, kendo ineno gi wang' ma ok par gik ma ling'ling' mag Nyasaye? Ka en kamano, to hema ma Ruoth Nyasaye osegero onge gi gik ma nyalo kelo mor kuomi. Gik mabejo mage "opondo e wang'i" nikech nyadhi mari iwuon; nikech Nyasaye mana “onyisogi ne nyithindo matindo.” To kata kamano, kawo siem kuom yiro ma ng'ielre nyaka e polo kowuok e adhura maler mar Nyasaye mar misango mar wang'o. Onyiso kuom “mach ma ok bi thum nyaka chieng',” kendo ni Nyasaye “ok nyal golo joma nigi ketho kata matin” ka ok en Kristo.

Bed gi ritruok kuom osimbo mag silva ma ng'ado malo e wi ng'ut od bura---nengo mar warruok mar oganda. Neno Ng'at ma silva mar warruokno ne nyiso.

Kendo ka chunyi oling' gi neno Ng'atno ma owinjo masira, ma nigi kuyo, ma dhi tho, O biro gi chunyi ma oting'o ting'---biro mana kaka in---kendo iyie gi ng'at ma biro kar ng'atno, “Nyarombo mar Nyasaye,” kendo itim ng'uono mar yie e wi wiye ma ohero; kendo bang'e biro kendo chiwri, e chiwruok maduong', mondo iiki kanyakla gi Kristo kuom batiso e tho, mondo kaka Ne ochier kuom joma otho, in bende inyalo chier mondo iyud ngima manyien kendo ma nigi gueth.

Kendo, we apenji, jasomo ma jahera, IN CHIENG' KANYO? Be en kaka jadolo ma ochung' motegno e hema mar singruok manyien? Omiyo, ng'iuru oko, kendo une duong' mar kama maler. Par ane gik ma ne itiyogo e loso taya mar mula ma ne ni e hema manyienno—puonj ma ne ondiki gi roho mar joote mag Yesu Kristo. Ne ane berne; bask e ler mare maler, nyaka oler chunyi duto, kendo ibed gi mor mar tiyo ne Nyasaye kuom puonj mare kende. Par "mesa mar mkate mar nyiso"---paro ma nigi nengo mar ringruok kod rembe mar Ruoth mari ma ihero; kendo “kik uweyo chokruoku kanyachiel.” Kendo, pare adhura mar mula ma ne oting'o gik ma ng'we ng'ar ka ng'ich

mare ma ng'ich ng'ich ng'ich ma ok oling', kendo ng'ich mare ma ng'we ng'ar pong'o kama maler; kendo we mondo oloyi mondo ibed gi winjruok machiegni ahinya gi Nyasaye e lamo. Eka ne e nyimi sanduku mar singruok, kofu mar ng'uono, jokerubi, kod Shekina! kendo ng'e adier ni "Nyasaye ni kodwa1" bedone pong'o kama maler. Ruoth e ber mare ni kae. Ng'wono, ng'uono kod adier nitie kae. Polo nitie kae. "Par," mogik, "Jaote kendo Jadolo Maduong' mar yie marwa." Ok e nyim kom mar loch, mana kaka ng'at ma kwayo, to "jadolo e wi kom mar loch mare," "ma malo kendo ma oting'ore malo." "Wek wadhi machiegni," wan gi nengo maduong' e wang'e. Neno, nyingewa ni e kor ng'ute kod e goke. Mano kaka ogandane ohero ahinya! En gima ber ahinya ng'eyo wachno!

Nyasaye mondo omiwa nyalo mar bedo jotich mowinjore e kar lamo mare maler, mondo "ng'iyio motelo mar duong' mar Nyasaye" ma ogwedhi otieko gi olembe ma opong'o kendo ma nyaka chieng'.

Weche ma ne okor kuom Kristo kod chopogi
Sayans ma sani kod yie mar Jokristo
10:10, 11. 10

Nitie weche mokalo mia achiel ma ne ondik e Singruok Machon kuom Yesu to ang'o ma ne nyalo timore ka ng'ato otimo mana weche 25 ma ne owach kuom ng'at ma ne dhi nyuol bang' higni mang'eny kendo mondo wechego otimre?

Dr. chance e 2? (33 milioni, kama n romre gi 25) mar gik moko duto ma ne owach chon ne dhi timore ka ne gin mana paro ma ne okor. ng'ado bura ma ng'ato nyalo ng'ado e wigi ne dhi bedo p ma rom gi 1/5; ng'eny ahinya e weche mag kor lwasi.

Wach machon	Kama Ne Owachie Janabi	Kama Ochopoe
Ne en mar dhoot mar Juda.	Chakruok 49:10	Luka 3:23-33
En kuom anyuola mar Ruoth mar Daudi	Jer. 23:5	Mat. 1:1.
Ne onyuol gi nyako ma pok okendo	Isa. 7:14	Mat. 1:18
Ne onyuole e taon mar Betlehem	Mika 5:2.	Mat. 2:1,2
Jatelo biro loso yo .	Mar. 3:1.	Marko 1:6,7.
Obiro donjo e Yerusalem koting'o punda .	Zek. 9:9	Mat. 21:6,7
Obiro ng'iewo gi japuonjre	Zek. 13:6	Mat. 26:49,50
Nengo mar ketho owach	Zek. 11:1,2.	Mat. 26:14,15
Pesa mar ketho chik ibiro duok	Zek. 11:13	Mat. 27:5,7.
Jopuonjre mage biro weyo	Zek. 13:7	Mat . 26:56
Joneno mag miriambo biro donjone .	Zab. 35:11	Mat. 26:59,60
Obiro yudo masira, ketho	Isa. 50:6	Mat. 26:67
Obiro yudo masira ka ok oling'	Isa. 53:7	Mat. 27:12-14
Ibiro goye gi ligangla	Isa. 53:5	Mat. 27:26,29
Ne ogoyo lwete kod tiende	Zab. 22:16	Luka 23:33
Oketo namba gi joketho	Isa. 53:12	Marko 15:22 .
Mondo opog lewni	Zab. 22:18	Johana 19:23,24
Gall kod vinegar ibiro chiw	Zab. 69:21	Johana 19:28,29
Gall kod vinegar ibiro chiw	Zab. 69:21	Johana 19:28,29
Onge chogo ma onego otur	Zab. 34:20	Johana 19:33
Obiro goye	Zek. 12:10	Johana 19

Oganda biro kwede .	Zab. 109:29	Mat. 27:39
Mudho e odiechieng' mondo onyis ni ogoye e musalaba	Amosi 8:9 .	Mat. 27:45
Mondo oiki kanyakla gi jomanigi mwandu .	Isa. 53:9	Mat. 27:57-60
Mondo ochier kuom joma otho!	Zab. 16:10	Mat. 28:6
Mondo idhi malo	Zab. 68:18a	Luka 24:51

Duncan, weche ma ne okor. 395-99.

Wach machon	Kama Ne Owachie Janabi	Kama Ochopoe
Ne onego obed koth mar dhako .	Chakruok 3:15	Mat.1:18
Ne dhi bedo Wuod Nyasaye .	Zab. 2:7	Luka 1:32-35
Ne dhi loyo thuol	Chakruok 3:15	Jo-Hibrania. 2:14
Koth Ibrahim .	Chakruok 12:1-3; 17:7; 22:18	Gal. 3:16
Koth Isaka .	Chakruok 21:12	Jo-Hibrania. 11:18
Koth mar Juda .	Chakruok 49:10	Jo-Hibrania. 7:14
Koth Daudi	Zab. 132:11; Jer. 23:5	Tich Joote 13:23; Rumi. 1:3
Kinde mar birone kod tho mare .	Dan. 9:24-27	Luka 2:12.
Ne onyuol gi nyako ma pok okendo	Isa. 7:14	Mat. 1:18; Luka 2:7 .
Ne iluongo ni Imanuel .	Isa. 7:14	Mat. 1:22-23
Ne onyuole e taon mar Betlehem ma piny Juda	Mik. 5:2	Mat. 2:1; Luka 2:4-6 .
Jomadongo biro biro kendo rwakruok e nyime .	Zab. 72:10-15	Mat. 2:1-11
Nyithindo ma ne onego, mondo onege .	Jer. 31:15;	Mat. 2:16-18
Ne ochako gi Johana Jabatiso .	Isa. 40:3; Mar. 3:1.	Mat. 3:1-3; Luka 1:17
Ne owiye gi Roho Maler .	Zab. 45:7; Isa. 11:2; 41:1.	Mat. 3:16-17; Johana 3:34; Tich Joote 10:38
Ne en jaote kaka Musa .	Chik 18:15-18	Tich Joote 3:20-22
Ne oore kaka jawar ne oganda .	Isa. 41:1-3	Luka 4:16-21; Luka 4:43
En ler mar Zebulun kod Naftali .	Isa. 9:1-3	Mat. 4:12-16
Obiro e hekalu kendo olose .	Hag. 2:7-9; Mar. 3:1.	Luka 19:45; Johana 2:13-16
Odhier mare Isa. 53:2.	Marko 6:3;	Luka 9:58

Ne en ng'at ma muolo kendo ma nyisore	Isa. 42:1-2.	Fil. 2:7-9
Kido mare mar ng'uono	Isa. 40:11; 42:3	Mat. 12:15-20; Jo-Hibrania. 4:15
Ne onge rieko	Isa. 53:9	Le ma opidhi e ot. 2:22
Chiwruok maduong' ne ot mar Nyasaye .	Zab. 69:9	Johana 2:17
Ne opuonjo kotiyo kod ranyisi .	Zab. 78:2.	Mat. 13:34-35
Ne otimo hono	Isa. 35:5-6.	Luka 7:18-23
Ne odagi gi owetene	Zab. 69:8; Isa. 53:3	Johana 1:11; Yohana 7:5 .
Ne osin gi Jo-Yahudi	Zab. 59:4; Isa. 49:7	Johana 15:24-25
Ne odagi gi jotendgi	Zab. 118:22	Johana 7:48; Mat. 21:4.
Kidi mar ketho ng'ato kendo kidi mar ketho ng'ato	Isa. 8:14	Rumi. 9:32; 1 Pet. 2:8
. Owuondore gi osiepane	Zab. 41:9; 55:12-14	Johana 13:18-21
Ne oweyo gi jopuonjre mage	Zek. 13:7	Mat. 26:31-56
. Ne ouse gi pesa piero adek mag silva .	Zek. 11:12	Mat. 26:15
Ng'eny pesa ma ne omiye mondo onyiewgo puoth jalo .	Zek. 11:13	Mat.27:7.
Ne en ng'at ma nigi horuok kendo ma ok oling' e masira mare duto .	Isa. 53:7	26:63; 27:12-14
Ne ogoye e lak	Mik. 5:1.	Mat. saa 27:30
. Misara ma ne en-go ne pek ahinya .	Zab 22:14-15	Luka 22:42-44
Ne ogoye kendo othuene	Zab. 35:15; Isa. 1:6	Marko 14:65; Johana 19:10 .
Wang'e ne okethore ahinya	Isa. 52:14; 53:3	Johana 19:1-5 .
Ne owinjo masira mondo oting' richo magwa .	Isa. 53:4; Dan. 9:26	Mat.20:28; 26:28
Jotelo, Jo-Yahudi kod Jo-Jentail, riwre kanyakla mondo ginege .	Zab. 2:1-4	Luka 23:12; Tich Joote 4:27-28
Ne oting'o e wi yath kendo ne oketo lwete kod tiende e wi yien .	Isa. 25:10-11; Zab. 22:16	Johana 19:18; 20-25
Parono ne omedore kuom kwanre e kind jokuo .	Isa. 53:12	Marko 15:28
Ne gimiyе chumbi kod mandho	Zab. 69:21	Mat. 27:39-44

Ne onyiero marach ahinya	Zab. 22:7-8; 35:15-21	Mat. 27:39-44
Ne owinjo masira kende; kata bedo ni Wuoro ne nitie ne ogol oko	Isa. 63:1-3; Zab. 22:1.	Mat. 27:46
Ne gipogo lewni mage e kindgi kendo ne gibolo ombulu mar lewni mage .	Zab. 22:18	Mat. 27:35
Omiyo, ne odoko kuong'ruok kuomwa, kendo noting'o kuong'ruok marwa .	Zab. 22:6; 79:7; 9:20	Rumi. 15:3; Jo-Hibrania. 13:13; Gal. 3:13
Ne otimo lamo ne jogo ma ne onego ji .	Isa. 53:12	Luka 23:24
Bang' tho mare ne gigoye gi ligangla .	Zek. 12:10	Johana 19:34-37
To ne ok otur chogo moro amora mar ringre	Machon. 12:46; Zab. 34:20	Johana 19:33-36
Ne oiki kanyakla gi jomanigi mwandu .	Isa. 53:9	Mat. 27:57-60
Ringre ne ok oneno ketho .	Zab. 16:8-10	Tich Joote 2:31
Ne ochier kuom tho e odiechieng' mar adek, kaluwore gi Ndiko .	Zab. 16:8-10	Luka 24:6; 24:31; 24:34
Ne odhi e polo .	Zab. 68:18; 24:7-9.	Luka 24:51; Tich Joote 1:9 .
Ne odoko jadolo kaluwore gi rang'iny mar Melkisedek, ma ne en ruoth kendo jadolo e kinde achiel .	Zab. 110:4; Zek. 6:12-13	Jo-Hibrania. 5:5-6
Ne oyudo pinyruoth ma oting'o piny duto .	Zab. 2:6; Dan. 2:44; 7:13-14;	Luka 1:32; Johana 18:33-37; Mat. 28:18-19; Fil. 2:9-10
Chike ne owuok e Saion kendo wachne ne owuok e Yerusalem .	Isa 2:1-3; Mik. 4:12	Luka 24:46-49; Tich Joote 2:1-40
Joma ok Joyahudi onego oyienegi e tijne .	Isa. 11:10; 42:1; Zab. 2:8	Johana 10:16; Tich Joote 10:44-48; Rumi. 15:9-12
Chik makare mar loch mare .	Isa. 9:6-7; Zab. 45:6-7.	Johana 5:30; Fweny 19:11

GikoNitie giko mang'eny ma inyalo yudi kuom nonro ni kata ka moko kuom paro kod puonj ma ji ng'ado ok oyiego.

1. Nyasaye ne osetimo chenro mar loso winjruok e kind dhano gi winjruok ma ne en-go chon kode bang' ng'anjo mar dhano. Puonjno e wi wach maduong' kokalo kuom Muma. Chike kod chike ne omiye mondo omi dhano ong'e ni gimoro amora ma ne otimo ma ne ok owinjore ne ok mor gi Nyasaye kendo ne okawe kaka richo kata ketho chikne. Ka ne en gi Kristo, timbe mag dhano mag winjo gik ma dwarore kod ma ok owinjore ne olokore obedo timbe ma ochung'ne hera, timbe ma wuok e chuny ng'ato.

2. Jondiko mang'eny kuom kinde malach nondiko tipo, tipo kod weche ma ne okor, duto ne nyiso kido mar Kristo. Chiwo mare mar richo ne miyo ng'at ma winjo wach yudo weche mag richo kendo bedo ng'at makare kuom chiwo mar richo mar Kristo.

3. Tipo kod tipo ne ok gin gik ma adier. Ne gimiyo mana ranyisi ma oumo mar wecho mag weche kod warruok e kinde moro e kinde mabiro. Ngima mar Yesu, tho, liel, chier kod dhi e polo ma kinde mang'eny iluongo ni Injili kata Injili mar Kristo en adier mar kido kod tipo duto. Ka ng'ato nigi yie kod winjo wach, onyalo yudo mich mar warruok ma nono kuom timo u-turn e ngimane ka oluongo Nyasaye mondo owene richo kuom oike E tho mar Kristo, ma odonjo e pi ma kinde mang'eny iluongo ni batiso, ma miyo Nyasaye chiere ngima manyien mar roho ma oler kuom richo duto mosekalo.

Gigo

Sayans mar kindegi kod yie mar Jokristo, sula mar 179-183. Duncan, weche ma ne okor. 395-99. 1893Kido mag Muma kod Tipo mag Muma, Mark Dunagan, Kanisa mar Kristo ma Beverton, Beaverton, OregonTipo mar Gik Motudore mag Polo ma ondik gi CaliforniaTypology, Nonro mar Weche mag Singruok Manyien, Jandik ma ok ong'ere.